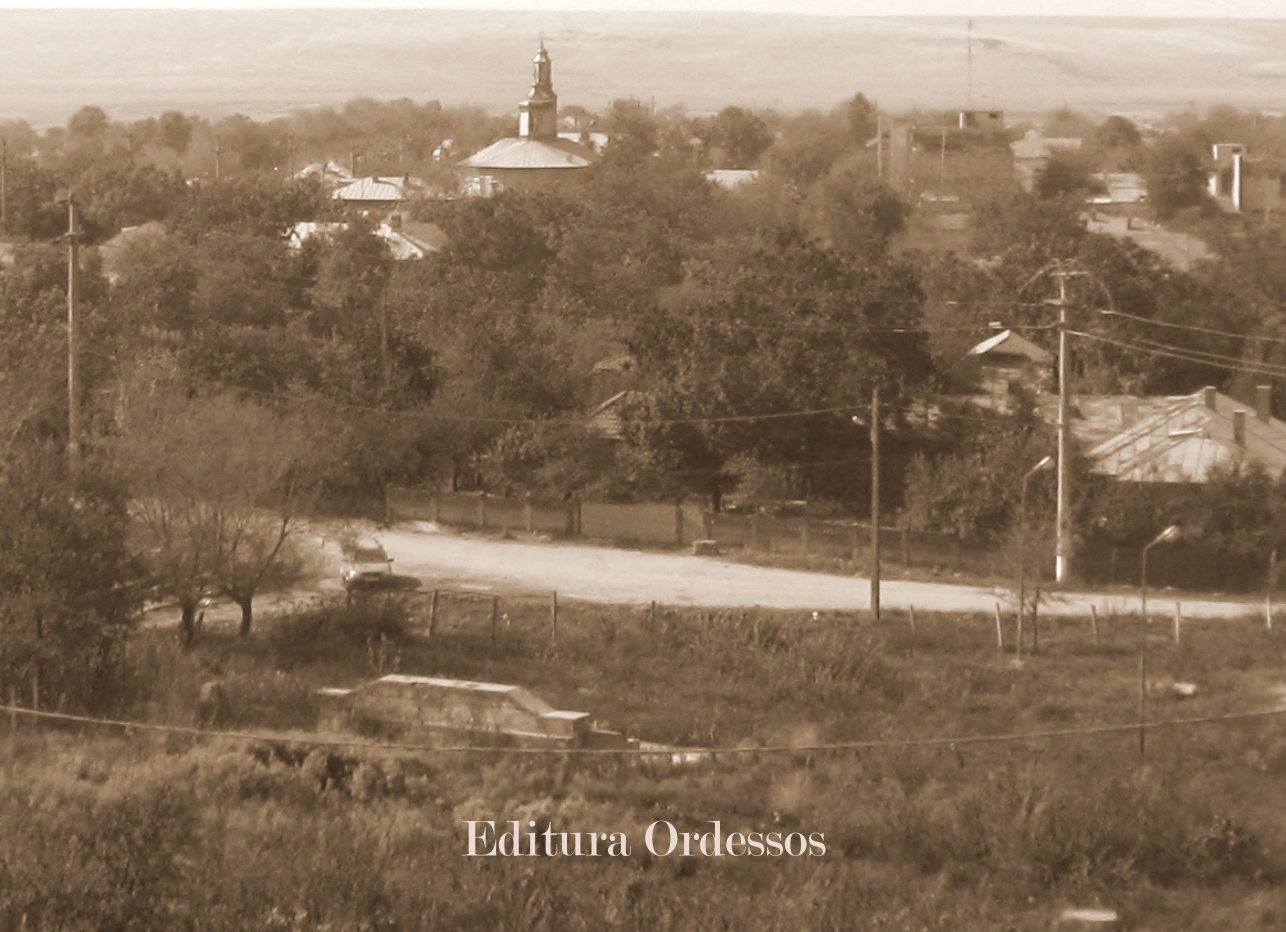

CORINA IORDAN

Vechi sate teleormănene între legendă și adevăr

Interviuri cu profesorul Ion Moraru

Editura Ordessos

CORINA IORDAN

**VECHI SATE TELEORMĂNENE
ÎNTRE LEGENDĂ ȘI ADEVĂR**

**INTERVIURI CU PROFESORUL
ION MORARU**

CORINA IORDAN

**VECHI SATE TELEORMĂNENE
ÎNTRE LEGENDĂ ȘI ADEVĂR**

**INTERVIURI CU PROFESORUL
ION MORARU**

**PUBLICAȚIILE MUZEULUI JUDEȚEAN TELEORMAN
(XI)**

**Editura Ordessos
2015**

PUBLICAȚIILE MUZEULUI JUDEȚEAN TELEORMAN

(XI)

Editorul seriei: Pavel Mirea
Tehnoredactare: Corina Iordan
Corectură: Mădălina Dumitru
Copertă: Pompilia Zaharia

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României **MORARU, ION**

Vechi sate teleormănene între legendă și adevăr. Interviu cu profesorul Ion Moraru / Corina Iordan. - Pitești: Ordessos, 2015
ISBN 978-606-8604-20-6

I. Iordan, Corina

94(498-35 Teleorman)

Acest volum a fost editat cu sprijinul financiar al Muzeului Județean Teleorman
și al familiei Constantin și Teodora Moraru

©Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate Muzeului Județean Teleorman

ISBN 978-606-8604-20-6

CUPRINS

Cuvânt înainte	VII
Inscripții pe sufletul satului (Florea Burtan)	XI
1. Adămești, Albești-Dulceanca, Antonești, Atârnați	1
2. Brânceni, Buzescu, Bivolița, Bragadiru	12
3. Cervenia, Conțești, Calomfirești	24
4. Călinești, Dracea, Furculești, Fântânele, Lăceni	39
5. Frumoasa, Lița, Licuriciu	52
6. Mavrodin, Nanov, Olteni	63
7. Plosca, Peretu	76
8. Orbeasca, Poroschia, Calomfirești	93
9. Smârdioasa, Slobozia Mândra, Șoimu	104
10. Țigănești, Piatra	113
11. Colectivizarea în Teleorman. Răscoalele țărănești din Teleorman împotriva colectivizării agriculturii	123
Ilustrații	134

CUVÂNT ÎNAINTE

Chiar dacă uneori ne vine greu să recunoaștem deschis, cu toții ne tragem din lumea satului. Fără să știm, ducem cu noi toate simțirile, gesturile, dorurile, împlinirile și neîmplinirile moșilor și strămoșilor noștri țărani care au trăit și au trudit pe ogoarele mănoase din acest capăt de țară.

O întoarcere în lumea satului nu poate fi decât o recunoaștere a originii noastre, dar și descoperirea unui loc plin de legendă, pentru că nimic nu este întâmplător.

Se pare că și întâlnirea mea cu Domnul Profesor Ion Moraru la începutul iernii anului 1994, când, proaspătă absolventă a Facultății de Jurnalism și Științele Comunicării din cadrul Universității București, debutam în cariera de jurnalist la primul post de televiziune local din Alexandria, Net Wire Tv, post care abia prindea contur, nu a fost întâmplătoare. Atunci, la acel început, am hotărât să conturăm împreună un tablou complex și necesar, cel puțin la acea vreme, al vieții acestui județ, o reconstituire și o redescoperire a oamenilor, faptelor și locurilor din acest colț de țară. Așa a apărut emisiunea „Oameni, locuri, amintiri...”, difuzată săptămânal, în fiecare zi de luni, la ora 21.30, din 1995 și până în 2003, adică, încă un an după ce Profesorul Ion Moraru încetase să vorbească pământenilor.

Timp de șapte ani, emisiunea „Oameni, locuri, amintiri...” s-a impus în conștiința publicului. Rând pe rând, în interviurile realizate cu Profesorul Ion Moraru am evocat oamenii de excepție pe care i-au dat aceste locuri: țărani, medici, dascăli, preoți, inventatori, generali, avocați, academicieni, politicieni, muzicieni, haiduci. Am evocat viața economică a Alexandriei de

odinioară, viața muzicală, viața politică, viața culturală; am vorbit despre omenia și generozitatea locuitorilor acestui județ, despre boierii teleormăneni; am evocat eroismul tinerilor ostași teleormăneni căzuți pe câmpul de luptă pentru apărarea țării și am rememorat marile evenimente istorice ale țării și jertfa plătită de teleormăneni în toate aceste evenimente.

Între toate aceste evocări, la începutul anului 2001 am hotărât, de comun acord, că poate ar fi bine să încercăm să trezim și mai mult spiritul apartenenței, redescoperirea originilor, prin prezentarea satului și a vieții satului teleormănean de-a lungul timpului. Astfel, începând cu luna ianuarie a anului 2001, în cadrul ciclului de emisiuni „Oameni, locuri, amintiri...”, am inclus o serie de interviuri difuzate lunar sub genericul „Vechi sate teleormănene, între legendă și adevăr”. Proiectul s-a întins pe o perioadă de un an, așa cum stabilisem de la bun început, iar în cele 11 emisiuni au fost prezentate, sub raport social, istoric, arheologic, cultural, dar și legendar, viața, oamenii, faptele și poveștile petrecute în 32 de localități rurale teleormănene.

De ce numai un an? Acest lucru l-am înțeles, inițial, printre rânduri, iar apoi, ceea ce intuiseam, din păcate, s-a confirmat. Domnul Profesor Ion Moraru știa că este bolnav, deși nu arăta acest lucru, știa că anii îi sunt numărați, dovadă că în anul 2002, la numai câteva luni după ce dusesem la bun sfârșit proiectul, Domnul Profesor își încheiase misiunea pământească.

De foarte multe ori, în cadrul interviurilor noastre, Domnul Profesor ținea să precizeze că aceste evocări ale vechilor sate teleormănene sunt „... o sinteză pentru că noi nu putem face biografia satului de la începuturi, din negura vremurilor sau a veacului și până azi. E imposibil. Eu nu știu dacă aş avea atâtea zile de trăit... Partea asta, la zi, revine celor care vor veni după noi, ca sarcină, ca obiectiv, ca angajament”.

Așa cum precizase Profesorul Ion Moraru, toate aceste emisiuni au prezentat o radiografie a vechilor sate teleormănene. Cu rigoarea omului de istorie, a omului care stă în arhive și studiază, Profesorul Ion Moraru nu a omis nici un aspect din ceea ce oferă viața istorică, arheologică, socială, culturală și tradițională a satului teleormănean.

Fiecare emisiune a fost gândită astfel încât să aducă în fața telespectatorilor, uneori mai puțin documentați, informații despre întemeierea localităților, mențiunile documentare completate cu descoperirile arheologice, locul în istorie al fiecărui sat, tributul dat în marile evenimente ale țării, oamenii de seamă plecați din rândul țăranilor teleormăneni, tradițiile din zonă. Totodată, nu au lipsit nici elementele de legendă, așa cum circulă ele din gură în gură, până în ziua de azi, elemente pe care Domnul Profesor Ion Moraru le-a strâns, s-a informat, le-a confruntat cu documentele de arhivă.

La toate aceste lucruri s-au adăugat carisma proprie, talentul desăvârșit de orator și talentul actoricesc cu care Profesorul Ion Moraru a fost pe deplin înzestrat. Sub timbrul vocii sale, sub inflexiunile care îi trădau originea, imaginile evocate ale satului teleormănean prindeau viață și, încet, încet, deveneau pârtaș, contemporan oamenilor, faptelor și legendelor povestite.

Țărani - eroi, fii și fiice de țăărani care au învățat carte în școlile modeste din sat și au plecat, devenind profesori, medici, inventatori, într-un cuvânt, „oameni care fac cinste locului”, boieri care au avut moșiile în acest colț de țară și care și-au adus și ei contribuția la prosperitatea satelor ctitorind din banii proprii școli și biserici, nume de arheologi iluștrii care au venit și au cercetat pământul și vestigiile acestui județ, vechile tradiții și obiceiuri păstrate cu sfințenie de țăranul teleormănean, toate au fost bine punctate în emisiunile noastre televizate și își găsesc acum locul în paginile

acestei cărți. Și ceea ce a completat acest tablou sintetic, făcându-l cu siguranță și mai atractiv, au fost legendele evocate, legende despre care Profesorul Ion Moraru spunea *„că practic nu există sat care să nu aibă legenda lui. Sunt îngrijorat de faptul că aceste legende dispar. Dispar din memorie, dispar din discuții, dispar din monografii și, din păcate, ar trebui să le știm. Ele sunt cartea noastră de identitate”*.

Cartea „Vechi sate teleormănene, între legendă și adevăr” nu este o carte științifică, așa cum nici emisiunea realizată la postul local de televiziune nu s-a dorit a fi. Scopul emisiunii, și acum cel al cărții, este, așa cum am mai spus-o, de a trezi în fiecare dintre noi sentimentul apartenenței precum și descoperirea unor pagini de istorie locală.

Și așa cum spera Domnul Profesor Ion Moraru că poate se vor găsi continuatori ai emisiunii, și eu sper acum ca lecturarea acestei cărți să stârnească întrebări, curiozități și dorința de a scotoci în arhive, de a sta de vorbă cu cei vârstnici, care mai sunt, de a adăuga lucruri noi, nespuse, în paginile monografice ale satelor și comunelor noastre. Pentru că eu cred că încă mai există legende nespuse, nedescoperite, legende care se pierd în negura vremurilor așteptând să se găsească un nou Profesor Ion Moraru care să le descopere și să le readucă în actualitate pentru a ne face conștienți de ceea ce suntem, cine suntem și de unde am plecat.

Corina Iordan

23 noiembrie 2015

INSCRIȚII PE SUFLETUL SATULUI

Într-un început de secol tehnologizat și computerizat până la saturație, torturant și alienant, înstrăinarea, indiferența par a fi sublima virtute a vieții noastre cotidiene. Normalul, sensibilitatea și nevoie de frumos, nu se mai poartă. S-au restrâns, au devenit caduce, nu mai fascinează pe nimeni. Sau, dacă mai fascinează, acest lucru se petrece din ce în ce mai rar și întâmplător. Ne prăbușim cu încetinitorul. În noi înșine. În resemnare. În deșrădăcinare. Ne despărțim de lumea sufletului nostru și mergem către nicăieri și niciunde. Nefericiți și debusolați. Ne rupem de obiceiuri, tradiții și mitologii, de curăția și simplitatea vieții, care ne-au însoțit și marcat ivirea pe pământ și trecerea prin zodii și anotimpuri. Se prăbușesc și dispar civilizații și eternități milenare. Cum ar fi, de pildă, satul românesc de azi, ademenit de istorie și trădat de istorie și de destin. Redus la o alcătuire însingurată de oameni și case, înghesuit în neputința de a-și păstra întreagă lumina care i-a ocrotit, blajină și suverană, balada de rouă și lacrimă încrustată pe propriul suflet.

Singurul loc în care lumea satului se mai încumetă să rămână dureros de reală este *amintirea*. Și, prin ea, reconstituirea acelei lumi, păstrarea ei pentru azi și pentru cei care vor veni după noi. Prin întâmplări și personaje fabuloase, prin evenimente care capătă dimensiuni epopeice. Altfel spus, o dovadă în plus că sub spuza de dor a vetrei țărănești continuă să freamăte un foc mistuitor, întreținând și stimulând eternizarea ei, prin rememorare și, mai ales, prin scris. Așa cum o face și Corina Iordan, în acest volum de interviuri cu profesorul Ion Moraru, reunite sub un titlu inspirat și

sugestiv: **Vechi sate teleormănene, între legendă și adevăr**, emoționantă radiografie a universului țăranesc surprins în neîntrerupta sa curgere prin vreme și vremuri. Interviuuri în care cuvintele capătă chip și încep să umble din prag în prag, din casă în casă, pe dealuri și pe uliță, prin constelații și prin țărâna de sub cruci, prin zilele și nopțile omului, încrustându-i respirația pe tremurul frunzei, pe arșiță și pe zăpezi, pe chiar inima sa al cărei ritm îl tot ascultă și-l descifrează cei doi autori. O lume ce merită a fi respirată și, mai ales, înțeleasă în toată profunzimea, complexitatea și eternitatea ei. O lumea satului de odinioară și de azi, în care pozele de pe pereți, ușile, geamurile, paturile, casele stau la taifas, reconstituind și întocmind, prin amintire, viața și chipurile celor de dinaintea noastră...

Dureroasa destrămare a satului românesc, nu neapărat fizic, deși acest proces este foarte vizibil, ci ca spiritualitate, își are prin cartea Corinei Iordan un înțeles obstacol în calea uitării. Și, totodată, o sublimă dovadă că, din punct de vedere istoric, arheologic, cultural, artistic, literar, satul continuă să izvorască din adâncul înstelat al ființei sale, urcând în nemurire, în mit și în legendă, îndemnându-ne să-i memorăm și rememorăm *Istoria*... Cea adevărată, întemeiată pe amintiri, documente și evenimente inconfundabile, care i-au marcat și determinat devenirea...

Oameni, locuri, amintiri aduse în actualitate de un jurnalist talentat și iscoditor (Corina Iordan) în dialog cu un emblematic dascăl de istorie (Ion Moraru) și contopite într-o carte de larg și profund interes istoric...

FLOREA BURTAN

poet și jurnalist,

membriu al Uniunii Scriitorilor din România

ADĂMEȘTI, ALBEȘTI-DULCEANCA, ANTONEȘTI, ATÂRNAȚI

– Domnule profesor, în istoria și arheologia județului nostru, satul Adămești figurează? Și dacă da, prin ce este el important sub raport istoric și arheologic?

– Domnișoară, toate cele 233 de sate ale județului Teleorman, în componența administrativă actuală, figurează în istorie. Figurează foarte multe și în arheologie, că aici e lucrul foarte important! De aceea eu vreau să fac o precizare din capul locului și anume, în timpul rezervat de 30 de minute, cât avem noi, nu putem face biografia satului de la începuturi, din negura vremurilor sau a veacurilor și până astăzi. E imposibil. Eu nu știu dacă aş avea atâtea zile de trăit ca să putem face atâtea emisiuni unde să aducem toate satele teleormănene cu prezentarea lor istorică și arheologică la zi. Partea asta, la zi, revine celor care vor veni după noi, ca sarcină, ca obiectiv, ca angajament, ca orice vreți dumneavoastră.

Ca să vă răspund direct la întrebarea pe care mi-ați pus-o, vreau să vă spun că sub raport arheologic s-au găsit aici, la Adămești – vecinii noștri cei mai apropiați de la nord – oase fosile, vertebrele unui mamut pe malul râului Vedea, în zona care se numește „La gropării” – spun adămeștenii așa. S-a găsit și o măsea de mamut, fosilă. Păi, ne punem atunci întrebarea și tot noi trebuie să dăm răspunsul și anume: dacă s-au găsit și oase de mamut pe teritoriul nostru, aici pe malul Vedei, înseamnă că avem continuitate în veacuri. Noi suntem aici din preistorie. De ce au apărut oasele astea de mamut? Înseamnă că au trăit animale, că a fost o climă prielnică, un mediu

natural prielnic. După mamuți au venit oamenii și, uite, că suntem până în ziua de azi.

S-a descoperit, de către arheologi, un depozit de silexuri și este un lucru foarte important. S-au găsit unelte care aparțin Culturii de Prund. Domnișoară Corina, asta e cea mai veche cultură arheologică! Este rudimentară, dar demonstrează existența omului pe aceste meleaguri. Rudimentul de gândire pe care îl avea în faza inițială demonstrează și strădaniile lui de a face din două pietre o unealtă, o sculă cu care el să se întrețină, să-și câștige existența, cum se spune în ziua de azi.

Iată, deci, că din acest punct de vedere arheologic, Adămeștiul prezintă o importanță deosebită.

Ducându-vă spre Adămești, ați observat foarte multe măguri, foarte mulți tumuli, care în domeniul arheologic prezintă importanță pentru că, săpând acolo, găsești unelte, vase din ceramică, care îți dau posibilitatea să reconstitui viața oamenilor din neolitic. Măgurile acestea au nume frumoase: Măgura Fetelor – ce poate să fie mai frumos, Măgura lui Opriș, Măgura Ciorii și multe alte asemenea denumiri. Cine a efectuat aici cercetări arheologice? Muzeografi de la Muzeul Județean Teleorman și de la Muzeul Raional care a fost până în 1968. Doamna Țânțăreanu, directoarea muzeului, a participat la aceste săpături. Corneliu Beda, fost director al Muzeului Raional, a participat și el. Părintele Spiru, cu preocupările lui constante pentru arheologie, a scotocit și dânsul, a scormonit în pământ și a găsit o serie întreagă de urme de viață materială și spirituală a oamenilor de aici. Majoritatea obiectelor descoperite au fost depuse în vitrinele Muzeului nostru de Istorie.

Pe vatra de astăzi a satului Adămești au fost și alte sate, alte așezări, pentru că în 1830 sau 1834 exista aici un cătun format din țărani clăcași. Deci, când s-au pus bazele Alexandriei, Adămeștiul exista ca așezare rurală. S-a mai numit și Șovărești. Ați auzit dumneavoastră în stație: „*Merg până la Șovărești*”. Ei, ce-i cu Șovăreștiul? De unde vine numele ăsta? E o legendă? Este, dar e bazată pe realitate. După numele unei plante: șovarul. Crește și acum, să știți! Pe atunci creștea din abundență pe valea râului Vedea.

În 1834, moșia de la Adămești era proprietatea unui general care se numea Mavru. Nu Mavrocordat! Aia e familia domnitorului. Nu, generalul Mavru care avea moșie aici era proprietar funciar. Ei, el, spirit creștin, a ridicat o bisericuță din bârne la Adămești, apoi a ridicat școală și primărie sub același acoperământ. Eu am un deosebit respect, în cazul de față postum, pentru cei care au făcut și au sfințit locul. Au făcut biserică, au făcut școală, au făcut primărie. Ori generalul Mavru pe care îl evoc, de care toată lumea a uitat, au uitat până și sătenii din Adămești, puțini își mai aduc aminte de numele lui, a făcut toate aceste trei instituții: primărie, școală și biserică. Dar a început întâi cu biserica.

În 1864, când a avut loc Reforma Agrară sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza, 94 de țărani clăcași din Adămești au fost împrăștiți. E un lucru mare! Aproape 100 de familii adămeștene.

În 1912, proprietarul moșiei Adămești a devenit Necula Capră, cel de la Țigănești, despre care noi am mai vorbit, care a construit și el un local de școală, pentru că cel făcut sub generalul Mavru, fiind din pământ bătut, se deteriorase.

După Primul Război Mondial aveau moșie aici, cel puțin așa am găsit în acte, la Adămești, nu mai departe, Ionel Dimitriu și Ion Cojoacă.

Este vorba de până la 300 de hectare de pământ care au fost expropriate pe urmă, în primăvara anului 1945, la ultima reformă agrară care s-a mai făcut în România.

– Dar numele localității, numele de Adămești de unde vine, domnule profesor?

– Există o variantă. Și eu cred în ea! De ce nu? Că numele ar veni de la un oarecare Adam. Unii din săteni mi-au spus că era turc, alții mi-au spus că era sârb. Eu înclin spre varianta sârbească. Țăran clăcaș, stabilit pe moșia generalului Mavru, dar mai înainte de Mavru, care a pus bazele primului bordei și în jurul lui s-au concentrat în anii următori zeci de bordeie, ceea ce înseamnă zeci de familii de țărani clăcași sau pălmași, cum le mai spune. Și de la Adam, prin derivație, a devenit Adămești. Și satul există și acum, parte componentă, precum știți, sub raport administrativ a comunei Nanov.

– Haideți, să ne oprim acum asupra unui alt vechi sat teleormănean: Albești-Dulceanca. Există vreo legendă legată de numele acestei localități?

– Eu spun că practic nu există sat care să nu aibă legenda lui. Sunt îngrijorat de faptul că aceste legende dispar. Dispar din memorie, dispar din discuții, dispar din monografii și, din păcate, ar trebui să le știm. Mie îmi place numele: Albești-Dulceanca. Când aud de Albești-Dulceanca, mă face să cred că e ceva acolo. Și e ceva, într-adevăr! Am scotocit prin arhive. Uite, am să vă citesc un fragment foarte scurt din lucrarea lui Nicolae Iorga „Istoria românilor în chipuri și icoane”. I-auziți ce spune Iorga: „*Prima așezare s-a făcut înainte de 1512, însă nu pe vatra de astăzi, căci în anul 1512, sub domnia lui Neagoe Basarab, fiind goniți din vatra pe care o făcură așezările, s-au așezat pe vatra comunei de azi*”. Pe mine ca istoric mă interesează: anul – și Iorga îl dă, 1512 – și domnitorul de atunci al

Munteniei, al Țării Românești, era Neagoe Basarab. Deci, fiind vorba de prima mențiune documentară și cronologie totodată, înseamnă că Albești-Dulceanca exista în secolul al XVI-lea.

În timpul domniei lui Neagoe Basarab se afla la Curtea sa, ca paharnic sau ca postelnic, Nedelcu Zbârghează. Documentul este puțin deteriorat și nu-ți dai bine seama dacă omul despre care o să spun câteva cuvinte era paharnic de curte, la Curtea Voievodului Neagoe Basarab, unul din cei mai culti domnitori pe care i-am avut noi, sau era postelnic. Dar asta interesează mai puțin. Însă el se numea Nedelcu Zbârghează, care, după o lungă slujbă la Curtea Domnească, datorită bătrâneții – probabil era om la 80 de ani, să zic eu – a cerut să fie lăsat să plece acasă. Domnitorul Țării Românești, menționează documentul, drept răsplată pentru timpul servit la Curtea Domnească i-a dăruit 2000 de stânjeni de pământ, cu plan de hotărnicie, cu zăpis, în această parte a județului, intrând, tot cum menționează documentul, în moșia sa și pe cei așezați aici din diferite părți de peste Olt. Concluzia: pe donația asta făcută de domnitorul Matei Basarab, de 2000 de stânjeni de pământ oferiți din toată inima lui Nedelcu Zbârghează pentru serviciul lui făcut la Curtea Domnească în slujba domnitorului, s-au așezat nu numai țărani din Teleorman, ci și din județul vecin, din județul Olt. I-a primit! Probabil că avea nevoie de brațe de muncă și cei stabiliți nu puteau lucra integral suprafața.

Numele de Albești... există și aici o legendă. Se spune că vine de la o cârciumăreasă cu numele de Alba. Ori avea părul alb, ori era o femeie cu tenul alb, cu părul blond, venită și ea cu alți locuitori din comuna Albota. Ei, atunci îmi schimb părerea cu Alba. Dacă vine de la Albota din județul Argeș, o fi fost una din puținele femei care și-au însoțit bărbații aici, în

județul Teleorman, și a pus bazele unei cârciumi, a deschis o cârciumă la punctul numit „Piscul gol”, înseamnă că oamenii nu au avut cum să-i spună. La cârciuma cui? La cârciuma lui alba aia de la Albota de Argeș. E o altă variantă în legătură cu legenda pomenită de noi aici.

Dar se numește Albești-Dulceanca. De ce i se spune Dulceanca? Satul acesta Dulceanca exista înainte de domnia lui Mihai Viteazul. Când a domnit Mihai Viteazul, 1593-1601, el a răsplătit pe unii viteji, care participaseră cu el la lupte, cu pământuri tocmai în această parte, în zona Albești. Clăcașii de pe această moșie, a lui Mihai Viteazul, aveau condiții de viață mai bune, mai dulci și, de fapt, satul s-a numit Dulceanca. Probabil că cei din satele celelalte le-au spus laăștia: *La ei, la Dulceanca lor*. Și, iată, cum se țese o legendă.

Albești am văzut de unde vine, Dulceanca uite de unde vine. Eu înclin, după ce am văzut acolo, că oamenii, în majoritatea lor, veneau de la Albota, județul Argeș și cred că numele de Albești-Dulceanca vine tocmai de acolo.

– Se poate vorbi de o legendă și în cazul satului Antonești din comuna Călinești?

– Avem însemnări și despre Antonești și avem descoperiri arheologice, desigur. Și plus de asta, Antoneștiul nu are nici o legătură cu Mareșalul Antonescu, absolut cu nimic. El era din Argeș, nu era fiu de boier, de moșier. Nu. Era fiu de ofițer de carieră, el însuși ajuns ofițer mai târziu.

S-a numit inițial „Speriați”. Așa i s-a spus din cauză că această localitate era înconjurată de păduri unde mișunau animale sălbatice care ieșeau la drumul mare, ca bandiții, și atacau locuitorii. Locuitorii se speriau și ceilalți din alte sate, din satele din jur, le spuneau: – *Unde, bă? La*

speriații ăia? Și așa era. Oamenii erau speriați de atacurile animalelor sălbatice, în special de către haitele de lupi.

În 1809 găsim mențiunea că nu se mai numea „Speriați”, se numea „Bujorescu” – nume frumos, nu? – după numele proprietarului moșiei, pe care l-a purtat sau l-a păstrat până în 1861. Deci, aproape 60 de ani, până în vremea domniei lui Cuza Vodă. Ei, în acest timp a devenit proprietar, după Bujorescu, după 1861, Gheorghe Antonescu, deputat liberal, tatăl lui Victor Antonescu, omul politic, ministru, parlamentarul nostru de la Vitănești. El era din Antonești. A venit la Vitănești prin căsătorie. Gheorghe Antonescu a influențat Consiliul Comunal să schimbe numele satului în acela de „Antonești”. A făcut bine, a făcut rău? Eu cred că a făcut bine. Și să vă spun eu de ce a făcut bine: pentru că a făcut 5 băieți pe care i-a dat pe toți la studii, și în țară și în străinătate, spre cinstea poporului român și a neamului nostru românesc. Vă explic eu acuș!

În 1879, aici la Antonești s-a ridicat primul local de școală sub același acoperământ cu primăria. Observați care era moda vremii? Școala și primăria în același local. Pentru vremurile de atunci nu era rău, era bine. În 1909 s-a construit un alt local de școală. Ei, la aceste localuri de școală, mici, făcute din pământ bătut, cu două sau trei săli de clasă, cu tindă la mijloc care era și un fel de cancelarie, au învățat atâția copii, dintre care 5 sau 6 au devenit doctori în științe. Ar fi bine ca și astăzi, din satele noastre așa modeste cum sunt, să apară și azi doctori în științe în fiecare sat. Nu e exclus!

– Spuneți că avem și descoperiri arheologice în zona Antoneștiului. În ce constau ele, domnule profesor?

– Cercetările arheologice au găsit pe malul pârâului Tinoasa, așa se numește apa curgătoare din zonă, resturi de ceramică lucrată și cu mâna, dar și la roata olarului.

În cătunul Cetatea, acolo la Antonești-Călinești, a fost descoperită o așezare neolitică compactă care demonstrează continuitatea de viață pe meleagurile județului nostru.

Și vă spuneam eu că sunt de acord că s-a numit Antonești. De ce? I-auziți pe cine a dat! Pe Victor Antonescu, fost profesor universitar, fost diplomat, fost ministru. De la o școală din asta cu două săli de clasă a plecat un ministru! Pe Vasile Antonescu, fratele lui Victor, doctor în drept. Pe Corneliu Antonescu, frate cu Victor, doctor în economie. Pe Alexandru Antonescu, frate cu Victor, doctor în drept. Pe George Antonescu, membru al Academiei Române și profesor universitar de pedagogie.

Iată că satul acesta, Antonești, merită să fie evocat pentru că a dat o serie de personalități ilustre.

Și, scotocind prin registrele Camerei Agricole a Județului Teleorman, am observat că în anii '39-'40, boierul satului, moșierul satului, încă era colonelul Ioan Dănescu. După Reforma din 1921 își mai păstrase încă 251 de hectare, adică 500 de pogoane. Colonelul Dănescu era fiu de țărani, era implicat în viața localității și a lăsat urme frumoase în mintea și în conștiința celor de la Adămești.

Sunt numai câteva evocări. Altădată, dacă am avea noi timp, am trece și la prezentarea personalității lui Victor Antonescu, dar am făcut-o noi deja în emisiunea „Oameni politici teleormăneni”.

– Domnule profesor, v-aș ruga să vorbim în continuare de un alt sat teleormănean: Atârnați. Figurează satul Atârnați în legendele istorice locale?

– De ce îi spune Atârnați? Să vedem ce spun legendele. Cel mai vechi proprietar al moșiei Atârnați – care nu se numea Atârnați pe atunci – și al satului – că dacă erai proprietarul moșiei în Evul Mediu până în epoca modernă, până la Cuza, erai și proprietarul satului, stăpâneai moșia, stăpâneai și satul – ar fi fost un oarecare Orbu. Nu găsim nici o relatare din care să vedem noi ceva. – *De ce îi spune Orbu, domne’? Nu vedea? Mă rog, rămâne de văzut. Să vedem noi... el a trecut în lumea umbrelor. Și acest Orbu, care a avut nevoie de brațe de muncă pe moșie, a dat de știre că cine va veni să lucreze pe moșia lui va beneficia de o serie de înlesniri. Au venit oameni din alte părți. Au intrat în vorbă cu cei de la Puținței, care munceau pe moșia acestui Orbu, și care le-au spus că ei, deocamdată, stau pe loc pentru că sunt atârnați de boier. Au vrut să spună, probabil, că „sunt legați”, dar au spus că „sunt atârnați”. Și de atunci li se spune Atârnați. E o variantă, e o legendă. Alții spun că sub culmea dealului, unde este crângul numit Cerneala, turcii ar fi făcut după Revoluția de la 1821, deci, după Revoluția lui Tudor Vladimirescu, o spânzurătoare pentru eteriști, pentru acei greci care au pus bazele organizației eteriste și care au luptat împotriva Imperiului Otoman. Îi atârnavă de ștreang. Și în cazul ăsta, al locuitorilor din zonă, care trăiau acolo, au primit numele de Atârnați. – Unde, mă? La aia atârnați în ștreang! Iată, deci, și o altă legendă în legătură cu satul Atârnați. Astăzi se numește Cernetu. Este un deal acolo, un crâng care se numește „Cerneala”. N-o veni de acolo? Unii din oameni înclină să creadă că de acolo vine. Alții, nu. Eu cred că „Cernetu” vine de la „Cerneala”.*

– S-au efectuat cercetări arheologice în zonă, domnule profesor?

– Desigur, domnișoară Corina! Cercetările arheologice au fost efectuate și de Muzeul Județean de Istorie, dar au fost și de la București de la Institutul de Arheologie, cu ani în urmă. Arheologii au descoperit aici un bordei neolitic, pe

malul stâng al râului Teleorman. Tot aici s-au descoperit urmele unei așezări geto-dacice. Au fost scoase la suprafață vase de ceramică, lucrate cu mâna sau la roata olarului, din pastă de culoare gri, simplă sau decorată cu incizii, cu flori... Din Evul Mediu, deci mult mai aproape de noi, s-a găsit pe malul stâng al Teleormanului, la locul numit „Cerneala”, un fier de rariță. Deci, locuitorii nu au dispărut. Vatra satului s-a menținut, pentru că fierul de rariță e specific agriculturii de tip feudal, de tip medieval. Au găsit în pământ o furcă de prins pește, ceea ce înseamnă că exista o vatră mai veche a actualului sat, situată puțin mai sus de terasă. Îți dai seama și cu ochiul liber că acolo trebuie să fi fost, cu secole în urmă, o așezare omenească.

Tot la locul ăsta numit „Cerneala” s-a găsit o monedă din vremea lui Alexandru cel Mare. Și atunci ne punem întrebarea: domnule, dacă s-au găsit monede din cutare secol, din vremea lui Lisimah, din vremea lui Alexandru Macedon, ce înseamnă? Înseamnă că a existat o legătură economică destul de vie, destul de dinamică, între locuitorii de aici și cei de la sudul Dunării. Aveau loc schimburi comerciale. Deci, altfel nu-mi explic prezența acestor monede, fie turcești, fie macedonene.

– Școală în sat au avut, domnule profesor?

– Au avut. Sunt oameni inimoși. O parte din tinerii din Atârnați mi-au fost chiar elevi la Liceul „Alexandru Ioan Cuza” și am rămas cu o bună impresie despre dânsii. Ei aveau școală în sat de patru clase primare încă din 1857. De aici, de la Atârnați, a fost unul din fondatorii epigramei românești și prieten intim cu Ion Luca Caragiale. Caragiale l-a vizitat. Și văd că documentele și lucrările care s-au scos despre Caragiale nu menționează faptul. Este într-o corespondență între Teleor și Caragiale pe care am găsit-o printre arhive și am publicat-o cu 30 de ani în urmă. Menționez că

I.L. Caragiale, marele nostru dramaturg, a fost în vizită la Dimitrie Teleor. Îl simpatiza, domnișoară. Era un tip inteligent, spumos, efervescent și un remarcabil publicist. Dar el rămâne ca unul din fondatorii epigramei românești. Nu-i lucru ușor să spui în 4 versuri tot ce știi sau tot ce gândești despre o persoană sau despre un eveniment.

Iată, deci, în cele 30 de minute rezervate nouă, o trecere în revistă a patru sate teleormănene cu legendele lor, cu rezultatul cercetărilor arheologice și cu anumite mențiuni documentare din Evul Mediu.

– Ne oprim deocamdată aici, dar eu vă propun să-i anunțăm pe telespectatorii noștri despre ce sate vom vorbi săptămâna viitoare.

– Domnișoară Corina, eu sunt dispus în ciclul ăsta de evocări „Oameni, locuri, amintiri...” să trecem în revistă satele teleormănene, nu numai personalități teleormănene, și pentru data viitoare m-aș gândi la Brânceni, nu știu dacă greșesc, și Brânceniul e un sat destul de răsărit. M-aș gândi la Bivolița, căruia lumea îi spune „Biolița” și știu eu de ce îi spune, e mai ușor de pronunțat. M-aș gândi la Buzescu, comuna de aici care a intrat acum în istorie cu pagodele alea indiene, orientale, care nu sunt specifice românilor și nici civilizației din Balcani. Și, poate, Bragadiru. Să luăm din diverse puncte cardinale. Am făcut patru sate cu litera A, să luăm data viitoare și patru sate cu litera B și să mergem tot pe calapodul ăsta, adică: ce spune arheologia, ce spun legendele și ce mai știm și noi.

– Sperăm că am stârnit curiozitatea oamenilor.

– Trebuie să-i determinăm să scotocească și ei și să scrie monografiile comunelor că au de unde material, fiecare are.

ianuarie 2001

BRÂNCENI, BUZESCU, BIVOLIȚA, BRAGADIRU

În urmă cu o săptămână vă propuneam să ne reîntoarcem în lumea satului, locul de origine al fiecăruia dintre noi, chiar dacă uneori nu o recunoaștem, dar și un loc plin de legendă.

Dacă data trecută vă spuneam povestea satelor Adămești, Albești-Dulcenca, Antonești și Atârnați, astăzi, împreună cu profesorul Ion Moraru vom vorbi despre Brânceni, Buzescu, Bivolița și Bragadiru.

– Domnule profesor, comuna Brânceni figurează în arheologia și istoria județului nostru?

– Domnișoară, Brânceniul figurează, figurează și în arheologie, figurează și în istoria strict documentară și are și legendă. Cercetările arheologice care s-au efectuat în timp la Brânceni au scos la suprafață, pe malul stâng al râului Vedea, fragmente de ceramică din La Tène. Deci, din epoca fierului. S-a găsit chiar, peste calea ferată, un tezaur cu monede republicane romane. Și asta spune ceva! Înseamnă legături economice între nordul și sudul Dunării. Sunt în jurul comunei Brânceni o serie întreagă de măguri care „mustesc” de arheologie. Și aș menționa: Măgura Oneștilor, Măgura lui Guțu, Măgura Cuparului, Măgura Mare. Toate acestea sunt, plastic vorbind, adevărate tezaure arheologice. Orice s-ar spune, la jumătatea secolului XVI, în jurul anilor 1550, satul Brânceni exista. La început au fost chiar două sate pe vatra actualului Brânceni, două cătune mai bine zis, și anume: Brânceni și Bujoreanca. În 1860, deci în cel de-al doilea

an de domnie al lui Alexandru Ioan Cuza, aceste două cătune s-au unificat, formând ceea ce numim, de atunci și până astăzi, comuna Brânceni.

– Numele de Brânceni este legat de vreo legendă?

– Aici sunt cele două legende. Numele îi vine de la faptul că locuitorii Brâncenilor, și nu numai ai Brâncenilor, ci și al celorlalte sate din județ, trăiau în bordeie, de unde ieșeau pe brânci, așa erau de mici. Și de aici una din legende care ne face să credem că îi vine și numele. O altă legendă spune că locuitorii acestui cătun inițial se cam legau de oamenii care treceau pe drum. Îi „brânceau”, îi „îmbrânceau”. De aici denumirea de „Brânceni”.

– Dumneavoastră, în care din aceste două legende credeți?

– Domnișoară, eu cred în prima legendă. Locuitorii trăind, locuind, viețuind în bordeie care, repet, erau așa de mici, ieșeau pe brânci din propriile lor case, dacă se poate numi așa ceva.

– Dar mențiuni documentare referitoare la Brânceni există, domnule profesor?

– Ei, satul Brânceni figurează și în documentele medievale de cel puțin șase ori. Eu aș spune că, din satele astea de la sud de Alexandria, au cea mai mare reprezentare în ceea ce privește mențiunea documentară și în special în secolul XVII, hrisoavele domnești cu privire la vânzări de pământ. Și ne spune și cine era domnitor atunci. Căci toate aceste vânzări de loturi de pământ, unele foarte mari, altele mai mici, se făceau în prezența domnitorului, nu aici, ci în reședința Țării Românești de atunci, inițial la Târgoviște, mai târziu la București.

– Când au avut loc aceste mențiuni documentare, domnule profesor?

– Vi le prezint la modul general. Timpul nu ne permite. La 12 aprilie 1624, în Hrisovul lui Alexandru Coconu, voievod și domn al Țării

Românești, se menționează numele de „Brânceni”. A doua mențiune este din iunie și august 1624. Deci, în același an apare de două sau de trei ori menționat. A treia mențiune documentară privind Brânceniul este din 1626. A patra este din 26 ianuarie 1635, când era domnitor al Țării Românești Matei Basarab. A cincea este din 7 aprilie, același an 1635, același domnitor Matei Basarab. A șasea este din 26 martie 1639, tot din vremea lui Matei Basarab și, în sfârșit, din 28 martie 1642, tot din vremea domnitorului Matei Basarab. Ultima este din 12 iunie 1700, când la tronul Țării Românești nu mai era Matei Basarab, era Constantin Brâncoveanu.

Ca să tragem o concluzie, la mențiuni documentare medievale Brânceniul apare menționat cu numele lui de astăzi din vremea a trei domnitori: Alexandru Coconu, Matei Basarab și Constantin Brâncoveanu.

În 1850 avea moșie aici, pe teritoriul Brânceniului – și documentul se găsește în arhiva Primăriei Brânceni, depus la Arhivele Statului – colonelul Mișa Anastasievici. Are și monument și mormânt aici, la Brânceni.

În 1868 se construiește prima școală din Brânceni, la un loc cu Primăria. Ați văzut că oamenii de atunci făceau școala în același corp de clădire cu primăria. Nu era rău, era bine. Școala era în atenția primarului.

În perioada interbelică au avut moșie aici, la Brânceni, Eliza și Paulina Vorvoreanu, cam 300 de hectare – 600 de pogoane și Florica Pleșa. Am ținut să menționez numele acesta de Vorvoreanu pentru că îl întâlniți printre personajele romanelor lui Petru Dumitriu. Ei au avut moșie aici și comuna Brânceni a fost un adevărat focar în timpul Răscoalei din 1907.

– Pentru că ați adus vorba de răscoală, de luptă în general – știu că în centrul comunei Brânceni este ridicat și un monument închinat fiilor satului

căzuți pe câmpurile de luptă – v-aș ruga, domnule profesor, să ne spuneți care este cota de jertfă pe care au adus-o oamenii din această localitate?

– Desigur, la o astfel de emisiune eu aș vrea să spun telespectatorilor: comuna Brânceni și-a adus și o importantă contribuție de jertfă la realizarea reîntregirii României, a României Mari, participând aproape toți bărbații din sat, între anii 1916–1918, la război. 60 de locuitori au căzut la datorie. 60 de eroi. Și după ce s-a terminat războiul, mai precis în 1923, s-a construit Monumentul Eroilor din Războiul pentru Reîntregire din centrul comunei Brânceni. Și pentru că astăzi observăm la televiziune cu toții că nu există zi lăsată de la Dumnezeu să nu se vorbească de copii orfani, de copii abandonați, vreau să vă spun că în arhiva Primăriei se găsește și numărul orfanilor. 127 de orfani de război. Ei, de aceștia nu se mai ocupau societăți filantropice, fundații, ca în ziua de azi, că aproape nu existau. Mama avea grijă de ei. Tata murise la război, iar copiii erau în grija mamei. Asta nu înseamnă că primarii și primăriile nu se îngrijeau și ei atât cât puteau de soarta celor 127 de orfani de război din comuna Brânceni.

– Personalități a dat comuna Brânceni, domnule profesor?

– Vreau să vă spun că de aici a plecat prin anii 1908-1909, au trecut mai bine de 90 de ani de atunci, un mare inginer român, un prieten intim de al lui Aurel Vlaicu și anume, Niculae Iliescu Brânceni care a conceput un stabilizator automat pentru avioane experimentat pe un avion francez marca Farman și brevetat pe scară internațională. Primii care au prezentat invenția în materie de aviație a acestui inginer Iliescu Brânceni au fost nemții și cu francezii, pe urmă englezii și cu americanii și pe urmă l-a adoptat toată lumea. În 1928, acest inginer a experimentat pe gheața lacului Siutghiol, din Dobrogea, dincolo de Constanța, sania cu velaturi și schiurile cu pânză.

Repet, a fost unul din consilierii tehnici și de suflet al lui Aurel Vlaicu, contemporan cu Vlaicu. Și Vlaicu, care era și el inginer, a văzut în Iliescu Brânceni un adevărat promotor sau pionier al aviației românești.

Iată că, și din acest punct de vedere, Brânceniul nostru se înscrie la loc de cinste în istoria științei.

– Cam asta a fost povestea localității Brânceni. Eu vă propun să vorbim acum și despre Buzescu. Este comuna Buzescu o localitate rurală veche? Este adevărat că aici trebuia să se facă un oraș care să poarte numele Domnitorului Alexandru Ioan Cuza?

– Aveți perfectă dreptate! Trebuia să se facă un oraș, s-a și început... Când vă duceți către Roșiori observați că arhitectonica comunei Buzescu diferă de celelalte. În centrul satului e biserica, drumurile se bifurcă, ceea ce înseamnă că arhitectul care a conceput inițial nu a vrut să facă un sat aici, a vrut să facă un oraș. Vom vorbi despre asta.

Vreau să vă spun că în secolul XV, în jurul anilor 1430-1450, exista Buzescu dar nu se numea așa. Nu, nu avea nume. Numele îi vine de la frații Buzești care nu au trăit în secolul XV, au trăit în secolul XVI, în a doua jumătate. Au fost contemporani cu Mihai Viteazul și s-au remarcat și Radu, și Stroe în oastea Măriei Sale Mihai Voievod Viteazul. Și „Buzescu” vine de la unul din căpitani, dintre frații Buzești care au luptat aici, nu împotriva turcilor, ci împotriva tătarilor. Repurtând o victorie strălucită împotriva hoardelor tătărăști, cum se spunea atunci, acesta a intrat în stăpânirea satului prin gesturi de mărinimie și de recunoștință din partea Domnitorului. Buzescu, Frații Buzești... nu putea să-i spună satului „Buzești”, i-a spus Buzescu după numele unuia din căpitani.

Este adevărat că trebuia să se facă în zonă și un oraș care să poarte numele lui Cuza și să cuprindă și comuna Buzescu. Ei, unii spun că – e vorba de legendă, există și niște mențiuni documentare, dar nu insist asupra lor că nu am eu convingerea că lucrurile așa au stat – Vodă Cuza nutrea sentimente deosebite față de o doamnă, doamna Obrenovici. Povestea se știe în linii generale, dar s-a creat în jurul acestui amor subit o legendă care vrea să intre în istorie. Dar noi dăm atenție numai faptelor istorice și mai puțin celor sentimentale. Și că legăturile dintre doamna Obrenovici și Alexandru Ioan Cuza, Domnitorul Principatelor Române Unite, au vrut să însemne veșnică aducere aminte, să construiască aici un oraș.

În 1860, fostul principe al Serbiei, Miloș Obrenovici, proprietar al domeniului Mavrodin care cuprindea și așezarea cu numele de Buzescu, cu aprobarea Consiliului de Miniștri al României, a hotărât înființarea unui oraș cu numele de Cuza, în cinstea Domnitorului. În acest scop, s-a dat o circulară prin care se oferă suprafața de 300 de pogoane – 150 de hectare – e ceva, pentru locuri de casă, cu prețul de 1 până la 3 sfanți stânjenul. Deci, documentul spune foarte clar, pentru că este al Consiliului de Miniștri, cât costa un stânjen din terenul pe care urma ca locuitorii să-și construiască case. În cazul, ia să rețineți aici, în cazul în care se ivesc 200 de amatori, mai dăruiește 760 de pogoane de islaz pentru vitele oamenilor. Au început apoi colonizările pe vatra de sat. Ce n-am da noi în ziua de azi, chiar dacă la mijloc ar fi un fapt sentimental, să ne dea cineva 300 de hectare loc de case, 760 de pogoane de loc de islaz... Am fi foarte încântați. Nu ne-ar interesa povestea sentimentală, ci ne-ar interesa pământul care ar intra în proprietatea obștii. Însă, prin promulgarea Legii Rurale din 1864, nu s-a mai construit orașul. Ce înseamnă asta? Promulgarea înseamnă că Domnitorul

Alexandru Ioan Cuza a semnat Legea și Decretul Domnesc de Reformă Agrară. Dar nu i-a spus atunci Reformă Agrară, de aplicare a Legii Rurale din august 1864. Și atunci acest pământ a fost dat definitiv țăranilor. Țăranii nu au mai făcut oraș, că nu îi mai interesa pe ei treaba asta, ei și-au luat pământul în proprietate, l-au arat, și-au păscut vitele cum era normal.

Școala a fost construită tot în vremea când domeniul ăsta era în proprietatea lui Miloș Obrenovici. Și nu e vorba despre o singură școală, e vorba despre trei școli la Buzescu, ceea ce mă face să cred că pentru vremea de atunci, dacă vii de la Roșiori și mergi până la Fântânele, la Suhaia, la Zimnicele pe malul Dunării, nu găsești un sat cu trei localuri de școală. Iată că Buzescu avea.

– Eroii a dat Buzescu, domnule profesor!

– Am spus, când m-am referit la Brânceni, că au avut 60 de eroi căzuți pe câmpul de luptă. Buzescu are mai mulți. Buzescu are 89 de eroi în urma cărora au rămas 88 de orfani de război.

Ca unul care am scotocit prin arhiva Primăriei, chiar dacă ea a fost depusă parțial la filiala județeană a Arhivelor Statului, găsim pe ordinea de zi aceeași problemă: ce facem, cum îi ajutăm pe orfani, cum le ajutăm pe văduve, cum îi ajutăm pe invalizi, pe răniți... Și nu imediat după război... Problema a rămas deschisă mai bine de zece ani, copiii au crescut între timp și unii au fost îndrumați, pe cheltuiala statului, lucru foarte bun, foarte frumos și recomandabil și în ziua de azi, către școli de meserii, către școlile profesionale.

Iată deci că și Buzescu își are locul și rolul lui în istoria acestui județ.

– Domnule profesor, v-aș ruga să vorbiți acum și despre legenda satului Bivolița. Ce este cu acest sat?

– Legenda cu Bivolița, ca și celelalte legende, nu le-am găsit scrise. Le știu de la bătrâni, le-am cules. Unele, într-adevăr, le-am găsit menționate în diverse monografii, dar tot așa, culese din gura bătrânilor care știau atâtea și atâtea lucruri.

Se spune că la Bivolița, sat atestat documentar la 1741, deci, are o vechime de peste 250 de ani, și asta spune ceva, numele îi vine de la un lac din jurul comunei în care se scăldau, pe la 1800-1803, bivolii, nu bivolii satului, ai sătenilor, ci ai unui proprietar turc. Și de aici denumirea: – „Unde, mă? La bivoliță...”. Nu le-a mai spus „bivolițe”, le-a spus „bivolița”, unde se scăldau bivolițele proprietarului turc.

– Cercetări arheologice s-au făcut în zonă, domnule profesor?

– S-au făcut cercetări arheologice în jurul satului Bivolița și au fost scoase la suprafață monede geto-dacice de tip Vârteju, lucru foarte interesant, dar și monede romane republicane cum au fost și cele descoperite la Brânceni.

– Au murit locuitori din satul Bivolița în Marele Război pentru Reîntregirea Patriei?

– Au murit. Pentru că altfel, gândiți-vă, n-ar fi rămas în urma lor 88 de orfani de război într-un sat, nu într-o comună. Iată, deci, rolul și locul mare sau mai puțin mare pe care acești locuitori îl joacă în istoria Teleormanului.

– În ediția de azi a emisiunii noastre aș vrea să mai vorbiți și despre comuna Bragadiru. Ce vechime are această comună, care este legenda acestei așezări?

– Am fost în mai multe rânduri la Bragadiru, nu din motive personale, ci tot așa din motive de cercetare la fața locului, a legendelor și a

descoperirilor arheologice. Vreau să vă spun că descoperirile arheologice de la Bragadiru, efectuate de Institutul de Arheologie din București, au scos la suprafață ceramică geto-dacică. Un lucru foarte interesant și absolut necesar, care demonstrează unitatea și continuitatea noastră aici, în extremitatea sudică a României. Arheologul Gheorghe Bichir, în cartea sa „Geto-dacii din Muntenia în epoca romană”, demonstrează, printre altele, și existența unei așezări din secolele II-III d.Hr., un cimitir și o așezare din secolele XIV-XV. Iată, deci, că din secolele II-III ajungem cu cercetările în Evul Mediu, în secolele XIV-XV.

– Ce vechime are comuna Bragadiru, domnule profesor?

– Are o vechime de cel puțin 400 de ani cu numele de Bragadiru! Cândva a avut aici pământuri, la începutul secolului XIX, una din prințesele Ghica, care a ținut cu dinții, și cu unghiile, și cu degetele de această moșie pe care, în cele din urmă, a pierdut-o în anumite împrejurări.

În jurul anului 1800, aici la Bragadiru exista o „zahana”, adică un abator unde se tăiau vite pentru pastramă. Ei, pastrama asta făcută la Bragadiru era foarte cunoscută și vândută în cantități destul de mari la Giurgiu și la București. Asta nu înseamnă că satul era de pastramagii. Exista aici cineva care avea abator și era mare specialist în facerea pastramei.

A avut moșie aici un dregător cu numele Orbescu. Dar lumea nu-și mai aduce aminte de el și nici numele lui nu mai figurează în discuțiile oamenilor bătrâni. În afară de Orbescu mai figurează un nume de proprietar de moșie și anume, Dumba. Ei, ăsta figurează... Când eu am întrebat dacă moșia de aici, acum 100 și ceva de ani, a fost a unui oarecare Dumba, imediat reacția a fost: – *Da, domnule*. Unii mi-au spus că știu de la tata, alții mi-au spus că știu de la tata-mare că Dumba a avut moșie aici. Acesta din

urma, Dumba a construit și școala în 1873 și biserica în 1898. Vedeți, așa a rămas în conștiința și în memoria sătenilor. De fapt, prima școală la Bragadiru a fost din pământ bătut, sub același acoperiș cu primăria, dar construită mult mai devreme, în 1819.

În secolul nostru, în secolul XX, a mai avut moșie aici, cam 400 de hectare, colonelul Dobrotescu. L-am găsit. Acum, noi nu ne mai dăm seama dacă Dobrotescu trăia sau moșia rămăsese urmașilor. Dar actul nu era schimbat. Și dacă nu era schimbat, ne face să credem că trăia colonelul Dobrotescu cel bătrân.

– Domnule profesor, comuna Bragadiru are și ea cota ei de jertfă?

– Referindu-ne la Războiul pentru Reîntregirea Patriei, 1916-1918, Bragadiru are o cotă de jertfă impresionantă. 170 de locuitori au căzut la datorie în acești doi ani și au rămas în urma lor 350 de orfani de război. A fost o problemă grea pentru Primăria comunei Bragadiru până s-a rezolvat și cu ajutorul pentru orfanii de război, și pentru văduvele de război, și pentru invalizi. Dar să ai 350 de orfani într-o comună, asta e o problemă și, ca să spun așa, o problemă foarte problematică... că nu știau un biet primar de atunci, și cu notarul, și cu popa din sat, și cu directorul de școală cum să le mai rezolve.

Locuitorii din Bragadiru au opus rezistență în anii 1916, 1917 și 1918 în fața autorităților de ocupație germană. În ce sens? Nu vroiau să dea cotele. Nu cotele de cereale de sub comunism, ci cotele fixate de autoritățile de ocupație germană care constau și în grâu, și în porumb, și în orz, și în ovăz, și în vite, furaje. Dovada cea mai bună este că 112 locuitori din Bragadiru au fost amendați cu 13905 lei. Dar banii erau de aur. Vă dați

seama ce amendă a căzut pentru spiritul acesta de rezistență, de nesupunere la predarea cotelor din partea locuitorilor comunei Bragadiru.

– Dar numele comunei de unde vine, domnule profesor?

– Eu cred în legenda care spune că aici a staționat multă vreme, în timpul războaielor ruso-turce, sfârșitul secolului XVIII – începutul secolului XIX, o brigadă de cavaleriști ruși. Și comandatul brigăzii care avea grad de general se numea „Brigadir”. Și de aici denumirea: – *Unde? De acolo de unde-s brigadirii.* „Bragadiru”, prin metateză, parcă așa se numește în gramatică și în filologie în general astfel de fenomene lingvistice și lexicale. Iată de unde-i vine numele de Bragadiru.

– Dar oameni de seamă a dat comuna Bragadiru?

– Comuna asta a dat și oameni de cultură și de artă. Primul l-aș aminti pe profesorul de muzică Popescu Bragadiru. Și iarăși mă puteți întreba de ce îl dau primul de exemplu pe Popescu Bragadiru? Domnișoară Corina, a făcut un lucru mare. A organizat coruri sătești, dar și coruri în orașele județului. E ceva! Astăzi nu mai avem coruri reprezentative în viața urbană și nici în viața rurală. Iată, că acest profesor de muzică, inițial fost învățător, a organizat aceste coruri, iar pentru noi, alexândrenii, aici a organizat corul „Farmecul” pe la 1880, a compus și primul Marș al Alexandriei. N-am talent la muzică, dar altădată când vom mai vorbi și despre muzică poate o să aduc și un profesor de muzică lângă mine ca să descifreze partitura. A făcut Marșul Alexandriei. E ceva! Astăzi mai face cineva? Au trecut 11 ani, 12 ani de la Revoluție și nimeni nu se îngrămădește să facă ceva pentru Alexandria sub raportul ăsta.

Gheorghe Bazavan – compozitor și organizator de coruri. A trăit până pe la 1990. Valeriu Popescu – profesor universitar la Institutul de Medicină

din București, unul dintre cei mai mari profesori de pediatrie nu numai din România, eu aş spune că și la nivel european. El este autorul unui tratat de pediatrie în 4 sau în 5 volume. Ori înseamnă că ești o autoritate incontestabilă în domeniul bolilor de copii. Anton Năstase – profesor universitar la Facultatea de Geografie, unul din marii geografi și cartografi ai țării.

Iată, deci, că și comuna Bragadiru, căreia îi vine numele de la acel „Brigadir” comandat general de brigadă, se înscrie și sub raportul contribuției cultural-științifice la dezvoltarea istoriei naționale.

– Domnule profesor, vă propun să ne oprim aici, da nu înainte de a anunța despre ce sate vom vorbi săptămâna viitoare.

– Vă propun, domnișoară Corina, ca data viitoare să abordăm, să prezentăm Cervenă, Calomfirești, Conțești și Călinești. Că mai mult de patru localități într-o emisiune în care ai la dispoziție 30 de minute nu poți să prezinți. În speranța că telespectatorilor le plac astfel de emisiuni, ne întâlnim din nou luna viitoare în aceeași companie cu comunele Conțești, Cervenă, Calomfirești și Călinești.

– Vă mulțumesc!

februarie 2001

CERVENIA, CONȚEȘTI, CALOMFIREȘTI

Continuăm în această seară incursiunea noastră în istoria satului teleormănean. Astăzi, împreună cu domnul profesor Ion Moraru vă vom povesti legendele satelor Cervenia, Conțești și Calomfirești.

– Domnule profesor, vă propun să începem cu comuna Cervenia. Care este vechimea satului? S-a descoperit ceva aici care să ateste o vechime îndelungată?

– Domnișoară Corina, sunt două criterii. Amândouă sunt valabile. De exemplu, de când apare Cervenia ca localitate rurală, cu denumirea de Cervenia... e de o dată mai recentă. Dar de când există o așezare, fără să poarte numele de Cervenia, descoperită de arheologi pe meleagurile acestei comune? Deci, eu vă propun să luăm chiar științific, în desfășurare cronologică, ca să înțeleagă și telespectatorii, dar să ne facem și noi datoria profesional, științific, că așa se cere. Și aș vrea să vă spun că cercetările arheologice care s-au făcut în a doua jumătate a secolului XIX pe teritoriul Cerveniei de către doi mare arheologi români, Cezar Bolliac, care era un diletant, dar un diletant de care am dori noi în ziua de azi să avem câți mai mulți, și de Grigore Tocilescu. Cercetările pe care le-au făcut ei în zona Cervenia au scos la iveală dovezi de viață materială și spirituală din care rezultă că oamenii au locuit în zona acestei comune din neolitic. Este ceva! Nu numai Cezar Bolliac și Grigore Tocilescu au făcut cercetări și au scos la iveală urme din neolitic, ci, mai târziu, și Nicolae Constantinescu, un alt arheolog, a cercetat malurile râului Vedea – oamenii se așezau pe malurile

apelor, căci fără apă nu poate exista viață – și zona dintre Cervenia și Șoimu. Tot ceea ce a descoperit acolo, o parte mai este pe la Muzeul nostru Județean, o parte a fost dusă la Muzeul Național de Istorie și la Institutul de Arheologie din București, se încadrează sub raport arheologic în ceea ce noi numim cultura arheologică Dridu, secolele VIII-X. Sunt piese foarte importante, demne de a fi văzute. Mai recent, aproape de anii noștri, zona a fost cercetată de către un cadru didactic la școala din Conțești care s-a legat sufletește de Cervenia, regretatul Gogu Dobrescu. Ceea ce a descoperit domnul Dobrescu se găsește în muzeul de la școala din Cervenia, dar și la școala din Conțești. Aș spune că s-au găsit aici urme ale unui fost cuptor de topit minereu și chiar urme de minereu topit. Asta ne duce pe noi la concluzia că aici a existat o activitate meșteșugărească demnă de a fi luată în considerație la nivelul întregii țări.

– Domnule profesor, de când apare Cervenia menționată documentar?

– Din Evul Mediu. Sunt în perioada 1588-1691 un număr de șase mențiuni documentare, scrise clar, Cervenia. Prima este din 29 noiembrie 1588, din vremea domnitorului Mihnea Turcitu. A doua, din 26 aprilie 1621, din vremea domnitorului Radu Mihnea. A treia din 28 iunie 1764, când era domnitor Gheorghe Duca – a nu se confunda cu omul politic din secolul XX, fost președinte al Partidului Liberal. A patra mențiune despre Cervenia este din 16 aprilie 1678, când domnitor era tot Gheorghe Duca, iar a cincea este din ziua de 1 aprilie 1684, când domnitorul Munteniei, al Țării Românești era Șerban Cantacuzino. Și a șasea este din 22 mai 1691, când domnitor al Țării Românești era Constantin Brâncoveanu. Vedeți, se întind aceste mențiuni

documentare pe o arie cronologică destul de mare, și merg de la sfârșitul secolului XVI, până la sfârșitul secolului XVII și începutul secolului XVIII.

Dar pentru că a venit vorba despre Cervenía, vreau să vă spun că în micile mele cercetări pe care le-am întreprins am găsit și mențiuni documentare privind producția de cereale. Asta denotă și preocuparea locuitorilor, meseria lor, din ce trăiau, dar nu din Evul Mediu, ci de la începutul epocii moderne, mai precis din secolul XIX, din vremea Regulamentului Organic, anul 1832. Ia să vedem noi ce producții cerealiere obțineau locuitorii din Cervenía în 1832, acum 170 de ani. Cervenía de Sus, că a existat și așa ceva, 96 de ocale la grâu, la un pogon de pământ. Era ceva... 40 de ocale de orz la pogon, care era unitatea de măsură și este unitatea de măsură și în ziua de astăzi, 265 de ocale la un pogon de porumb. Dacă asta e producția obținută de Cervenía de Sus, ia să vedem Cervenía de Jos care avea 83 de familii: 382 de ocale de grâu la pogon, nu-i de glumit, 210 ocale de orz la pogon, 105 ocale de mei, 50 de ocale de ovăz. Iată deci, sfera de preocupări, producțiile obținute, munca depusă și așa mai departe, ce ne fac pe noi oamenii de la începutul mileniului trei să spunem că cervenienii erau oameni foarte gospodari. Toată stima și tot respectul!

Există o poveste și cu moșia Cervenía, poveste foarte controversată. Eu aș spune că nu și-a găsit soluția definitiv nici în ziua de azi. Dar nu insist eu aici pentru că nu e vorba numai de istorie, aici e vorba și de alte documente și mărturii strict din sfera agriculturii. La sfârșitul secolului XVIII, mai precis în anul 1780, Cervenía exista ca localitate, iar locuitorii se ocupau cu creșterea vitelor, deși obțineau rezultate bune și la lucrul pământului. Se spune că numele acestei comune, intrăm la legendă că aici e lumea foarte sensibilă, și sunt și probleme subtile, de ce să nu recunoaștem, ar veni de la proprietarul moșiei,

care era și proprietarul satului, și anume, de la Cernea Popovici. Unii mi-au spus mie: – *Domnule, era sârb*. Nu e exclus. Numai numele în sine și spune. Alții îmi spun: – *Nu, domnule! Era bulgar, a venit de peste Dunăre cu câteva zeci de familii, s-a stabilit aici*. Oricum, noi o lăsăm așa, sârbo-bulgară. El ar fi adus, după spusele legendei, legendă orală, cam 49 de familii transdunărene să muncească pe moșia lui. Alții spun că adevăratul întemeietor al comunei ar fi domnitorul Țării Românești din secolul XIX și anume, Barbu Știrbei. O familie ilustră care a continuat până aproape de zilele noastre și care, între 1848-1856, ar fi stăpânit această moșie. Eu spun nu că ar fi stăpânit, ci că a stăpânit-o efectiv Barbu Știrbei. Moșia a fost proprietatea principelui Dimitrie Știrbei, neamul lor, și a trecut în anul 1884 în stăpânirea Așezămintelor Brâncovenești, cu o suprafață de 5500 de hectare, 11000 de pogoane. Trupul de moșie pe care au fost împroprietăriți locuitorii comunei Cervenia poartă numele de Pălia. Și acum spun că, săptămânile astea când am fost eu pe la Cervenia, din nou am găsit termenul în expresia și în explicațiile lor. Trupul de moșie era situat între moșia Smârdioasa și moșia Cacaletii, le spunem așa cu vechile denumiri românești, care pe atunci depindea de județul Vlașca. În partea de apus se află pădurea Pălăscuța, limitrofă cu Beiu, iar mai spre sud se află pădurea Mitroiu. Lucruri foarte interesante la oamenii ăștia și demne de a fi scrise, de a fi publicate. Există o monografie a unui fost învățător, un învățător ilustru, doct, foarte doct în probleme, care s-a numit Pascal Ciobanu. Nu am găsit monografia lui, de ce să spun, nici în sat, nici la București. Dacă o fi, înseamnă că oamenii nu au vrut să mi-o dea să nu se piardă... Nu mă bucur de reputația asta de a pierde documente.

Pădurea de pe moșia Cervenia avea o suprafață de 500 de hectare. Cetatea, așa se numea, de la Cervenia este spre hotarul moșiei Șoimu. Aici s-au făcut, dar nu mai insist asupra lor, importante descoperiri arheologice.

– Dar în istorie care este locul comunei Cervenia, domnule profesor?

– Domnișoară Corina, vreau să spun că Cervenia a fost o comună cu un rol important în Răscoala din 1907, peste care eu nu trec atunci când e vorba de țărani, de pământ, de ideea de proprietate și de mari mișcări sociale. Și bunul simț mă obligă să spun câteva cuvinte, dar și documentul care nu-mi dă voie să trec mai departe. În fruntea răsculaților s-a aflat învățătorul Ion Constantin Palagă și Dragomir Nedeia. Acești doi instigatori din Cervenia au condus Răscoala din 1907 și au atacat birourile administrației și conacul arendașului Răducanu Constantinescu. Au fost incendiate, au ars. 13 țărani au fost răniți și au fost tratați tot în Spitalul de la Cervenia. Noroc că au avut spital în sat.

Și cum eu întotdeauna mă opresc la Războiul pentru Reîntregirea Patriei, 1916-1918, spun câteva cuvinte și despre Cervenia. Satul ăsta a dat 101 eroi pe altarul jertfei pentru Reîntregirea Patriei sau, cum spuneam toți atunci, pentru făurirea României Mari. Și de la acești 101 eroi – monumentul din centrul satului ne aduce aminte că de aici au plecat aproape 200 de locuitori, iar 101 au căzut la datorie – au rămas 46 de orfani.

– Domnule profesor, mă gândeam că localitatea Cervenia este foarte cunoscută și datorită spitalului care există în localitate. Eu v-aș întreba, domnule profesor, care este istoria acestui spital și care este locul lui în rețeaua de sănătate a județului nostru?

– Vreau să vă spun că am impresia că această localitate rurală, Cervenia, se va menține în continuare în secolul în care am intrat datorită tot acestui spital unde, la ora actuală, lucrează un medic foarte gospodăr, cu un real spirit organizatoric, un tip de manager cum se spune în lumea modernă, doctorul Bulumac. Ajung și la dânsul.

Pentru că m-ați întrebat despre Preventoriul Cervenii, așa apare el în documente, el fost realizat între 27 septembrie 1934 și iunie 1940. Nu cred să existe locuitor în Cervenii, chiar din ăștia tineri, de 20 de ani, care nu au fost contemporani cu evenimentul, dar care să nu spună: „*la spitalul din Cervenii unde a fost doctorul Dăniță?*”. Ei, acest preventoriu este opera practică a doctorului Costache Dăniță și a soției sale, tot medic și ea, Elena Dăniță, ajutați material, dar și moral, de moșierul Nicolae Racotă de la Ștorobăneasa și de către Liga Națională Contra Tuberculozei. Ministerul Sănătății și autoritățile județene teleormănene au acordat la vremea respectivă un sprijin material destul de substanțial. Au contribuit cu bani și muncă și locuitorii comunei Cervenii. Bravo lor! Sunt foarte încântat că și la ora asta ei sunt foarte solidari cu spitalul lor. Pentru că de Spitalul din Cervenii au beneficiat nu numai copiii din această comună, ci din întreaga zonă, de la Pietroșani, Bujoru, Bragadiru, Conțești, până la Cervenii, până la Smârdioasa, Beiu, Ștorobăneasa...

Cine era doctorul Dăniță? Era din Cervenii? Era de la Râmnicu Sărat. El era născut în 1900, a urmat Facultatea de Medicină din București, a fost președintele Asociației Studenților în Medicină în anii 1925-1928, a fost redactor la revista de specialitate „Spitalul” și din 1929 până în 1944 a fost medicul și directorul acestui spital. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a fost Director General al Asigurărilor Sociale din România. Mareșalul Antonescu nu punea pe oricine în funcție! Înseamnă că a văzut în doctorul Dăniță ceva.

Pentru că sunt la capitolul Cervenii și la doctorul Dăniță, vreau să vă spun că a publicat și lucrări de specialitate, a scos la Cervenii revista „Iisus

învinge”, revistă scoasă de un doctor. A murit în 1958. Aici, ca și meșterul Manole, și-a zidit viața în trupul acestui spital.

Iar mă întorc și spun, și mata să nu te superi pe mine și nici telespectatorii, pentru că am ajuns la Dăniță, la spital, la anul '44, aici au stat un timp câțiva piloți americani. Au fost doborâți cu avionul în vara anului 1944, ei s-au aruncat cu parașutele, au fost salvați și au fost internați la Spitalul din Cervenă. În cele câteva luni până au plecat ei înapoi – a venit actul de la 23 august – s-a legat o prietenie așa între acești americani – unul era nord american, unul era neozeelandez și unul era canadian – dar fără ca țărani să cunoască engleza, se înțelegeau perfect. Pe la nunți și pe la cumetrii, în sat, invitați erau și aviatorii americani.

După doctorul Dăniță, la conducere acestui spital a venit doctorul Stoian care a stat 30 de ani. El nu a fost așa ca doctorul Dăniță, un spirit bumerang, care să dărâme... Erau și alte vremuri... Dar a condus cu competență.

De un număr de ani, din 1982, din noiembrie, spitalul acesta este condus de doctorul Bulumac. Și a reușit Nicolae Bulumac, cu concursul autorităților județene, dar și cu concursul Băncii Mondiale și a unor sponsori teleormăneni cum ar fi Tudor Badea și alții, să refacă tradiția acestui spital. A reabilitat clădirea din punct de vedere fizic, iar din iulie '94, spitalul a fost reorganizat ca Centru de Sănătate Rurală. Niște tineri olandezi medici când au vizitat au spus că ei nu au încă în mediul rural – și e Olanda! – un centru de sănătate cum e cel de la Cervenă. Iată, deci, că sunt oameni care sfințesc locul, cum se spune și pe meleagurile noastre.

– Pentru că vorbim de oameni care sfințesc locul, ce alți oameni de seamă a mai dat această comună?

– Cervenia a dat o serie de oameni de notorietate națională, începând cu senatorul liberal Nicolae Cervenii – avocat născut în Cervenia în 1926, ajuns, după Revoluția din decembrie '89, decan al Baroului de București. Nicolae Cervenii a fost vicepreședinte al Uniunii Internaționale a Avocaților, om politic liberal, parlamentar, lider de partid. Pomenesc și numele preotului Alexandru Dencescu care a lucrat la Biserica din Cervenia și care a editat publicația „Acțiunea teleormăneană”, apărută în anii '36-'40, și care este și autor de articole, de broșuri.

Stelian Dencescu – inginer agronom, fiul preotului Dencescu, doctor în științe agricole, autor de lucrări științifice.

Pe medicul chirurg Voinea Marinescu. Nu era din Cervenia, nu era teleormănean, era macedonean, îi spunea Voinea Marinov. A fost unul din membrii aflați oarecum așa în conducerea Partidului Comunist în perioada respectivă. Istoria înregistrează orice! A fost Ministrul Sănătății, dar și director al Spitalului din Cervenia.

Pe Daniela Avram – publicistă și învățătoare și care a lucrat la Inspectoratul Școlar Teleorman.

Iată, domnișoară Corina, tabloul general sau cadrul general al unei comune din Teleorman cu nume frumos, de fată, Cervenia, care probabil, vine de la Cerna – metateza asta se întâmplă foarte des – și mi-a făcut plăcere să răspund pe nerăsuflăte, observați.

– Vă propun acum să vorbim despre un alt sat, despre Calomfirești. Și v-aș întreba de la bun început, domnule profesor, are vreo legătură acest sat cu Mihai Viteazul și ce legende ne leagă de acest sat?

– Are! Și are și nume frumos: Calomfirești. Îmi place să-l pronunț cu dezinvoltură chiar. Am lucrat oarecum în zona asta Calomfirești – Poroschia.

Ei, cercetările arheologice de aici le-a efectuat Cezar Bolliac, de care vă spuneam și când am făcut referire la Cervenia, în 1862, și care a găsit urme din paleolitic, urme din neolitic, a găsit unelte din piatră, răzuitoare, râșnițe de piatră, vârfuri de săgeți și alte obiecte arheologice.

Într-o așezare neolitică descoperită în secolul XIX de către un arheolog teleormănean – o minte ilustră, domnișoară, tare și în teorie, tare și în practică, a dus prestigiul României și la Paris la Marea Expoziție Internațională și care se numește Dimitrie Butculescu – a fost găsit un vas zoomorf, un vas cu aspect de animal, reprezentând un animal cornut, ori taur, ori berbec, și care aparține culturii neolitice numită Gumelnița.

Pe raza comunei Calomfirești s-a descoperit în anul 1973 o așezare datând din secolele VIII-X, cu ceramică lucrată la roată, din pastă neagră și cărămizie. A fost descoperită și ceramică de import, mai ales amfore, foarte frumos lucrate și conservate.

Mențiunile astea medievale legate și de legendă și de toate treburile astea... Sunt, dar ele trebuie pigulite cu o pensetă, căci treci prin documente de 5, 6, 7 și chiar 10 ori, ca pe urmă să-ți dai seama că ai trecut, că ceva a scăpat. Ei, Calomfireștiul este menționat în mai multe rânduri. Apare sub numele nu de „Calomfirești” ci „Calofirești”, la data de 26 iunie 1588, în vremea lui Mihnea Turcitu. Deci, cu puțini ani înainte de venirea la tronul Țării Românești a lui Mihai Viteazul. Apare, din nou, în Hrisovul din 13 iunie 1589, tot a lui Mihnea Turcitu. În aceste două Hrisoave este vorba de Radu Calomfirescu – prima dată îi apare numele scris foarte clar – ajuns mai târziu, peste câțiva ani, căpitan în oastea lui Mihai Viteazul. Și de aici toată legenda. A treia atestare documentară a acestui sat o găsim în secolul XVII, la 26 octombrie 1639.

De ce spuneam că e legat satul de numele lui Radu Calomfirescu? Marii noștri voievozi aveau un obicei: *te distingi pe câmpul de luptă, mi-ai fost loial, devotat mie ca Domnitor și țării? Eu te răsplătesc!* Și i-a dat moșia. Moșia nu avea cum să se numească altfel. Moșia cui? A lui Radu Calomfirescu.

Satul Calomfirești a fost leagăn al boierilor Calomfirești din secolul XVI, ctitorit, repet, de Radu Calomfirescu, unul din cei mai vestiți căpitani ai lui Mihai Viteazul în luptele cu turcii și căzut la datorie în 1598. Numele lui a rămas în tradiția populară locală.

În sat, s-au păstrat până în secolul XIX ruine din vechea curte boierească. Eu, când am venit aici, acum 40 de ani, nu mai erau urme de ruine. Că se găsea o piatră din construcție, o cărămidă... asta e altceva. Dar ca să vezi vestigii, temelii, nu.

Acum 400 de ani, deci în secolul XVI, Radu Calomfirescu avea moșie, reiau ideea, unde este astăzi satul Calomfirești, dar și partea de sud a Poroschiei. A primit pe moșia sa și oameni refugiați de dincolo de Dunăre. De aici prezența acestor familii de bulgari sau de sârbi, care sunt niște admirabili grădinari și care se ocupă cu atâta succes și dau atâtea roade lucrând pământul. Ei au venit aici pentru că acolo la sud de Dunăre erau persecutați religios. Ei ortodocși, noi ortodocși, primitori cum suntem am spus: – *Veniți, mă, aici și munciți, că și voi sunteți creștini ca și noi, credeți în Hristos!* Și i-am primit. Și a fost o conviețuire demnă de toată lauda.

Radu Calomfirescu, spune legenda, a aruncat un țaruș spre dealul dinspre apus și le-a îngăduit să-și facă bordeie pe moșia lui și grădinăriile de sub deal, unde până astăzi există izvoare cu apă și cișmele cu apă potabilă. Așa se zice că a luat ființă satul care îi poartă numele proprietarului din vremea aceea.

La începutul secolului XIX, în 1832, de exemplu, moșia acestui sat era în proprietatea, cum spune documentul, a „*Doamnei cocoane Luța Serdăreasa*”. În 1864, în vremea domniei lui Alexandru Ioan Cuza, au fost împrăștiți cu loc de casă și pământ arabil un număr de 70 de familii.

Ajungând cu expozeul meu la 1907, la Răscoală, vreau să vă spun că locuitorii din Calomfirești, împreună cu cei din Țigănești și Poroschia, au format un trup, o singură coloană de răsculați și au participat efectiv la revoltă. Știm din documente, le-am și publicat de altfel, că cei care au condus răscoala, capii răscoalei de la Calomfirești au fost Marin Nicolae Carabulea, Ivan Ene Spânu, Lascu Stancu Ninu, Petre Miloș Radu. Unii au trăit până prin anii '60, i-am cunoscut și eu. Au avut însă moșie aici, până la reforma din '45, Florica Butculescu, rudă cu arheologul Butculescu, 110 hectare și Marin Petcu – familia Petcu e numeroasă în Calomfirești, în Țigănești – 75 de hectare.

– Eroii care s-au jertfit pentru țară a dat Calomfireștiul, domnule profesor?

– A dat, domnișoară! Monumentul eroilor căzuți în anii 1916-1918 arată că jertfa dată de calomfireșteni pentru reîntregirea națională se ridică la 25 de eroi. Biserica din Calomfirești, pe care vă invit să o vizitați, să asistați la slujbă, a fost construită în 1864 și inițiatorii construcției acestui lăcaș bisericesc au fost Petcu și Petra Lalu, Dragne Chircu, Tudora, Voicu și Maria. Iar dintre preoții care au slujit la această sfântă biserică din Calomfirești amintesc pe preotul Ion Verga – a murit între timp, a trăit până în anii '80, pe preotul Nicolae Sfircă, care și astăzi poate fi văzut plimbându-se pe străzile orașului, e pensionar. Astăzi slujește un fost elev de-al meu, ajuns preot la Calomfirești, Damian Silviu.

Iată deci, că și Calomfireștiul își are cota lui de importanță și în virtutea contribuției își are locul lui în istoria și viața spirituală a județului nostru.

– Foarte interesant. Dar astăzi ne-am propus să vorbim și despre satul Conțești. V-aș întreba: are această localitate vreo legătură cu afirmația care circula pe vremuri că aici ar fi fost cele mai cochete femei din mediul rural?

– Domnișoară, am cunoscut Conțeștiul mai demult, cum am cunoscut și comunele astea. Să știți că într-o anumită măsură așa e. Fetele și femeile măritate din Conțești, pe vremuri, erau foarte cochete. Nu extravagante în costumație. Cochete în sensul că fusta lor, cămașa lor, ia lor, totul era călcat, apretat, părul era făcut nu numai cu bigudiuri, era făcut cu drotul. Știți instrumentul ăsta? Îl pune în foc și își răsucesc părul... Și era în satul cu cel mai mare număr de mașini de călcat, nu cu din astea electrice moderne, ci din celelalte cu cărbuni. De ce? Pentru că toate aveau „boală”, noi toți am vrea să zăcem de boala asta, de a apărea în sat îmbrăcate corect și elegant. Eleganța nu înseamnă o costumație extravagantă, înseamnă să fii curat, pus la dungă, la „șpiț”, cum se spunea pe atunci, și e un lucru demn de a fi continuat. Iată, deci, de ce se spune că femeile din Conțești erau cele mai elegante, așa cum se spune că brăilencele erau în vechea Românie, în România interbelică, cele mai elegante femei din țara noastră. Se pare că tot așa stăteau lucrurile.

Dar pentru că am ajuns la comuna Conțești, trebuie să spun că ani de zile a avut moșie aici Tanu Bădulescu, mai târziu aici au fost unele din primele cele mai puternice S.M.T.-uri, care trebuiau păstrate că era experiență acumulată acolo. Există și acum un Agromec – sau nu știu cum îi mai spune – care trebuie păstrat, dezvoltat, amplificat pentru că pământul de la Conțești cere, într-adevăr, tractor de lucrat ca să poți să obții recolte bogate.

– Cercetări arheologice s-au făcut în zonă, domnule profesor?

– S-au făcut! Vreau să vă spun că aici cercetările au fost efectuate tot de către Cezar Bolliac, care a luat toată zona asta de sud a Teleormanului, și de către arheologul nostru teleormănean Butculescu, încă din secolul XIX, și au găsit topoare de piatră – am văzut o parte din ele – cuțite de piatră, vase de ceramică. Ei au descoperit toate acestea pe măgurile din jurul comunei Conțești. M-am dus și eu pe acolo ca să miros așa... Este vorba de Măgura La Cetate, Măgura Iovei și altele. A lucrat pe aici și a găsit lucruri interesante profesorul Gogu Dobrescu de la școala din sat – care a trăit până în 1991– și a înființat la școala din sat și un muzeu. Și o parte din aceste mici dar importante descoperiri arheologice se găsesc în vitrinele muzeului de la școala din Conțești: urme din neolitic, urme din epoca bronzului, din epoca fierului – La Tène și Hallstatt. S-au găsit monede, cum ar fi tezaurul descoperit în 1909, 11 monede Macedonia Prima. Ce bine ar fi să găsim în fiecare zi sau în fiecare an câte un tezaur din ăsta! În 1940, în preajma intrării noastre în război, a fost descoperit un tezaur cu 178 de monede, monede imperiale romane, secolele II-IV d.Hr., monede bizantine din secolul VI. Așa că în numismatică și în arheologie, Conțeștiul figurează.

– Dar legende legate de localitatea Conțești există, domnule profesor?

– Are legendă Conțeștiul! Satul ăsta a mai purtat numele, nu de Conțești, ci de Odaia Pancului. La jumătatea secolului XIX, figura sub numele de Odăile. Am făcut și confuzie la început. M-am luat după Odaia de lângă Turnu Măgurele. Nu, aici i se spunea Odăile. În jurul anilor 1800, Cernea Stancu Popovici, stăpânul moșiei de la Cervenia și care stăpânea și moșia Conțești, a vândut – acum să rețineți! – o parte din moșii unui oarecare

Const. De la acest Const vine numele de Conțești, care a devenit stăpân de moșie prin cumpărare. – *Unde, domne'?* – *La Const.* Ei, nu puteai să-i spui „*la Const*”, ci la Conțești. Și iată, deci, care e legenda.

Foarte buni agricultori. Au pământ bun, fertil, productiv, case frumoase, femei cochete, dovadă că în 1939 era satul cu cele mai multe mașini de călcat.

S-au ținut zeci de ani aici două bâlciuri anuale. Le-au uitat țăranii noștri. Se ținea la Bunavestire, la 25 februarie, la Blagoveștenie, și la Sfântul Dumitru, adică la 26 octombrie.

Să nu fiu în detrimentul Conțeștiului și să nu mă acuze nimeni de imparțialitate, vreau să vă spun că în Evul Mediu figurează de cel puțin patru ori. Figurează în Hrisovul din 20 ianuarie 1621, când era domnitor Radu Mihnea, într-un răvaș de al lui Matei Basarab, Domnul Țării Românești, din 26 ianuarie 1636, într-o carte, cu 12 megieși, din 7 aprilie 1635, deci tot din vremea lui Matei Basarab, și avem și un Zapis din 11 august 1655.

– Conțeștiul a avut și el cota lui de jertfă, domnule profesor?

– Din păcate, a avut. Conțeștenii au fost și la Războiul de Independență. Doi din ei au murit la datorie: Ion Zamfir și Radu Răduinea. Nu mai vorbesc de participarea lor la Răscoala din 1907, pentru că am găsit numele celor implicați în proces și care au stat ani de zile la temniță. Numele lui Costea Gheorghe Drăgan, numele lui Tănase Rogojină, Dumitru Vasile Lincă, Gheorghe Ion Aldea, Ilie Urucu, Ion și Marin Fereșteanu, Stan și Stancu Zlotea, Ion Drăghici, Anton Cioran, Dumitru Cioran. La Războiul de Reîntregire din 1916-1918, 60 de conțeșteni au căzut la datorie pentru reîntregirea României în hotarele ei sfinte și firești.

– Domnule profesor, eu vă propun să ne oprim aici pentru că timpul alocat emisiunii noastre s-a scurs, dar nu înainte de a dezvălui ce legende am pregătit pentru data viitoare.

– Vom vorbi despre legendele satelor Călinești, Dracea, Furculești, Fântânele și Lăcenii.

martie 2001

CĂLINEȘTI, DRACEA, FURCULEȘTI, FÂNTÂNELE, LĂCENI

Se spune că veșnicia s-a născut la sat. Și cine a trăit aici sau chiar cel care a poposit numai pentru câteva ore în lumea rurală a avut, de bună seamă, sentimentul atemporalității.

În această seară continuăm călătoria noastră în lumea vechilor sate teleormănene și vom aduce în fața dumneavoastră legendele satelor Călinești, Dracea, Furculești, Fântânele și Lăceni.

– Domnule profesor, vă propun ca în această seară să începem cu date despre comuna Călinești. Pentru început v-aș întreba ce loc ocupă în istoria județului nostru comuna Călinești? Avem dovezi documentare, arheologice?

– Avem și mențiuni documentare scrise, avem și cercetări arheologice care au scos la suprafață dovezi materiale, palpabile, în legătură cu Călineștiul și aș vrea să vă spun că cercetările care s-au făcut aici sub raport arheologic au scos la suprafață ceramică din neolitic, cunoscută în limbajul de specialitate sub denumirea „ceramică de tip Gumelnița”. Dar s-au descoperit și urme de viață din epoca fierului, din La Tène, în special ceramică lucrată la roată. Unele obiecte din ceramică sunt de o frumusețe deosebită și asta denotă și măiestria profesională a oamenilor de atunci, dar și gustul lor artistic – oameni sensibili. În 1978, deci acum 22-23 de ani, s-a descoperit o așezare dacică, iar în așezare, arheologii au găsit un tezaur monetar, nu din cinci monede, ci din 101 monede datând din secolele II și I î.Hr. Majoritatea acestor monede se află în expoziția de la Institutul de Arheologie din București.

În legătură cu mărturiile documentare, sunt cel puțin cinci mărturii documentare din secolele XVI-XVII. Și am să le menționez: Hrisovul din 20 iunie 1507 al domnitorului Țării Românești de atunci, Radu cel Mare, Hrisovul din 12 aprilie 1627, din vremea domnitorului Țării Românești Alexandru Coconu. A treia mențiune este din 14 aprilie 1627, tot din vremea lui Alexandru Coconu. La dispoziție ne mai stau o serie de zapisuri – acte de pământ – din perioada 1642-1647.

Iată, deci, că localitatea rurală Călinești figurează și în arheologie, prin descoperirile importante, dar și în Evul Mediu, cu mențiuni documentare deosebit de importante legate de cumpărarea sau vinderea diverselor moșii din zona acestei localități.

Pentru că eu pun accent și pe latura modernă a istoriei noastre, vreau să vă spun că și din Călinești au plecat în primăvara anului 1877 o serie de flăcăi și de bărbați ca să câștige cu prețul vieții independența sau neatârarea țării noastre. Trei locuitori din Călinești au căzut la datorie la Grivița 2, în 30 august 1877, și aceștia sunt David Baboi, Badea Corlătescu și Cristea Surugiu. Iată, deci, tributul de sânge pentru independența țării dat de comuna Călinești.

În timpul Răscoalei din 1907, principalii conducători ai acțiunii de la Călinești sau, cum spun documentele judecătorești de atunci, instigatorii la revoltă au fost Ion Mitriță, Voicu Costea Haită, Ilie Eftimie, Gheorghe Gugui, Radu Cotulbea, Marin Udrea și continuă pomelnicul, ca să spun așa, cu instigatorii de acolo.

A venit Războiul pentru Întregirea Patriei, 1916-1918. 44 de locuitori ai comunei Călinești au căzut la datorie și le-au rămas în urmă 28 de orfani de război, orfani de tată.

– Dar o legendă legată de Călinești există, domnule profesor?

– Desigur, există și o legendă cu Călineștiul și anume: numele de Călinești este o derivație de la Călina, fata proprietarului moșiei care se numea Șătraru sau Șetraru, moșie dată fetei lui. Îi spunea Șătraru nu numai ca nume de familie, ci asta denotă și funcția, dregătoria pe care a avut-o el o bună parte din viață. Vechea denumire de Șătraru a localității a dispărut în favoarea denumirii de Călinești care venea de la această fată care se numea Călina.

Parte din locuitori au venit din comuna Talpa. Pe atunci, comuna Talpa făcea parte din județul Vlașca, adică din județul Giurgiu de astăzi, și mai târziu a trecut sub raport administrativ la Teleorman. O altă parte din locuitorii comunei Călinești au venit din Roșiorii de Vede, orașeni care s-au transformat în țărani. De aceea în Călinești sunt două cartiere sau două mahalale: Tălpenii și Rusăneștii – pentru că la Roșiorii de Vede vechea denumire era „Russenart” în nemțește, transformată în „Rușii de Vede” mai târziu.

Au fost și moșieri aici, chiar foarte mulți. Dați-mi voie să-i amintesc deoarece colbul istoriei s-a așezat și lumea i-a uitat. Constantin Aninoșeanu, Mihai Romniceanu, iar în perioada mai recentă, perioada interbelică, Dumitru Neagu, care avea 227 de hectare la Călinești, inginerul Gheorghe Popovici, care avea 74 de hectare și Smaranda Angelescu, care avea 91 de hectare de pământ.

– Domnule profesor, comuna Călinești a dat oameni importanți?

– A dat! Dar timpul ne presează și nu avem noi acum posibilitatea să-i dăm pe toți. Aș aminti, de exemplu, familia Dimitrie Neagu – o familie de juriști și de economiști. Dimitrie Neagu era de loc de la Tecuci – Balaci, tot din județul nostru. Era magistrat, a făcut și avocatură atât la Baroul de Iași cât și la Baroul de București, era proprietar de moșie și de case la

Călinești și a fost tatăl unui ministru de finanțe foarte capabil care s-a numit Alexandru Neagu. Alexandru Neagu, ca și tatăl lui, era și jurist și economist. Avea studii foarte serioase făcute fie în țară, fie în străinătate și a luat doctoratul în Drept și Științe Economice în 1927, a fost apoi Secretar General la Ministerul de Finanțe, în timpul guvernării liberale, 1935-1936, și Ministru de Finanțe în Guvernul Antonescu, 1942-1944. Este autor de lucrări de specialitate și a editat în județul nostru un ziar cultural, la Turnu Măgurele, intitulat „Viitorul Teleormanului”. Alexandru Neagu figura pe lista guvernului antonescian și a fost implicat în procesul de la Tribunalul Poporului. Ei, el s-a sustras, ca să spun așa, fiind jurist știa el anumite lucruri și a stat vreo cinci ani de zile ascuns. Unde? Tot în județul nostru, la Roșiorii de Vede. La cine? La un inspector financiar, un fost subordonat de-al lui care se numea Marinescu. În cele din urmă, organele de stat l-au prins, i-au arestat și pe unul și pe celălalt, și l-a întrebat pe Marinescu care i-a oferit adăpost: – *Câți ani l-ai adăpostit?* – *Cinci ani.* – *Cinci ani de pușcărie iei și dumneata.* Alexandru Neagu a supraviețuit și a lăsat o serie de însemnări care sunt destul de interesante. Pe mine m-a interesat altceva: capacitatea lui, cinstea lui și probitatea lui ca ministru de finanțe. De altfel, nu-l accepta în guvern Mareșalul Antonescu dacă nu dădea dovadă de pricepere și nu dădea dovadă de probitate morală, de cinste.

– Foarte interesant. Dar în această seară ne-am propus să vorbim și despre comuna Furculești. Din câte știu, este una din comunele mari ale județului nostru. Eu v-aș întreba, domnule profesor, are comuna Furculești reprezentare în fondurile de arhivă?

– Are! Dintr-un hrisov scris în slavonă, această comună exista din 1618, deci, atestare documentară anul 1618, când s-au constituit primele

case pe moșia lui Radu Furcă, întărit ca proprietar de domnitorul Gavril Movilă. Iată, deci, că de la Furcă vine și numele comunei de Furculești. Ultimul proprietar al moșiei cu numele de Furculescu a fost Constantin Furculescu. Sunt țărani în Furculești, oameni în vârstă, care îl cunosc pe acest Constantin Furculescu, fiul lui Nicolae Furculescu. Lumea de azi îl știe numai ca nume, nu-și mai aduce aminte de cum arăta, de preocupări. Comuna Furculești are o deschidere destul de largă când vii dinspre Alexandria, este așezată pe partea stângă a văii Urluiului. Eu aș face precizarea că este așezată și pe valea Bătrână care este o ramificație a văii Urluiului. Moșia pe care se află comuna purta denumirea, în urma cu vreo 200 de ani, de „Ulmeanca”. Și acum îi spune lumea la pământul din zonă: – *Am cinci, am zece pogoane pe Ulmeanca*. Și îți dai seama imediat de unde vine. Această moșie, Ulmeanca, a fost dăruită de către Mihai Viteazul, domnitorul Țării Românești între 1593-1601, logofătului Dinu pentru credința lui față de țară.

M-ați întrebat dacă avem dovezi. Și arheologia ne pune la dispoziție dovezi. Dacă vă duceți prin Furculești și vă uitați așa roată, o să observați că sunt câteva măguri. Ei, măgurile astea au fost cercetate. Mă refer la Măgura Flocoasa, Flocoasa Mică și altele. S-au găsit aici, în măgurile astea, silexuri, dar și foarte multe fosile. Aș spune că un adevărat depozit a fost descoperit. În valea Bătrână, aici unde este așezat satul, s-au găsit morminte și coșciuge făcute din nuiele. Foarte interesant, nu? Nu găsești peste tot. Dar ceea ce este și mai important: numărul mare de monede care s-au descoperit, de tezaure: monede Thassos și Macedonia Prima, monede imperiale romane din secolul II d.Hr., tezaure de monede poloneze din secolele XVI-XVII, tezaure turcești – 110 monede din secolul XVIII. Și acum mă puteți întreba:

– *Domnule, de unde atâtea monede poloneze?* Ei, eu vreau să răspund că Gavril Movilă, Domnitorul Țării Românești, era un filo polonez și probabil că au avut loc creșteri ale volumului comercial între Țara Românească și Polonia, implicit între Teleorman, respectiv Furculești și Regatul feudal Polonez, și, în urma acestor schimburi comerciale, la un grad înalt de intensitate, au apărut și monedele poloneze, iar la Furculești s-a descoperit tezaurul. Or mai fi, dar nu le știm noi, nu le știe lumea, și zac în pământ de atâta vreme.

– Domnule profesor, comuna Furculești a dat eroi?

– Pentru că atunci când am spus despre Călinești că au murit câțiva locuitori în Războiul pentru Independență de la 1877, vreau să spun că și din Furculești au căzut doi locuitori la datorie: Mihai Căță și Ion Vișoreanu, care au luptat în cadrul Regimentului 5 Dorobanți. În războiul din 1916-1918 au căzut la datorie 26 de furculeșteni pentru a realiza România Mare, iar în urma lor au rămas 101 orfani, pe care i-au crescut mamele – vă dați seama ce situație gravă – buncii, rudele sau chiar obștea satului.

– Dar oameni de cultură a dat Furculeștiul, domnule profesor?

– Din Furculești, de aici, a plecat un distins om de cultură: Nicolae C. Furculescu, jurist, licențiat al Facultății de Drept din Paris, licențiat în 1874 și Doctor în științe politice al Universității din Bruxelles. A fost deputat de Teleorman și a fost prieten intim cu Mihai Eminescu în redacția ziarului „Timpul”. Iată, deci, că prietenia dintre Furculescu și Eminescu demonstrează că Furculescu era un om sensibil. Cu Eminescu nu putea fi prieten cineva dacă nu era cinstit, corect, onest sub raport sufleteș. Iată, că Nicolae Furculescu face onoare în felul acesta județului și comunei sale prin prietenia cu Eminescu, dar și prin calitățile sale personale.

– În această seară ne-am mai propus să ne oprim și asupra satului Dracea. Se spune că acest sat există de pe vremea lui Mihai Viteazul. Avem probe în acest sens, domnule profesor?

– Avem! Avem ceva, dar ce avem e esențial. Vreau să spun din capul locului că Dracea este o veche localitate rurală teleormăneană. Cercetările arheologice care s-au făcut la Dracea, la Măgura Mare și la Măgura Buduroiului, au scos la iveală unelte din neolitic. Deci, cele mai vechi dovezi de locuire în zona satului Dracea datează din neolitic, din epoca pietrei șlefuite.

Numele îi vine de la Căpitanul Dracea Goleșcu – asta-i legenda – din oastea lui Mihai Viteazul – era ceva să fii căpitan în oastea lui Mihai Viteazul! – căruia domnitorul i-a dat această moșie pentru vitejia pe care a dovedit-o și pentru devotamentul manifestat. Îmi veți spune: – *Domnule, unde ai găsit mențiunea documentară?* Domnișoară, eu nu am găsit documentul. Eu am găsit în cartea lui Florian Cristescu, învățător de la Turnu Măgurele, intitulată „Povestea neamului românesc”. Ori acest învățător ale cărui lucrări au fost premiate de către Academia Română prin anii 1914-1915 și au apărut în 7-8 ediții – nici la marii scriitori nu se întâmplă așa ceva! – mă face pe mine să cred că Dracea Goleșcu a fost căpitan în oastea lui Mihai Viteazul și răsplătit cu moșie și cu un sat. De altfel, recomand tuturor cartea lui Florian Cristescu. Poate s-o citească copiii de la 8-9 ani, până la cei care au 80 de ani. Face plăcere. E scrisă atractiv și interesant.

Din Dracea au plecat oameni cu dragoste de carte. În 1840 s-a construit prima școală. În 1865 s-a construit local de școală cu două săli de clasă. Această școală a luat foc și a ars într-un an foarte greu pentru noi românii, anul 1917, și a rămas satul fără școală. În 1925, la stăruința unui

învățător de acolo, numit Ilie Bălan, s-a construit un nou local de școală. Pe urmă s-au făcut altele, din alte materiale și satul are și în ziua de azi școală.

Din Dracea a plecat o serie de oameni de cultură. Aș menționa câteva nume. Metodie Popescu care era preot dar și publicist. A fost preot la Biserica „Sf. Haralambie” din Turnu Măgurele, a fost publicist pentru că a condus ani de zile „Buletinul Camerei Agricole a județului Teleorman”. O serie întreagă de numere al acestui „Buletin al Camerei Agricole” condus, dirijat de Metodie Popescu, le-am citit și eu. Am găsit atâtea lucruri interesante cu privire la fel cum era organizată agricultura în Teleorman, la oamenii gospodari care își întrețineau ogoarele așa cum spunea legea, adică instrucțiunile agrotehnice. A condus gazeta „Glia” între 1929-1933. După aceea, la Odaia, acolo lângă Turnu, a scos un ziar, „Adevărul creștin”, care a apărut între 1932-1936, și numele lui Metodie Popescu, adică al publicistului, l-am găsit figurând la „Drum nou”, la „Secera”, la „Victoria” și la alte publicații teleormănene.

Un alt nume pe care vreau să-l evoc este cel al profesorului de matematici născut la Dracea, Constantin Gâdea, care a fost profesor la liceul din Alexandria și după aceea la o serie întreagă de licee din București. A fost publicist, articolele lui sunt foarte interesante chiar sub raport științific. Nu am găsit cărți scrise de dânsul.

Tot din zonă, din comuna Crângu, alipită de Dracea este poetul, prozatorul și ziaristul de la „Teleormanul”, Florin Burtan, pe care îl cunoaștem cu toții foarte bine, și care a publicat o serie de volume de poezii, povestiri, volume de proză interesante: „Flaut pe răni”, apărut în 1979, „Lumină lină”, apărut în 1992 după Revoluție, „Valea plângerii”, apărut în

1994, „Amurgul zăpezilor”, povestiri apărute în 1995. Și opera lui Burtanu se oprește aici și sunt sigur că va fi la loc de cinste și în secolul XXI.

L-aș aminti și pe învățătorul Radu Popescu care a fost și publicist. A colaborat la presa teleormăneană din perioada interbelică. Pe Drăceanu Benedict, medic, cadru didactic universitar la Institutul de medicină din București și autor de lucrări științifice de specialitate.

În timpul Războiului pentru Reîntregirea Patriei, din Dracea au murit la datorie 74 de eroi și au rămas în urma lor 165 de orfani de război.

Și în finalul fișei documentare privind Dracea, vreau să vă spun că aici a existat o familie de moșieri cu urmași în timp până aproape de vremurile noastre. Mă refer la Gheorghe Radu Golescu, care avea 116 hectare, mă refer la Maria C. Golescu, care avea 305 hectare, mă refer la Zoe și Ecaterina Golescu, care aveau fiecare câte 100 de hectare.

Iată deci, și locul și rolul pe care satul Dracea l-a avut și îl are în istoria județului nostru.

– Domnule profesor, vă propun să ne oprim în continuare și asupra satului Lăceni, mai cu seamă că noi, alexândrenii, suntem direct legați de acest sat pentru că apa potabilă de acolo ne vine. Ce ne puteți spune despre Lăceni?

– Lăceniul este o zonă arheologică foarte bogată, care a fost cercetată de doi preoți cu preocupări arheologice. Mă refer la Părintele Ioan Spiru și la Părintele Constantin Săndulescu din sat, de acolo, dar și la cercetările efectuate acolo vreme de zece ani de către arheologul Emil Moscalu. Ei au cercetat măgurile, și anume: Măgura Calului, Măgura Ariciului, Măgura Mătușii, Măgura de la Șosea, care vine spre Cioroaița. S-au descoperit așezări neolitice care aparțin culturii Boian și culturii Gumelnița. E prezentă în cercetările arheologice și epoca bronzului – s-a

descoperit o așezare cu unelte specifice epocii bronzului – dar și epoca fierului, din care s-au găsit bordeie, morminte, ceramică geto-dacică și monede imperiale romane.

– Dar de ce îi spune Lăcenii, domnule profesor? Există și în acest caz legendă?

– Legenda... O știm cu toții, o știu și copiii... Pe vremuri aici era un lac – urmele se văd – în jurul căruia țăranii și-au construit bordeie. Și atunci au zis: – *Care? Aia de la lacuri, lăcenii.* Și uite că până în ziua de astăzi nu s-a schimbat numele și nici nu trebuie.

– Dar mențiuni documentare avem, domnule profesor?

– Mențiuni în documente din Evul Mediu cu privire la Lăcenii avem. Nu numai dovezi arheologice. În secolul XVII, deci, după 1600, Lăcenii este menționat nici mai mult, nici mai puțin, de 17 ori în zapise, acte de vânzare de moșii, de pământ.

La 1877, când a sunat goarna mobilizării, au plecat și din Lăcenii, la datorie, Marin Nicolae și Neagu Nicolae și au murit, la 30 august 1877, în ziua de Sfântul Alexandru, la asaltul redutei turcești Grivița 1. La Războiul cel Mare, cum spun țăranii bătrâni, adică războiul din 1916-1918, 62 de locuitori din Lăcenii au căzut la datorie și au rămas de pe urma lor 102 orfani.

Cine avea moșie? Eu nu am găsit decât două mențiuni cu privire la moșieri și anume: Dumitru Ștefanopol și Emil Petrescu, care avea 400 de hectare. Aș vrea să spun două cuvinte despre Emil Petrescu – patriot, om de mare probitate morală. Când au intrat trupele germane ale Feldmareșalului Manstein în București, în 16 decembrie 1916, el era Primarul General al Capitalei. L-a chemat comandamentul german și i-a spus: – *Domnule Primar, te rog foarte mult să pui mâncare și băutură la dispoziția a 50000*

de soldați germani. Ce însemna mâncare și băutură: 750 grame de pâine, 500 grame de carne și nu știu câtă băutură. La care Emil Petrescu a răspuns: – *Eu nu am pentru populația mea care m-a ales ca primar, de unde să dau asemenea cantitate, dar să dau trupelor de ocupație.* – *Nu dai, nu vei mai fi primar!* Și, într-adevăr, l-au debarcat din funcție. Interesant e că el a venit la întrevvedere cu Manstein, comandatul trupelor germane, în ținută sobră, culoare închisă și cu drapelul României, cu tricolorul românesc. S-au sesizat nemții, dar nu au luat nici o măsură împotriva lui din acest punct de vedere. L-au dat jos din funcția de primar pentru că n-a asigurat alimentarea trupelor germane la un asemenea grad.

– Un alt sat teleormănean, dar și cu nume frumos, este Fântânele. Are satul Fântânele legenda lui, domnule profesor?

– Are! Și îmi place numele în primul rând. La Fântânele... E la 5 km de Zimnicea și la 38 km distanță de Turnu Măgurele. Are un sol, un teren excelent pentru agricultură.

Legenda spune că printre primii veniți și așezați aici ar fi fost și un anume Ciovică, pescuitor de raci și scoici, care împreună cu alții și-au făcut bordeie pe dealul Ulmuleț, stabilindu-se definitiv la Fântânele. Locuitorii sunt foarte buni pescari, foarte buni năvodari – cum apar în mențiunile documentare.

Satul îl găsim figurând, ca mențiune documentară, în Catagrafia satelor din 1741, din vremea lui Mavrocordat. Moșia a fost la sfârșitul secolului XVIII a paharnicului Nicolache, iar până în 1876, comuna Fântânele a fost contopită cu Suhaia. Sunt foarte legați. Fiecare locuitor din Fântânele are neamuri în Suhaia, iar cei din Suhaia au neamuri în Fântânele.

Cine a avut moșie aici? Am să încep cu Mielu Capră, un personaj foarte cunoscut de lumea în vârstă din Teleorman, care avea balta, dar nu 10 hectare, 20, 100 sau 200. Închipuiți-vă că avea 1560 de hectare cu baltă aici la Fântânele – Suhaia. Păi cât pește ieșea de aici, care aproviziona și Teleormanul, în special Alexandria, dar și piețele din București, și care a făcut din Mielu Capră unul din oamenii bogați ai vremurilor de atunci.

Tot aici avea moșie, 450 de hectare, Florica Capră, sora lui Mielu Capră. Tot aici avea moșie, 350 de hectare, Petrică Iliescu. Și tot aici aveau moșie Dumitru și Paul Iliescu, câte 100 de hectare. Iată, deci, că și din acest punct de vedere satul Fântânele este cunoscut orice s-ar spune.

– Cercetări arheologice s-au făcut în zonă, domnule profesor?

– S-au făcut! Cercetările arheologice au scos la iveală vestigii din paleolitic, din epoca bronzului, din epoca fierului – Hallstatt și La Tène.

– Dar pe câmpurile de luptă au căzut și oameni din Fântânele?

– La Războiul de Neatârnare din 1877, au căzut la datorie Ion Popa, Florea Bulibașa, Petre Călin – toți din Regimentul 5 Dorobanți Vlașca – căzuți pe teritoriul Bulgariei, că acolo s-a purtat războiul, la 7 octombrie 1877. În timpul Războiului de Reîntregire, 1916-1918, 113 locuitori din Fântânele, împreună cu cei din Suhaia, au căzut la Mărăști, la Mărășești, la Oituz.

Am omis un lucru și l-am omis în mod intenționat. În Evul Mediu, în timpul domnitorilor noștri, Fântânele figura? E un lucru foarte greu de dovedit, să știți! Ei, l-am găsit de 4 ori. La 17 mai 1589, în vremea domnitorului Mihnea Turcitu, la 23 iunie 1608, în vremea domnitorului Radu Șerban, la 8 decembrie 1618, în vremea lui Gavril Movilă și în septembrie 1702, un zăpis cu privire la vânzarea unor terenuri din zona comunei.

Iată, domnișoară, un grupaj de sate teleormănene care figurează în istorie și ne clarifică o serie întreagă de aspecte foarte încâlcite. Noi le-am dat aici într-o formă clară. Eu cred în adevărul acesta istoric.

– Eu cred că am stârnit curiozitatea telespectatorilor noștri, dar pentru astăzi, domnule profesor, vă propun să ne oprim aici dar nu înainte de a anunța despre ce sate vom vorbi săptămâna viitoare.

– Sperăm ca data viitoare să vorbim despre satele Frumoasa, Lița și Licuriciu.

aprilie 2001

FRUMOASA, LIȚA, LICURICIU

Satele teleormănene sunt pline de legende dar și de istorii reale, uneori dureroase, istorii scrise de oamenii care au trăit în părțile locului. Astăzi, vom cunoaște poveștile și faptele oamenilor din localitățile Frumoasa, Lița și Licuriciu.

– Domnule profesor, pentru început vă propun să ne oprim asupra localității Frumoasa. V-aș întreba de ce îi spune acestei comune Frumoasa și de când apare în documente?

– Numele de Frumoasa îmi place și, fără discuție, vine de la o femeie. Atestarea documentară a comunei Frumoasa o constituie zăpăsul din 25 mai 1687. Zăpăsul este un act de proprietate de vânzare sau de cumpărare a unui loc de pământ. În mai 1687, domnitor al Țării Românești era Șerban Cantacuzino, pe care îl consider unul dintre cei mai culti domnitori, alături de Dimitrie Cantemir al Moldovei și de Petru Cercel al Țării Românești. Poliglot, om de cultură, aș spune că și om de știință, publicist – și pentru vremea aceea însemna ceva – și să nu uităm că Palatul Cotroceni, sediul actual al Președinției României, s-a construit în vremea lui Șerban Cantacuzino. Asta spune ceva! Actul din 25 mai 1687 spune foarte clar despre Gheorghe, iuzbașa din Frumoasa – deci, apare pentru prima dată numele acestei comune în documentația noastră istorică – care era martor la o vânzare de moșie între Constantin din Târnava și Radu căpitan din Guruieni. Dar, pentru noi e important că se prezintă că apare pentru prima dată numele acestei comune.

Comunei i s-a dat numele de Frumoasa după numele unei femei care, într-adevăr a fost frumoasă, și care a fost proprietara moșiei la acel timp când s-a înființat comuna. Vedeți, oamenii ce denumire au găsit localității pe care au înființat-o? Cucoana care era proprietara moșiei era o femeie nespus de frumoasă și în semn de amintire, probabil privind și frumusețea, dar și comportarea ei morală, i-au determinat pe săteni ca să-i dea numele acesta localității.

Dar, vorbind de Frumoasa, suntem obligați științific, în primul rând, și omeneste, să pomenim numele celor două sate care aparțin de Frumoasa: Păuleasca și Brătianca.

Păuleasca a fost înființată în jurul anului 1700, cu locuitori veniți din comunele vecine. Legenda povestește că, murind fostul arendaș al moșiei, a rămas soția sa cu două fete. Una cu numele de Frosa, un nume pe cale de dispariție astăzi, și a doua cu numele de Paulina. Numele satului provine de la această fată, de la Paulina care a rămas stăpâna moșiei. Numele satului, corect ar fi Păuleasa. Am găsit-o așa. Numai că noi, de-a lungul timpului, am mai adăugat un „C” și i-am spus Păuleasca. Știți de ce? E mai ușor de pronunțat.

Satul Brătianca este nou, este din 1881, când a fost înființat în urma împroprietăririi unor țărani pe timpul când era prim ministru Ion C. Brătianu, iar numele său este ca o recunoștință pentru aceasta. O mică explicație istorică: în 1864 când Alexandru Ioan Cuza și Mihail Kogălniceanu au împroprietărit țărani, nu le-au putut da pământ la toți. S-a dat o anumită suprafață la un anumit număr de țărani, în special la cei care aveau vite, boi sau cai, ca să poată lucra pământul. Cei care nu aveau vite și utilaje agricole – grapă, plug – nu au primit pământ. Mai târziu, după Războiul de Independență, s-au dat legi noi, în primul rând așa numita a Însurăților,

adică a celor tineri care nu primiseră în vremea lui Cuza pământ și care participaseră la Războiul de Independență. Cine era Prim Ministru atunci? Ion C. Brătianu. Ce partid reprezenta? Partidul Național Liberal. Și atunci, dându-le pământ, țăranii au spus: – *Domnule, în amintirea Primului Ministru Ion Brătianu noi vom da numele satului de Brătianca*. S-a întâmplat pe urmă ceva și anume: Partidul Comunist, după 1947-1948, a dat un alt nume satului, să nu se mai numească Brătianca în amintirea lui Ion Brătianu. El a fost un politician burghez. Asta era explicația la modă. Și atunci i-a dat numele de Răreanca. Nu le-a convenit oamenilor. Dar ce să facă ? Imediat după '89, a revenit la denumirea inițială de Brătianca.

Acum, pentru că suntem la capitolul Frumoasa, vreau să vă spun că aici oamenii au locuit înainte de 1687, când apare prima mențiune documentară cu numele de Frumoasa. De unde știm noi că au locuit oameni din zona Frumoasa? Din cercetările arheologice care s-au făcut între timp pe teritoriul respectiv și în jur. Sub raport arheologic, Frumoasa prezintă o importanță deosebită, iar ultimele descoperiri aici s-au făcut în special de către Cezar Bolliac, Grigore Tocilescu, Ion Andrieșescu, Vasile Christescu, Dumitru Tudor, Gheorghe Cantacuzino, Nicolae Constantinescu, dar și de istoricul Constantin C. Giurescu. Iată, deci, marii arheologi și marii istorici ai României care s-au ocupat de trecutul acestei comune.

S-au scris și o serie de cărți despre comuna Frumoasa sub aspect arheologic. Astfel, arheologul Nicolae Constantinescu a publicat studiul foarte interesant intitulat „Cetatea de pământ din secolul al XIV-lea de la Frumoasa”. Și acum dacă vă duceți în Frumoasa aveți ce vedea pentru că se observă zidurile acestei cetăți de pământ. Într-adevăr, ele nu sunt întreținute, au trecut atâtea sute de ani, dar încă se țin în viață la o vârstă destul de

avansată. Ei, cetatea de la Frumoasa face parte din lanțul de fortificații defensive, de apărare, de la sfârșitul secolului al XIV-lea, din vremea domniei lui Mircea cel Bătrân, domnitor al Țării Românești între 1386 și 1418, cu rostul de a apăra Țara Românească aici, în sud, la Dunăre, de invaziile turcești. Iată, deci, că și atestarea documentară și cercetarea arheologică scoate în prim plan, scoate în relief, importanța istorică și istoriografică a acestei comune.

– Domnule profesor, locuitorii din Frumoasa și-au adus cota lor de jertfă în marile războaie ale țării?

– Da! Vorbind despre Frumoasa, 13 cetățeni de aici au participat la Războiul de Independență. Și să nu uităm că armata țării atunci era de numai 58500 de militari. Iată că 13 au plecat la oaste, unul nu s-a mai întors. Au căzut pe câmpul de luptă. Dacă ar fi să scoatem în relief și participarea la Războiul pentru Întregirea Neamului, 1916-1918, 329 de cetățeni din Frumoasa au luptat pentru făurirea României Mari. Eu m-am uitat pe lista tuturor localităților din județul Teleorman ca să-mi dau seama de cota de contribuție la Războiul de făurire a României Mari. Dintre localitățile rurale, Frumoasa e cam pe primul loc. Are 329 de cetățeni care au luptat pe front, din care 111 au căzut la datorie. Au monument construit în 1934. Și, ca întotdeauna, eu dau și numărul orfanilor de război pentru că știu ce înseamnă să fii orfan de război. 27 de orfani de război de pe urma celor 111 care au căzut la datorie.

Comuna Frumoasa, în documentele privind Răscoala Țărănească din 1907, la fel se situează pe un loc fruntaș. Țăranii au atacat conacul moșierului Simion Trandafir din localitate, iar conducătorul răscoalei sau

instigatorul s-a numit Radu Mușat. Numai când îl pronunți îți dai seama că are un nume cu semnificație istorică.

Iată, deci, în principalele momente ale istoriei moderne prezența localității Frumoasa în contextul istoriei naționale.

– Se spune că Frumoasa este una din localitățile rurale și cu o bogată activitate cultural-artistică. Ce ne puteți spune, domnule profesor, despre acest aspect?

– Sunt multe de spus, pentru că, într-adevăr a avut o susținută și interesantă activitate cultural artistică. În primul rând, Formația de Călușari de la Frumoasa a fost prima pe județ ani și ani, și nu numai după cel de-al Doilea Război Mondial, ci și înainte Călușarii de la Frumoasa au fost la Londra. Cine se ducea la Londra prin 1937? Recunoscute deci pe plan european ca interpreți de primă mărime, de mare valoare artistică. Activitatea aceasta cultural-artistică s-a concentrat în jurul Căminului Cultural încă de atunci, nu numai după război. Căminul Cultural, în anii 1937-1939, a fost făcut cu contribuția sătenilor dar și cu contribuția unor mari personalități culturale ale României de atunci. De un mare ajutor în menținerea vieții culturale a Căminului Cultural au fost preotul Ștefan Florescu și învățătorul Alexandru Dumitrescu – se cuvine să le pomenesc numele aici – care au condus efectiv și afectiv acest Cămin. Căminul Cultural de la Frumoasa a fost vizitat și ajutat material și moral de scriitorii și ziariștii români de atunci, în special de Stelian Popescu. Ori Stelian Popescu, care era directorul ziarului „Universul”, mare avocat și fost ministru de justiție, nu se oferea să susțină dacă nu găsea la Frumoasa o bază cu resurse sufletești și materiale demne de a fi susținute. Tot aici a venit și a ajutat moral și material un alt scriitor și anume, Lascarov Moldoveanu. Și un om politic teleormănean la fel și-a adus contribuția și îmi

permit să-l citez: avocatul din Roșiori, Stan Ghițescu, fost primar al Roșiorului, fost Ministrul Muncii, fost Ministrul Cooperăției în România Interbelică, fost vicepreședinte al Camerei Deputaților dar care a avut, săracul, o soartă tragică. A murit în închisoarea de la Sighet prin anii '50, ca deținut politic.

Călușarii de la Frumoasa... fac ce fac și mă gândesc la ei... I-am cunoscut pe o parte din ei. Au participat după război, nu venisem eu încă aici, prin '57 sau prin '59, la Festivalul Internațional de la Cairo și s-au situat pe locul I. Mă refer și la rapsodul Ion Ciulică, mă refer și la rapsodul Marian Niciu. Am avut ocazia să-i cunosc. Un timp am lucrat și eu pe la Casa de Creație a județului, a Creației Populare, și i-am cunoscut. Oameni de mare talent, talent nativ! S-au născut cu el dar au și muncit, dezvoltându-l sub raport calitativ. Și pentru că suntem la capitolul acesta, activitate culturală, artistică, spirituală, aș vrea să spun câteva cuvinte despre învățământ. În 1843, Frumoasa avea școală. Deci, cu mult înainte de Unirea Principatelor Române, cu mult înainte de Reforma Școlară a lui Cuza, iar învățători aici au fost Anghel Țugu, Anghel Răciu, Gheorghe Nuțescu, Marin Mihai, Anghel Tatu și alții. Ori în istoria învățământului teleormănean, numele acestor învățători de la Frumoasa se situează printre primele locuri. O dovadă că învățământul aici era ancorat în realitate, îi iubea pe țăranii, pe copiii lor pe care îi învățau la școală, este și faptul că, iată acum, cu tot bugetul de austeritate, sunt învățători și profesori care scriu despre Frumoasa. Am aici un exemplu și anume, domnul Marin Cazacu, la ora actuală profesor pensionar, originar din comuna Frumoasa. Cu banii lui a scos această schiță monografică intitulată „Comuna Frumoasa, județul Teleorman”. Principalele date care interesează o monografie le găsim în această sinteză. Eu îmi permit să-i mulțumesc pentru

gestul lui făcut acum în anii ăștia, 1999-2000, de a scoate de sub tipar o schiță monografică. Urmașii au datoria morală s-o ducă mai departe în secolul XXI.

– Domnule profesor, vă propun ca în continuare să vorbim despre comuna Lița. Ce rol a jucat această localitate în istoria județului nostru și în dezvoltarea vieții culturale?

– Domnișoară, în primul rând – m-ați întrebat ce rol a jucat în istorie și în viața culturală în special – îmi permit să spun că Lița a dat învățământului și culturii teleormănene o serie întreagă de intelectuali. Unii au ajuns chiar profesori universitari, profesori în învățământul de cultură generală, poeți, preoți. Cu cine să încep? Toți sunt valoroși! Aș începe cu poetul Cornel Armeanu, originar din Lița. Școala generală a făcut-o în comuna natală, liceul la Turnu Măgurele, licențiat al Facultății de Filologie din București și stabilit de un număr de ani în Statele Unite. E cetățean american, unde se ocupă tot de poezie, publică poezie românească în principalele edituri americane. Ori din moment ce americanii acceptă ca în editurile lor să apară poezii unde este vorba și de Teleormanul nostru, înseamnă că Cornel Armeanu este un veritabil poet. Uite, că și la ora actuală el ilustrează acolo, frumos, curat, corect, folclorul și vâna poetică a acestui județ. Cinste lui că nu și-a uitat nici limba, nici obârșia, originea lui, și că își dezvoltă talentul pe alte meridiane ale lumii.

Eftimie Grecu, un tânăr născut în 1938. Ca și Armeanu, a urmat școala generală în satul natal, la Lița. Liceul, ca și Armeanu, la Turnu Măgurele și Facultatea de Mecanică și Matematică la Institutul Politehnic din București. Este Doctor în Științe Matematice din 1970. E ceva, domnișoară Corina, să fii doctor în matematici! Conferențiar universitar de geometrie la Institutul Politehnic din București. A publicat peste 50 de

lucrări științifice în domeniul algebrei și geometriei în reviste de specialitate din țară, dar și din străinătate. Iată, un alt nume care ridică la înalt nivel comuna Lița.

Profesorul de istorie Petre Grecu, care a murit acum un an aici, în Alexandria, a scos o serie de cărți în colaborare cu alți istorici locali, dedicate participării Teleormanului la Războiul de Independență din 1877, la Răscoala din 1907 și așa mai departe.

Tudor Matreșu, născut în 1952, poet. Școala generală în comuna natală, liceul la Turnu Măgurele. Vedeți cum s-au format la școala teleormăneană și chiar în mediul sătesc o serie întreagă de valori? Publică poezii în ziarele teleormănene, a primit multe premii la concursurile de poezie și a publicat volume de poezii. Înseamnă că locuitorii comunei Lița sunt dotați de la natură cu acest talent poetic.

Paul Floricel Mocanu, prozator, născut în 1961, mult mai tânăr. A participat la concursuri de poezie, școala primară și gimnazială la Lița, liceul la Turnu Măgurele, iar Facultatea de Filologie la Universitatea Craiova pe care a absolvit-o în 1986. Din 1993 s-a înscris și a urmat cursurile Facultății de Relații Internaționale din București. A fost profesor la Liceul de Marină din Constanța, la Liceul Unirea din Turnu Măgurele și la Seminarul Teologic din Turnu Măgurele. Un alt talent, o altă valoare plecată de la Lița.

Marian Raicu, la fel, poet. A publicat la revista „Albina” începând cu anul 1974, dar numele său și poeziile sale le-am găsit în paginile multor reviste cum ar fi: „Luceafărul”, „Flacăra”, „Țara de Jos”, „Univers teleormănean”.

Ilie Voicheci, învățător și publicist. Nu mai trăiește. Era născut în 1886 la Lița, iar școala primară a făcut-o în satul natal, gimnaziul la „Sfântul Haralambie” Turnu Măgurele și Școala Normală de Învățători la București.

A fost învățător la Voievoda, la Scrioaștea și apoi la Lița. Are o bogată activitate publicistică. A debutat în paginile Revistei „Albina” în 1906. Aproape că toți intelectualii, în special cei din mediul rural, își făceau debutul în această revistă „Albina”. A colaborat, îl găsim prezent, în „Tribuna învățământului”, în „Neamul românesc” al lui Nicolae Iorga – nu pătrundea oricine dacă nu avea talent și pricepere – la „Revista Asociației Învățătorilor”, la „Vatra Românească”, la „Drum Nou”. Și nu numai că a participat cu articole, cu poezii, cu proză scurtă, dar a întemeiat împreună cu Nicolae Racotă, fostul prefect de Teleorman, cu Nicolae Calafeteanu și cu Dimitrie Enescu, revista „Vatra Românească” care a apărut la Turnu Măgurele în perioada 1930-1933.

– Dar la cele două evenimente – 1877, Războiul pentru Independență, și 1916-1918 – locuitorii comunei Lița au fost prezenți, domnule profesor?

– Au fost. Unul dintre ei, din cei 15 care au participat la Războiul de Independență și care a căzut la datorie a fost Ghiță Mangu. Îl știu și acum toți țăranii, deși nu l-au cunoscut. Dar s-a transmis din generație în generație. Au dat 78 de eroi între 1916-1918, după urma cărora au rămas 153 de orfani de război. Iată, deci, că așa cum m-ați întrebat, și comuna Lița își are locul și rostul ei în istoria Teleormanului de altădată și de astăzi.

– Pentru că în această seară ne-am propus să vorbim și despre satul Licuriciu, domnule profesor, care este povestea acestei localități?

– Când am venit aici, despre Licuriciu am aflat, întâmplător, la un pahar de vin. Cineva mi-a dat să beau un pahar de vin admirabil. Și mi-a spus: – *Știi de unde-i, domnule? De la Licuriciu.* Pe urmă mi-am dat seama că

acesta este un sat nu de podgoreni ca la Panciu, ca la Odobești, ca la Cotnari sau Nicorești, dar este un sat producător de vinuri curate, bune și aromate.

Satul Licuriciu aparține administrativ comunei Călinești. Dar satul este așezat, după cum ați văzut, într-un cot al pârâului Tinoasei. Licuriciu exista în secolul XV. Are o oarecare vechime în istorie, iar după 1821, după Revoluția lui Tudor Vladimirescu, a venit și s-a stabilit la Licuriciu un număr de familii de bulgari. De ce au venit bulgarii de pe malul drept al Dunării la noi și au ajuns la Licuriciu? Persecutați, domnișoară! Persecutați religios de către turci, persecutați politic tot de către Imperiul Otoman care stăpânea teritoriul Bulgariei. Ei și-au găsit azil politic, sălaș, toleranță și bună ospitalitate creștinească aici, în județul Teleorman. De altfel, nume de bulgari s-au menținut până în ziua de azi: familia Conu, la origine e bulgărească, familia Velicu, familia Lazu, familia Gane-Roșu. Acestea sunt nume care provin din vechile familii bulgărești stabilite aici.

Până în 1854, atât legenda, cât și mărturia istorică concretă spun că Licuriciu se numea „Slobozia-Licuriciu” deoarece fiecare om era slobod în acest sat, era slobod să se așeze, de asta au și venit familiile de bulgari aici. Numele de Licuriciu și legenda – confirmă și o serie de mărturii documentare – vine de la insecta care produce licăririle acelea luminoase pe copaci în special, noaptea sau în zorii zilei. Și de la aceste insecte a venit numele de Licuriciu.

Oameni gospodari și cu dragoste de carte, de școală, în 1840 aveau școală. În 1881 aveau local propriu de școală.

– Cercetări arheologice s-au făcut în zonă?

– S-au făcut și aici cercetări arheologice. Le-am urmărit. La Măgura Cimitirului, cum i se spune în sat, s-a descoperit ceramică și silexuri, șanțuri de apărare de tip Gumelnița. La Măgura Jidovului s-au găsit locuințe cu

pereți arși, descoperite de către unul din marii noștri arheologi Vladimir Dumitrescu. S-au găsit și obiecte de ceramică de tip Gumelnița, care înscrie în felul acesta Licuriciu în importanțele cercetări efectuate pe raza județului nostru. S-au găsit și monede, și contează asta. În 1953, un locuitor din Licuriciu, Gheorghe Baburu a descoperit un tezaur de monede republicane romane, circa 50 de piese, care au fost predate arheologului Constantin Preda care ne vizita foarte des pentru că efectua lucrări aici. Obiectele se găsesc depuse la Institutul de Arheologie din București.

Iată deci, acest grupaj de trei comune vechi teleormănene, începând cu Frumoasa, cu Lița și cu Licuriciu, situate în diverse puncte cardinale, demonstrează unitate și continuitate pe teritoriul județului Teleorman și înscrie Teleormanul pe un loc de frunte în arheologie, în mențiuni documentare, în Războiul din '77, în cel din 1917-1918, dar și ca o contribuție la dezvoltarea culturii și civilizației românești.

– Domnule profesor, eu vă propun să ne oprim aici, dar nu înainte de a anunța despre ceea ce vom discuta în emisiunea noastră viitoare.

– Vă propun ca data viitoare să facem o dezbatere despre Mavrodin – ne interesează într-un grad foarte înalt, despre Nanov, vecinii noștri și despre Olteni. Și tot luând așa câte un ciclu de trei comune, sperăm ca la sfârșitul anului 2001 și începutul lui 2002 să încheiem acest ciclu de emisiuni „Vechi sate teleormănene între legendă și adevăr”. Dar așa sub formă de sinteză pentru că altfel ne-ar trebui cel puțin zece ani. Ori la vârsta mea, nu știu... Dar or fi continuatori ai acestei emisiuni. Cel puțin așa sper.

– Domnule profesor, cu siguranță le vom termina împreună.

mai 2001

MAVRODIN, NANOV, OLTENI

Continuăm în această seară incursiunea noastră în lumea vechilor sate teleormănene. Astăzi, veți auzi legendele, veți cunoaște obiceiurile și oamenii de seamă pe care i-au dat localitățile Mavrodin, Nanov și Olteni.

– Domnule profesor, comuna Mavrodin are cumva o legendă de unde îi vine numele? S-a numit cumva și altfel?

– Are legendă ca orice comună! Numele de Mavrodin vine de la Lache Mavrodin care a fondat vatra satului într-un luminiș de pădure, un loc ferit de ochii și atacurile altora. Dar în istorie s-a mai numit și altfel, am aflat din documente și din vechi lucrări monografice că s-a numit „Repezi”. Și cred, pentru că în comuna Mavrodin a existat un neam întreg: „alde Repezeanu”. Și atunci mi-am dat seama imediat, făcând legătura, că, într-adevăr, s-a numit și Repezi. Numele acesta de Repezeanu a venit pe urmă și în Alexandria, dar o să răspund eu de ce au venit în Alexandria, pentru că atunci când vorbim despre Mavrodin trebuie să ne ridicăm în picioare. Și știți de ce? Pentru că ei sunt întemeietorii acestui oraș, ei împreună cu zimnicenii, dar în special mavrodinenii. Vreau însă să completez răspunsul și cu alte informații, și anume cu cercetări arheologice. Comuna asta, dacă v-ați uitat cu atenție, e înconjurată de un lung șir de măguri. Eu mai de grabă i-aș fi spus Măgureni. Mă rog, a ieșit Mavrodin, lăsați-o așa! Măgura Cheala, Măgura Sandu, Măgura Vizuinelor, Măgura lui Stoicu, Măgura Mirii, Măgura Cioaca, Măgura Roșie, Măgura Ursarilor, Măgura Cetate, Măgura Pietriș... Mă opresc pentru că m-am săturat eu de zis atâtea măguri. Măgurile astea au fost cercetate, așa spune că nu toate în

profunzime, dar oricum au fost cercetate arheologic. S-au descoperit urme din eneolitic – ceramică fragmentată, silexuri, urme din neolitic și epoca bronzului pe malul râului Vedea la confluență cu Tinoasa, s-au găsit bordeie cu ceramică, silexuri, s-a găsit ceramică geto-dacică din secolele III-II î.Hr., din La Tène. Aici s-au descoperit și monede, 17 monede de tip Thassos.

Vă spuneam că satul Mavrodin se numea în trecut Repezi și a avut biserică din zid, din secolul XVIII ca dată, și asta prezintă importanță. Că dacă ai biserică, înseamnă că ai avut locuitori de credință creștină, ortodoxă. A avut și biserică din lemn care a funcționat până prin anii 1835. În anul 1835, Miloș Obrenovici, proprietarul moșiei, a ridicat biserică din zid, refăcută mult mai târziu, în perioada 1928-1930.

Știm, din vechi mărturii documentare, că în 1810, la începutul secolului XIX, în Mavrodin existau 411 locuitori, iar în 1835, avea 287 de familii. Iată că, într-un răstimp de 25 de ani, a ajuns la 287 de familii și dacă luăm familia formată din patru persoane, ne dăm seama că a fost un adevărat salt demografic, nu numai prin natalitate, ci și prin stabilirea de locuitori veniți din altă parte, unii din județul nostru, alții din Bulgaria, în zona acestei comune cu care trebuie să ne mândrim. Avem motive să ne mândrim!

– Mă gândeam că noi, teleormănenii, suntem legați și de târgul de la Mavrodin. Despre acest târg se spun foarte, foarte multe legende. V-aș întreba, domnule profesor, a avut acest târg o importanță economică?

– A avut! A fost un târg de renume. Închipuți-vă că și eu, în Moldova, la distanță de aproape 400 de kilometri de Mavrodin, știam că există acest târg sau că a existat. Mai târziu, ca profesor de istorie, venind aici, am găsit mărturii documentare. Târgul de la Mavrodin era frecventat de negustori veniți din toată Țara Românească. Am găsit mărturii din care

rezultă că la Târgul din Mavrodin veneau negustori din Brașov, cei mai vestiți în secolul XIX și în secolul XVIII. Veneau negustori de la Galați, veneau negustori din București, de la Craiova, de la Brăila, în special la Rusalii, când era târgul de la Mavrodin. Veneau aici și negustori turci, și aici e aici, pentru că ei plăteau cu bani din aur, cu mahmudele – ați observat tradiția la Mavrodin, fetele poartă și în ziua de azi salba – plăteau cu sfaști și cu ruble de aur sau argint. La Târgul de la Mavrodin se vindea o varietate de produse: și aur, și cereale, și vite, în special oi. Mavrodinenii au avut tradiția, și cineva mi-a spus că tradiția s-a reluat după Revoluția din decembrie '89, în ceea ce privește creșterea oilor. Și asta e un lucru bun. Eu spun că două comune sunt pe primul loc, s-ar putea ca statisticienii să mă combată, în ceea ce privește creșterea oilor: Mavrodinul și Dobroteștiul. Și dacă vorbim de târgul de la Mavrodin, vreau să vă spun și data în care el și-a încetat activitatea și anume anul 1879. A existat aici o serie de conflicte economice care pe urmă s-au transformat în conflicte administrative, de ordine publică, între negustorii mavrodineni și negustorii veniți dintr-atâtea orașe ale țării. Ei, practic, doreau să-și mențină monopolul asupra comerțului care se făcea cu ocazia acestui târg. Era și normal, dar intervin legile concurenței și, apărând negustori de la Brăila, de la Galați, de la Brașov, de la Craiova și așa mai departe, s-au iscat o serie de conflicte și iată că, în 1879, târgul nu numai că își pierde din importanță, dar încetează cu desăvârșire.

– Și nu s-a mai ținut și în altă parte?

– Ba da! Târgul de la Mavrodin s-a mutat la Alexandria. Și îmi veți spune: de ce la Alexandria? Păi dacă Alexandria a fost întemeiată de mavrodineni, că alexândreni nu au existat. Aici, la Alexandria, a existat un cătun din vreo 40 de bordeie, în partea de sud a orașului, care se numea

Bâcâieni. Restul era moșie. Moșia cui? Moșia Mitropoliei Țării Românești, a Munteniei. Și o delegație din Mavrodin condusă de Tache Repezeanu, care din acte și din documente rezultă că era un om inteligent și extrem de răzbătător, a reușit împreună cu cei de la Zimnicea, dar în special mavrodinenii, dreptul, recunoscut în 1840 de Domnitorul Țării Românești Alexandru Dimitrie Ghica, să întemeieze aici, pe moșia Mitropoliei, un oraș care să se numească Alexandria și care, uite, că a intrat în secolul XXI. În anul 2001 este capitala județului nostru.

Iată deci, meritul – aș spune istoric – pe plan local, dar și în ansamblul istoriei naționale pe care îl are comuna Mavrodin.

– Domnule profesor, ce ne puteți spune despre moșia de la Mavrodin stăpânită de Anghel Capră despre care sătenii își mai aduc aminte și astăzi?

– Domnișoară, am fost de nenumărate ori în Mavrodin, și de câte ori am ridicat problema cu moșia, cu boierii, toți, și cei bătrâni, și cei tineri, nu mi-au spus decât un nume: Anghel Capră. Pe asta l-au apucat ei că a fost ultimul. Dar aici la Mavrodin există o listă întreagă, eu nu o să insist atât asupra ei, că nu avem noi timp, și o să vă spun că moșia la Mavrodin era în proprietatea Baronului Hristofi de Sachelarie. Rețineți! După aceea, a intrat moșia în posesia Principelui Serbiei, Mihail Obrenovici, de la care s-a transmis rudei sale Baronul Teodor Nicolici de Rodna, în documente am găsit Rudna, senator în Camera Magnaților din Ungaria de la Budapesta, consilier aulic și fost atașat pe lângă Guvernământul Bosniei și Herțegovinei. Iată, deci, că era un personaj important acest Teodor Nicolici de Rudna care a stăpânit efectiv, în secolul XIX, moșia de la Mavrodin. Conducerea și exploatarea acestei moșii o avea tot un sârb, și anume Efta Atanasievici, personaj uitat dar pe care îl găsim figurând în documentele vremii.

La sfârșitul secolului XIX, o parte din moșia Mavrodin a ajuns în proprietatea familiei Capră. Ce se întâmplă? Lumea spune că de la început stăpânul moșiei a fost Anghel Capră. Nu, pentru că Anghel Capră a apărut în secolul XX ca proprietar al moșiei. Tatăl lui, Nicula Capră, a cumpărat o parte din moșia Mavrodin și a dat-o ca zestre, când s-a însurat băiatul lui, Anghel. Anghel – care avea studii în domeniul agronomiei, și așa spune că dintre toți feciorii lui Nicula Capră, el a fost cel mai destoinic – a știut să-și administreze moșia, a știut să lucreze cu țăranii din Mavrodin, a știut să asigure eficiența acestei moșii și el a fost proprietar până în 1945, la Reforma Agrară din timpul Guvernului Groza, la 1 martie, dar mai rămăsese cu o parte din moșie până în 1949 când a fost arestat, implicat în proces și a murit în penitenciar la Turnu Măgurele. Avea ceva moșie! Avea, închipuiți-vă, 1215 hectare din care 75 hectare de vie nobilă. Acuma, cotrobăind eu prin arhivă, am văzut că erau mai multe hectare de vie nobilă, dar acestea au fost puse după 1949, când moșia de la Mavrodin a devenit I.A.S., Întreprinderea Agricolă de Stat, sau la început G.A.S., Gospodăria Agricolă de Stat Mavrodin. Ori să ai 1215 hectare de pământ arabil și 75 hectare de vie nobilă, înseamnă că era un boier teleormănean stăpân pe situație și cu o avere frumoasă.

Aș vrea să mai redau un fapt, un aspect. Au fost și mari conflicte sociale aici, la Mavrodin. Unii oameni își aduc aminte și le confundă cu cele din 1907. Răscoala din 1907 își are cântecul ei pe care noi l-am prezentat în emisiunile noastre. Dar, în 1927, și după Reforma Agrară cea mare din 1921, reizbucnesc conflictele la Mavrodin. Vine Jandarmeria, trage, împușcă, oamenii mor, presa, în special ziarul „Adevărul” din anii 1927-1928 reflectă convulsiile sociale de la Mavrodin. Cauza acestor războaie locale a plecat de la islaz. Anghel Capră avea islaz unde să-și pască turmele

de vite, vaci, oi, cai și ce mai avea dânsul la moșie. Țăranii nu aveau și, neavând islaz, s-au răsculat nu numai în 1907, dar s-au răsculat și peste 20 de ani, în 1927.

Eu nu pot să spun că acest sat nu își are contribuția lui la marile evenimente istorice. Își are! Mă refer la faptul că 70 de mavrodineni au căzut pe câmpul de luptă în timpul Războiului pentru Reîntregirea Patriei, 1916-1918. Mă refer la faptul că de aici a plecat o serie de intelectuali dintre care doi doctori de renume. Mi-a părut rău că lumea în sat nu și-a mai adus aminte de dâșii. A trebuit să le spun eu. E vorba de medicul internist Nicolae Barbu, care era născut în 1924. Trebuiau să-și aducă aminte de dânsul! Școala primară a făcut-o la Mavrodin, gimnaziul la Alexandria. A ajuns profesor universitar la Institutul de Medicină din Timișoara și a publicat de-a lungul unei vieți medicale 400 de lucrări științifice de specialitate. Este ceva! Să pleci de la Mavrodin, să ajungi profesor universitar de medicină internă și să publici 400 de lucrări care au intrat în analele medicinei românești. Mă refer și la medicul Florea Teodorescu. Era mai în vârstă. Era născut în 1842 tot la Mavrodin. A făcut o carieră prodigioasă la Colțea și la Filantropia în București, două mari spitale. Acolo este cunoscut și trecut pe tabla de onoare a spitalelor respective.

Și pentru că e vorba de Mavrodin, aș vrea să vă spun că la întemeierea acestui târg și la dezvoltarea lui economică în timp, la prosperitatea lui, au contribuit și o serie de familii de bulgari. Eu nu am ezități în această problemă pentru că știu spiritul gospodăresc și al bulgarilor, oameni puși pe treabă, pe muncă, și chivernisiți, strânși la punga – și foarte bine că au fost așa – care s-au stabilit aici venind de la Șiștov, din Bulgaria, de pe malul drept al Dunării, în timpul războiului ruso-turc din

anii 1806-1812. Atunci au venit și s-au stabilit aici câteva familii de bulgari, pe moșia Mavrodin stăpânită de Baronul Hristofi de Sachelarie. Ei, locuitorii din Mavrodin și familiile acestea de țărani bulgari erau nemulțumiți de condițiile acestea impuse de proprietarul moșiei, de baronul Sachelarie, și s-au plâns – cui credeți? – Generalului Pavel Kiseleff, care în iarna anului 1829-1830 a stat la Mavrodin. A stat ca invitat. Generalul Kiseleff era guvernator militar și civil totodată, politic, al Principatelor Române. Ei au cerut atunci, pentru prima dată, o îmbunătățire a sorții lor sau dacă nu, să-i lase să plece de pe moșie. Generalul, care era un om crescut la Școala Franceză, la Școala Elvețiană, avea studii înalte, i-a ascultat și le-a spus: – *Nu vrei să mai stai aici, vă ofer sudul Basarabiei*. Sudul Basarabiei era stăpânit de Rusia Țaristă și acolo locuiau găgăuzii. Aveau și pământ bun de arătură și condiții de trai. Ori mavrodinenii get-beget, plus aceste 10-20 de familii de bulgari de la Șiștov stabiliți la Mavrodin au refuzat să plece în sudul Basarabiei și refuzând au continuat lupta pentru înființarea unui oraș liber care avea să fie Alexandria.

Iată, deci, câteva aspecte mai puțin cunoscute din istoria acestei localități pe care eu o apreciez și pentru talentul muzical. Mie îmi place să ascult tarafuri de muzică populară veche, românească, tradițională, și la Mavrodin am ascultat de mai multe ori un taraf condus de frații Dulceanu sau Delceanu, le spune lor, și am auzit că în ultimul timp, în ultimii doi ani, s-ar fi făcut la Electrecord chiar niște înregistrări cu acest taraf care te impresionează. Virtuozitate, satisfacție și emoție artistică care te fac parcă să îi vezi în fața ochilor, deja ascuți discul, pe locuitorii Mavrodinului. Merită toată stima și toată considerația.

Iată deci, cadrul general care arată cam ce loc a ocupat Mavrodinul și pe plan economic și pe plan cultural-artistic și pe plan istoric în viața județului nostru.

– Cam aceasta a fost povestea localității Mavrodin. Dar, în această seară, domnule profesor, ne-am propus să vorbim și despre Nanov. Satul Nanov de când este atestat documentar?

– Păi cum să nu vorbim de Nanov dacă sunt vecinii noștri, nu? Iar acolo am văzut un număr de vile, construite în Nanov, de toată frumusețea. Când întreb: *– A cui e? – E din Alexandria*. Eu tac și spun că până la urmă se vor înfrăți, că Nanovul a mai fost comună de subordonare orășenească până la Revoluție, cum a fost și Poroschia.

Domnișoară, cercetările arheologice făcute în raza comunei Nanov, au scos la iveală, mai ales în perioada anilor 1958-1962, urme din paleolitic, numeroase silexuri, care aparțin Culturii de Prund. Mai veche decât Cultura de Prund pe teritoriul României nu avem o cultură arheologică, ceea ce înseamnă că Nanovul a fost locuit din vremuri imemorabile, în care memoria aproape – memoria documentară și pământul care e cel mai bun depozitar – a uitat, și iată că cercetările arheologice au scos-o suprafață. Apoi s-au găsit aici urme din neolitic, bordeie, urme din La Tène, a doua epocă a fierului, s-au găsit monede din vremea împăratului austriac Ferdinand, care a domnit între 1525-1564.

Dar, satul Nanov este atestat documentar la data de 1 august 1570. Are nițică vechime, ca să spun așa! Familia Nanovenilor după 1640, căci de la dânșii s-a luat numele satului, începe să vândă o serie de părți din moșie. De pe valea Nanovului, satul se strămută pe valea râului Vedea. Ați observat cum e amplasat Nanovul! Înlesnirea mutării satului din valea Nanovului pe

valea râului Vedea o face chiar Ioniță Nanoveanu, fost ispravnic al județului Teleorman. Dar există aici ceva – și vreau să anticipez întrebarea mata, nu te supăra! – cu privire la contribuția culturală. Eu pun mare preț pe asta! Și anume, a dat o serie de scriitori și de artiști. Primul pe care eu îl semnez e Ion Chiru Nanov, născut în 1882 și mort în 1917, răpus de tifos exantematic în Moldova, în timpul Primului Război Mondial. Chiru Nanov era o minte inteligentă, un om bine educat, un om de înaltă ținută morală, un om cult. Îmi veți spune: – *De ce, pe ce te bazezi că era un om cult?* Pe faptul că Rădulescu-Motru, unul din marii noștri filozofi și profesori de filozofie, a scris un medalion, să-i spun așa, de aur dacă se poate spune, despre Chiru Nanov, și l-a îndemnat la studiu și la carte. L-a răpus moartea. Acest om a căzut la datorie că era soldat. El a fost redactor la „Adevărul”, a fost corector la „Monitorul Oficial”, a fost funcționar la „Casa Școalelor”, a făcut parte din grupul de scriitori de la „Semănătorul”, a fost unul din discipolii filozofului Constantin Rădulescu-Motru. De fapt, Rădulescu-Motru este nașul literar, pentru că Motru l-a îndemnat pe el să semneze cu pseudonimul „I. Chiru Nanov”. Are operă, domnișoară! Chiru Nanov are operă și amintesc câteva din lucrările lui. De exemplu, volumul de nuvele și schițe, apărut în 1910, „Păcate vechi”. Un alt volum de nuvele apărut în 1911, „Așa i-a fost scris”. Un alt volum de schițe și nuvele, că el a fost prin excelență un nuvelist și un maestru al schiței, „Ochiul dracului”, apărut în 1914. În 1916 i-a apărut ultima lucrare, pentru că în anul următor a murit de tifos, „Mora din Repezeanca”, moara de acolo, de la marginea satului.

Aș vrea să vorbesc de un alt Chiru Nanov: Florin Chiru Nanov. Nu l-am apucat când am venit aici, nu l-am cunoscut. Mai târziu mi s-a spus: – *Domnule, aveai cu cine vorbi, dar uite că a murit.* Era născut în 1893 la

Nanov și era licențiat al Facultății de Litere și Filozofie a Universității din București, a fost profesor la liceul din Roșiorii de Vede unde a predat româna, franceza și filozofia. A colaborat la presa teleormăneană din perioada interbelică, la ziarul „Acțiunea”, la „Lumina poporului”, la „România Nouă”, la „Sufletul” și a înființat ziarul „Viforul” împreună cu Antim Davidescu, care a apărut la Alexandria doi ani, și anume 1918-1920.

Aș pomeni un alt nume: Nicolae Secăreanu, artist liric la Opera Română. Aproape că nimeni din Alexandria nu știa că Secăreanu, care ne-a încântat și la Televiziune și la Radio, dar și cu ocazia spectacolelor susținute la Opera Română sau în turneu, inclusiv în Teleorman, era un fiu al acestui județ. El a fost artist liric, a fost actor și de cinema, a fost avocat și publicist, născut în 1901, și care a murit încoace, după Revoluție, în 1992. Am avut ocazia să-l cunosc. Era impresionant ca tip, cunoștea foarte multe lucruri despre toți scriitorii și artiștii români, inclusiv despre cei plecați din Teleorman. A studiat canto la București și la Milano. A cântat la Scala din Milano. Domnișoară Corina, pentru un artist liric, pentru un artist de operă, dacă ai ocazia, o șansă în viață să cânti pe scena Operei din Milano, ești consacrat pentru tot restul vieții. Cine a trecut pe la Scala din Milano are ușa deschisă și către Metropolitan, și către Paris, și către Londra. S-a impus ca un bariton de mare talent interpretând roluri principale în „Aida” lui Verdi, în „Boema” lui Puccini, în „Nunta lui Figaro”, în „Bărbierul din Sevilla”, în „Traviata”, în „Tosca”. A întreprins turnee cu Opera din București la Milano, la Viena, la Berlin și a interpretat roluri și în filme care pe mine m-au interesat și ca tipologie Secăreanu, în „Răscoala” după romanul lui Liviu Rebreanu, în „Dacii”, în „Mihai Viteazul”, deci, în principalele filme românești produse în perioada de după 1960.

Aș vrea să pomenesc și numele unei fete, al unei doamne tot din Nanov: Maria Ghiolu, prozatoare, născută în 1902 la Nanov, și care a murit în 1975 la București. Îmi veți spune: *Nu s-a născut, domnule, nici o Maria Ghiolu la Nanov*. Ba da. Dar nu figurează cu numele de Ghiolu, figurează cu numele de Maria Atanasiu. Numele de Ghiolu l-a luat după soț, Stavru Ghiolu de la Zimnicea, un inginer și un fost ministru în Guvernul Antonescu, una din cele mai eminente minți în domeniul tehnicii industriale și al proiectelor industriale pe care le-a avut țara noastră, și care a fost ministru și subsecretar de stat în Guvernul Antonescu pentru care a stat în închisoare ani și ani de zile.

Iată deci, și aici tot cadrul general al unei localități rurale teleormănene, Nanovul nostru, îi spunem al nostru pentru că foarte mulți alexândreni s-au căsătorit la Nanov și foarte mulți nanoveni s-au căsătorit la Alexandria. Deci, o simbioză perfectă și din acest punct de vedere.

– Domnule profesor, există în județul nostru o comună care se numește Olteni. Este adevărat că un grup de țărani olteni a întemeiat această comună?

– Este! Probabil de aceea teleormănenilor li se mai spune și „teleolteni”. Zic eu. S-ar putea să greșesc.

Din documentații, din lectură mai mult, dar și din discuțiile pe care le-am avut cu locuitorii comunei Olteni, rezultă că pe la 1730, deci la începutul secolului XVIII, aproximativ 20 de familii de țărani olteni s-au stabilit pe moșia boierului Poenaru. Așa se numea boierul de la Olteni. Acesta le-a dat voie să-și facă bordeie, iar în 1864, când s-a pus în aplicare Legea Rurală a lui Alexandru Ioan Cuza și Kogălniceanu, oamenii aceștia au fost împroprietăriți cu locuri de casă și cu câte o bucată de pământ, care nu putea să fie decât un pogon sau două, pentru că nu aveau vite și atelaje cu

care să-și lucreze pământul. Și criteriile de bază erau tocmai vitele și atelajele în împroprietărirea făcută de Domnitorul Alexandru Ioan Cuza.

Mai târziu a avut moșie aici și Academia Română, a avut și Ion Ghendovici la Olteni, și Ioana Șlot, și Alexandru și Radu Crețeanu și alții. Am găsit un document din care rezultă că în 1909 se construiește la Olteni prima clădire școlară. Dar cine a construit-o? Academia Română. De aceea, aproape că mai, mai, o parte din intelectualii de la Olteni se considerau academicieni, plastic vorbind, pentru că au învățat într-o școală primară construită din fondurile și cu contribuția directă a Academiei Române.

– Domnule profesor, cercetările arheologice efectuate la Olteni au scos la iveală urme interesante? Se mai păstrează?

– Se păstrează! Și să știți că aici nu au venit așa, cercetători în treacăt, în vizită. Nu, au venit oameni puși pe treabă serios. A venit aici Constantin Preda care era directorul Institutului de Arheologie din București. A venit Emil Moscalu, un alt cercetător foarte dârț, care a avut, săracul, un sfârșit tragic. Acestora li s-a adăugat colectivul de muzeografi de la Muzeul Județean Teleorman. Și pe baza rezultatelor obținute, prin cercetare, eu îmi permit să spun și cred că și colegii de la Muzeul Județean nu o să mă combată, că Olteniul este un important centru arheologic pe harta arheologică a României. S-au găsit fosile, melci fosilizați în prundiș și în cariere de pietriș. Asta înseamnă că aici a fost viață din vremuri pe care aproape noi nici nu le putem concepe mental. S-au găsit urme din neolitic, mai ales la locul numit „Cărmidării”, o serie de obiecte specifice acestei perioade. Din epoca fierului, din Hallstatt și din La Tène, o necropolă geto-dacică, cât și ceramică de import și două morminte de înhumăție și două de incinerăție. Din perioada secolelor IV-VI, vreme de 200-300 de ani, au fost descoperite de echipa domnului

Constantin Preda vase de ceramică și un tipar de turnat cruciulițe, confirmând în felul acesta vechimea și prezența religiei creștine în Teleorman. Deci, suntem din acest punct de vedere unul din județele care deține, nu monopolul, dar oricum avem un loc fruntaș în istoria creștinismului pe aceste meleaguri. S-a găsit și un cimitir de incinerare cu urne din secolele III-IV, dar din era noastră. Secolele VIII-X sunt prezente și ele cu obiecte diverse, ceramică și vase de uz casnic. S-a găsit un tezaur de 45 de monede geto-dacice tip Vârteju. Îmi veți spune: – *Unde sunt?* La București, la Muzeul Național de Istorie și la Institutul de Arheologie. 4 tetradrahme au fost descoperite la „Cărmidării”. Iar pentru că am ajuns la secolul XX, vreau să spun că locuitorii comunei Olteni au fost prezenți la datorie și 103 dintre ei au căzut reîntregind patria în anii 1916-1918, în urma lor rămânând femei văduve și 31 de orfani de război.

Iată, deci, și conturul general al comunei Olteni în configurația istorică a județului și a țării noastre.

– Domnule profesor, vă propun să ne oprim aici deocamdată dar nu înainte de a-i informa pe telespectatorii noștri despre ce localități vom vorbi săptămâna viitoare.

– Dacă noi ne-am obișnuit până acum să prezentăm câte trei localități într-o emisiune de 30 de minute, data viitoare vom vorbi doar despre două localități și anume: Plosca și Peretu. Îl vom invita pe unul din locuitorii care a dus în ultimii ani faima comunei Plosca. Mă refer la doctorul și solistul nostru de muzică populară teleormăneană, Liviu Vasilică, care este originar din Plosca.

iunie 2001

PLOSCA, PERETU

În această seară vă vom povesti legendele comunelor Plosca și Peretu. Dar pentru că ne-am propus să vorbim despre comuna Plosca, l-am invitat alături de noi pe medicul Liviu Vasilică, directorul Ansamblului de Cântece și Dansuri „Burnasul”, care este exact din Plosca și care ne va spune foarte multe lucruri pe care noi, cu siguranță, nu le știm. Dar până atunci... Domnule profesor, comuna Plosca are o legendă istorică?

– Domnișoară, Corina, comuna Plosca are mai mult legendă intrată în folclor decât în istorie, pentru că, cercetând la fața locului și stând de vorbă cu multă lume de unde vine numele de „Plosca”, toți mi-au spus același lucru. Și, cunoscând structura sufletească a locuitorilor din Plosca, mi-am dat seama că denumirea comunei nu este istorică, ci folclorică, dar tocmai prin autenticitate a intrat în istorie. De unde vine? De la faptul că locuitorii acestei comune, de mult, din Evul Mediu încoace, aveau frumosul obicei, românescul obicei și creștinescul obicei de a invita pe trecători, cu plosca, la o gură de vin. Eu aș vrea ca și în ziua de azi să se întâmple fenomenul, nu numai la nuntă, ci și așa, în viața curentă, și să-ți iasă cineva înainte și să-ți spună: – *Drumețule, călătorule, ești obosit! Ia, domnule, un gât de vin de aici, de la mine!* Și iată că, în felul acesta, comuna Plosca a intrat cu această denumire în istorie și sper că în vecii vecilor, amin, așa va rămâne Plosca cu emblema aia, plosca cu vin pe care o avem și aici, în față, la discuția pe care o avem. Iată, deci, cum se întrepătrund folclorul cu istoria, dar eu susțin teoria lui Iorga că folclorul este parte integrantă a istoriei naționale. Nu pot fi despărțite. Și treaba asta el

n-a spus-o oricum și oriunde, a spus-o în 1908, la deschiderea Cursurilor de Vară de la Universitatea Populară, cum îi spunea, de la Vălenii de Munte. A fost ca un elogiu adus folclorului și istoriei românești, un adevărat discurs de recepție la Academia Română.

– Domnule profesor, cercetările arheologice de la Plosca au scos ceva la iveală?

– Domnișoară, cercetările arheologice care s-au făcut la Plosca, și s-au făcut cercetări destul de interesante, arată că aici s-au găsit urme din neolitic și anume, ceramică de tip Gumelnița. Iată, deci, că este o așezare străveche, nu știu cum se numea pe atunci, nu aveau denumiri să știți, dar găsind ceramică de tip Gumelnița, înseamnă că intra într-o arie de civilizație foarte întinsă. Din epoca bronzului s-au găsit urme, din epoca fierului, din Hallstatt, s-a găsit un vas de ceramică întreg unde nu a mai fost nevoie să intervină oamenii, și care se află la Muzeul de Istorie din Alexandria. Din cea de-a doua epocă a fierului, din La Tène, s-a găsit o așezare omenească. Un cuptor de topit minereul de fier – asta spune ceva despre preocupările locuitorilor din zonă – a fost analizat de specialiștii Institutului de Arheologie de la București și a rezultat că aparține secolului VII d.Hr.. S-a găsit ceramică și din feudalismul timpuriu, secolele VIII-X. Dacă m-ați pune acum să trag o concluzie, aș trage-o foarte laconic, foarte scurt și anume: Plosca oferă un exemplu de unitate și continuitate în această zonă, din neolitic și până în feudalism.

– Documentele medievale menționează Plosca, domnule profesor?

– Vreau să vă răspund că prima mențiune documentară, deci scrisă, a localității Plosca este din 25 iunie 1647, deci din vremea domnitorului Țării Românești Matei Basarab. I-auziți ce spune acolo! Este un hrisov dat la Târgoviște, pe atunci capitala Țării Românești, repet, de către domnitorul

Matei Basarab, prin care, citez: „*întărește lui Mihai, fiul lui Mihai, comis din Sărata, și urmașilor lui, ocină la Plosca în Teleorman, jumătate din sat, jumătate din câmp, jumătate din pădure, jumătate din șezutul satului, din apa Vedei...*” și așa mai departe. Deci, face precizări exacte hrisovul cu privire la comuna Plosca. A doua mențiune documentară este din 19 octombrie 1665, deci tot secolul XVII, și este vorba de un zapis prin care „*Stoichiță spătar – arată ce era omul – feciorul lui Mihai, comis din Sărata, vinde lui Tudoran, clucer din Aninoasa, 1333 stânjeni de moșie la Plosca în Teleorman, cu 30 de bani stânjenul*”. Plosca apare, în continuare, în documente până în aprilie 1693, deci în vremea domnitorului Constantin Brâncoveanu și după aceea de-a lungul secolului XVIII. Pentru secolul XIX este exclus să nu apară pentru că a intrat în vorbirea curentă, era comună, avea primar, avea autoritate... Țăranii din Plosca, vreau să vă spun, au muncit pe moșiile boierilor, pentru că la Plosca nu a fost un boier sau un moșier, au fost cel puțin cinci. Îmi veți spune: – *Nu se poate domnule!* Ba da! Și eu am rămas surprins. Și o să aduc aminte locuitorilor din Plosca cine au fost boierii satului. Victor Rațiu. S-a făcut în perioada anilor '90 chiar o confuzie... Victor Rațiu cu Ion Rațiu. Nu avea nici o legătura. Victor Rațiu a stăpânit la Plosca, în preajma celui de-al Doilea Război Mondial până prin anii '30-'40, 250 de hectare, adică 500 de pogoane. Constantin Gerotu care avea 150 de hectare. Doctorul Ștefan Noica, pe care l-am cunoscut cu toții, tatăl ministrului care a fost în guvernul anterior, 140 de hectare. Andrei Nicolau, 100 de hectare. Florea Stoica, 80 de hectare. Fiecare din acești moșieri au și ei cota lor de contribuție la progresul, de-a lungul vremii, al comunei Plosca. Eu rămân, cum să spun eu, obligat, ca profesor de istorie și ca om care a scormonit în arhive și prin biblioteci, față de acești locuitori

care au adus cauzei naționale românești un exemplu demn de unitate și continuitate din cele mai vechi timpuri și până astăzi.

– Aceasta a fost latura istorică, legenda. Eu l-aș întreba acum pe domnul Liviu Vasilică ce credeți despre valoarea folclorului, a cântecului și dansului popular din această zonă Plosca – Peretu? Cele două comune se înrudesesc cumva?

– Mă bucur că domnul profesor a abordat cele două localități Plosca și Peretu. Eu vreau să spun că într-un anumit fel parcă ar fi tot una, dar totuși cu mari deosebiri, deosebiri ca viață, folclor, chiar și ocupațiile lor. Valoarea folclorului din această zonă e așa cum a spus domnul profesor. Cred că vine din vremuri foarte străvechi, chiar înainte de traci. Și aceasta o spun după ce și eu am studiat foarte mult toate culegerile de folclor care s-au făcut în zonă de Adameșteanu, Tocilescu, Horia Barbu Oprișan... Și am căutat să leg ce au găsit ei cu ce am mai găsit eu. Și îmi dau seama că încă dansul din Plosca și Peretu, încă dansul mai poartă caracterul, dacă știi să-l observi, de ritual. E un lucru deosebit că s-a păstrat până în aceste vremuri și, așa cum spunea domnul profesor, și în folclor cele două sate – sunt un pic subiectiv, mai ales Plosca – au dat dovadă de unitate și de tenacitate în păstrarea a ceea ce a fost din moși strămoși. La noi există chiar vorba asta: „*Nu mă dau eu la o parte de la ceea ce e din moși strămoși!*” Eu, cât am putut, am reușit să culeg din folclorul din Plosca, chiar să-l interpretez, dar sunt convins că încă nu știu nimic și, dacă aș mai săpa, aș mai găsi și eu piese poate chiar fenomene singulare din folclorul chiar din Teleorman, așa cum în fiecare primăvară, la arat, mai apar încă piese arheologice de valoare deosebită. Nu știu dacă este o legendă, dar la Institutul de Folclor și la Muzeul Țăranului Român să știți că o atenție deosebită s-a dat acestei localități Plosca, atât în ceea ce privește costumul, cât și vechimea.

E un pic rușinos pentru mine că eu de acolo am aflat că drumul lui Traian a trecut pe lângă Plosca și chiar că acel deal mic care e ca un val, care merge de la Plosca până dincolo de Roșiori, s-ar fi numit Valul lui Traian și care mergea paralel cu drumul lui Traian. Vă rog să-mi iertați totuși subiectivismul, dar ceea ce consider e că așezarea Plosca are o valoare nu numai folclorică, ci și istorică tocmai prin acest exemplu de trăinicie, de existență pe același loc și al unor oameni deosebiți. Să știți că eu consider că ploscenii au fost din totdeauna aceeași ca în ziua de astăzi. Te apropii greu de ei, însă sunt foarte ospitalieri. Chiar dacă de-a lungul istoriei au fost mai săraci, ei au scos plosca cu vin și au știut să primească un străin. Acum prea vin mulți, domnule profesor, și nu știu cât vin ne-ar trebui la Plosca încât să-i primim pe toți. Ba la un moment dat nici nu mai știi care e străin și care e ploscean prin dispariția portului tradițional. Eu nu mă supăr pe ploscenii mei când găsesc o cămașă frumoasă și nu mi-o dau, pentru că în felul acesta îmi dau seama că țin la ea cu adevărat, nu că este un zgârcit, ci îi știe valoarea. Sincer să fiu, în alte părți, chiar din județ nu numai din țară, nu se observă. Să nu zicem că plosceanul este zgârcit, e tradiționalist și își respectă munca și ține la ea. Să știți că zăvelca de Teleorman, cea din față era mai înflorată, cea din spate era mai simplă pentru că țărancă știa că muncește mult, țese mult la o zăvelcă și chiar spunea că cea din spate e decât cu prag pentru că e păcat să te așezi cu fundul pe florile făcute de mâna ta. Pe mine mă impresionează. E un lucru extraordinar! Și așa este, în costum, în cel vechi, și eu am încercat cu Ansamblul „Burnasul” să readuc costumele vechi din Plosca de care, zic eu, că e de o eleganță deosebită, de o măiestrie deosebită. Încă o dată îmi cer scuze dacă sunt subiectiv, dar, din practică, eu am cules folclor din foarte multe sate teleormănene, am constatat cu mândrie acest lucru.

Ion Moraru: – Vreau să vin cu o completare în direcția spusă de dumneavoastră. În 1971, Ansamblul „Alunelul”, care avea doi ani de la înființare, a făcut un turneu în Marea Britanie, la Billingham. Am fost și eu în delegația română. Ei, primarul acestui mare oraș britanic a primit cadou din partea delegației române o bundiță, un cojocel de Plosca. Cele 28 de zile cât a durat Festivalul Internațional de la Billingham, primarul acestui oraș britanic a fost prezent în cămașă albă, pantaloni negri și bundița de Plosca. N-a dezbrăcat-o niciodată la recepția oficială.

Liviu Vasilică: – Am avut meseriași excepționali în confecționatul acestor bundițe, de fapt sunt niște ilice de piele cusute foarte frumos. Cele vechi erau superbe. Moda s-a răspândit la urmă în tot județul și cei care le confecționau câștigau bani frumoși. Vreau să vă mai spun că în filmările pe care le fac cu Ansamblul „Burnasul” am reintrodus, că așa am reintrodus și renumita ipingea de Teleorman, așa am căutat acum să reintroduc două piese. La băieți, pieptarul. Pieptarul e un cojocel cu pieptul acoperit și prins cu niște bumbi de spate, de aceea se numește și pieptar, că apăra pieptul. Acest pieptar de Plosca are o ornamentație deosebită, ornamentație pe care o găsim pe vechile vase de lut, cu spirala care sugerează soarele și spirala care sugerează roata, o găsim pe cele mai vechi piese arheologice din gospodăria țărănească și pe cele mai vechi costume, chiar pe iile de lucru. Pentru că, o să vă spun mai încolo, există o mare diferență, mai ales în Plosca, între costumul de sărbătoare și costumul de lucru. Și, până la urmă, și costumul de lucru – pentru că ploscencele erau foarte pricepute în țesut și cusut – au ajuns să fie obiecte de sărbătoare pentru că de la șorțul simplu s-a ajuns la șorțul cu ornamentație. Cred că ați observat că și această formă de costum am reintrodus-o eu în lada de zestre a Ansamblului „Burnasul” și ne-am bucurat

de aprecierile deosebite nu numai ale publicului, ci și ale specialiștilor de la Muzeul Satului și de la Institutul de Folclor. Ba chiar vreau să vă spun că Muzeul Satului ne invidiază pentru multe piese pe care le avem achiziționate la Ansamblu, în special aceste pieptare, dar și minteanul. Știți, la un moment dat, de-a lungul istoriei, ultima parte am prins-o și eu, se uniformizase moda și prin mass-media și prin spectacole, adică toată lumea purta același fel. Este păcat, pentru că acest lucru nu este adevărat. La sat, mai ales la Plosca, există chiar un cod al costumului popular. O femeie, chiar dacă era tânără, în momentul în care îi murea cineva în familie, din acel moment până murea ea nu purta decât ciumber pe cap, nu mai purta basma, și la bătrânețe mai purta maramă peste ciumber. Să știți că marama este un obiect din portul de femei în vârstă. Noi am mai făcut greșeli pe care eu încerc să le corectez pentru că acest cod este de o frumusețe deosebită. De exemplu, băiatul până se însura putea să poarte cămașa cu diferite culori, o ornamentație deosebit de frumoasă, dar totuși destul de discretă în Plosca, până se însura. Când se însura, avea două cămăși ca obiect de nuntă, cea dată de mamă în ziua nunții, și era de o frumusețe deosebită și cea dată de mireasă. Să știți că acelea frumoase pe care le am eu la aparițiile pe scenă sau la televizor sunt în general cămăși de ginere, căci erau cele mai frumoase. A doua zi purta cămașa pe care o primea din partea miresei, care deja era cu culori spre bătrânețe: alb pe alb, în cel mai rău caz, crem pe alb. Și codul se respecta. Era o rușine ca un bătrân să mai poarte cămașă cusută cu roșu. Mie mi se pare un lucru extraordinar de frumos. Mai existau anumite reguli de viață. Această comunitate, așa cum spunea domnul profesor, oamenii, prin felul lor de a purta, se simte că veneau din vremuri străvechi. Era un ritual extraordinar de frumos de ieșit cu un băiat la hora satului. Să știți că nu se ieșea oricum, așa

cum te duci acum la discotecă. Mama lui pregătea o masă pentru toți tinerii care ieșiseră deja la horă, se făcea o petrecere cu un ritual deosebit - eu am să vorbesc mai pe larg cu altă ocazie despre acest ritual - și moralul îl obliga pe tânăr din acel moment să fie altcineva, să fie obligat să aibă altă conduită. Ai ieșit la horă, gata, nu mai avea voie de acum cu copilării, cu ștregării. Acum „*avea vorbă cu fetele*”, așa se zicea.

Ion Moraru: – Domnule doctor, ăsta-i fondul moral al folclorului românesc, al modului de a trăi, de a gândi și de a se manifesta bărbatul și femeia română.

Liviu Vasilică: – Și familia în sine. Folclorul, nu degeaba a zis Nicolae Iorga că e parte integrantă. La un moment dat și religia se amestecă cu folclorul, și școala se amestecă cu folclorul, dar în special modul de viață al oamenilor. Și aceste obiceiuri, aceste ritualuri își aveau rostul lor de păstrare a unității, de progres, de ambiție... Păi ne asemănăm noi cu Peretu, dar să știți că erau ambiții mari și chiar ieșeau bătaii dacă un perețean venea să ia o ploșteancă. A existat între Plosca și Peretu o asemănare, dar a existat și o concurență și în costumele populare, și în obiceiuri, și, în general, modul de viață era totuși diferit. Perețenii erau mai grădinari și sunt grădinari și acum, iar ploștenii erau ciobani și se ocupau mult mai mult de munca câmpului. Să nu mai uităm un lucru, așa cum și din cele mai vechi timpuri e atestat acolo, din moșie se împărțea și pădure – a dispărut din păcate acum – folclorul a fost influențat de existența acestei păduri care, din câte cred eu, face parte din vechea Pădure Nebună a Deliormanului. De aceea, multe cântece sunt cu adresă spre codru, spre cuc, spre pădure. Sunt foarte multe explicații. S-ar părea că însuși modul de exprimare în cântec al teleormănenilor în general, dar în special al ploștenilor, cu acest cântat de piept, a fost influențat de

existența acestei păduri. Și tot din dragoste pentru folclor și, de ce să nu spun, dintr-un interes deosebit, că din ce îl cercetezi, îți dai seama că nu știi nimic despre el și tot ai vrea să mai afli... La un moment dat, satele în Teleorman erau niște oaze într-o mare pădure și felul de exprimare, chiar și în cântec, era acesta de piept pentru că trebuia să te audă și mândra din celălalt sat sau mândra mergea prin pădure – bine eu folosesc niște expresii plastice, dar era firească, dar mediul natural a impus o anumită formă de folclor. Să știți că și atunci zuvelca țărănească era mai zbuciumată, zic eu. Pe măsură ce Teleormanul a fost acoperit de grâu, s-au liniștit chiar – cu Tita Sever am vorbit eu – parcă s-au liniștit și râurile pe zuvelcă, am venit spre câmpia aceasta liniștită. Sunt multe explicații, dar eu nu vreau să mă refer la acestea, vreau să vă spun că eu am cunoscut folclorul în Teleorman prin niște forme empirice care mi-au rămas în suflet, bineînțeles că nu se vor mai repeta, dar primele forme de manifestare artistică au fost cam așa: într-o anumită zi din săptămână, de obicei joia, seara, băieții și fetele după o uliță se strâneau la marginea satului și cântau și jucau. La fiecare uliță exista și ieșea scandal mare dacă venea un băiat de la altă uliță la o fată de la noi sau invers... De multe ori se lăsa și cu o înțelegere la o băutură și era primit... Dar forma de folclor, de manifestare folclorică, de distracție, să-i zicem așa, a tinerilor era foarte plăcută. Rar se întâmpla la un colț de uliță, pe ulița aia să fie un băiat care să cânte la fluier sau la un instrument, la niște instrumente de suflat – ne reamintește de zona balcanică, este iar un subiect pe care o să-l discutăm în altă emisiune – dar existau și obiecte, instrumente din acestea de cântat, dar de cele mai multe ori fetele cântau Bageacul și jucau, se prindeau și băieții și strigau, și era o formă foarte veche, foarte arhaică, foarte plăcută. Cred că pe mine de atunci m-a impresionat folclorul. După aceea, a început să se

întărească hora satului unde era un spectacol deosebit. Noi nu mai reușim astăzi, acum, la televiziune, să mai realizăm hora satului pentru că ne-ar costa bani mulți. Atunci se făcea din dragoste, din tradiție, dintr-un obicei al localității de a se întâlni toată lumea duminică la horă și de a respecta duminica, religios, ca zi de odihnă și de petrecere. Aproape că nu am cuvinte să descriu ce se întâmpla la hora satului, ce paradă de costume populare era, ce mândrie era pe mamele care scoteau copiii la horă și toată lumea le aprecia cămașa cusută sau pieptarul pe care îl poartă. Ce îmi place că încă se mai păstrează din aceste obiecte de port popular și chiar într-un fel anume se mai păstrează obiceiul. Acum nu mai ies la hora satului, ies la teren, că acolo e și terenul de fotbal, dar ies și se plimbă în costum, zic ei acum, nemțesc, nu mai vin în costum popular. E firesc să se ajungă aici, deși mie mi-e tare dor de satul din copilăria mea.

– Domnule Liviu Vasilică, eu v-aș întreba: dumneavoastră ce mai păstrați din fondul sufletesc al ploscenilor?

– Cred că totul.

– Nu s-a alterat nimic stând la oraș, umblând prin școli?

– Sunt ploscean! Rămân ploscean! Adică dacă mi-ai cere o cămașă, cu greu o dau sau poate atunci când o dăruiesc eu pentru un anumit lucru ca să țin minte de Plosca mea, dar altfel par zgârcit. În realitate sunt ospitalier și mai am un fel al plosceanului, nu știu dacă pot să-l exprim, am o trăire interioară pe care cu greu o divulg. Plosceanul trebuie să-l cunoști foarte mult, trebuie să-l înțelegi pentru că s-ar putea ca prima oară să-ți pară ostil și e rău dacă îl apreciezi așa. Eu până nu l-am cunoscut cu adevărat, nu m-am putut apropia de el ca să pot culege cântecele lui, să pot să-i smulg o cămașă sau un brâu. Așa-i plosceanul! Nimic deosebit, dar eu zic că am rămas tot un

ploscean și mai ales, să știți, cu mare dragoste pentru folclor. Țărăncile de la Plosca încă mai năvădesc, încă mai pun războaie și țeș, încă mai cos cămăși sau ii, e adevărat că puține, dar încă se mai păstrează și este un lucru deosebit.

Ion Moraru: – Domnule, cu-i semănați domnule, în ceea ce privește vâna asta folclorică? Pe tatăl dumneavoastră l-am cunoscut de când am venit aici. Făceam parte din același cerc pedagogic, profesor de istorie, de geografie. Mi-a spus că a fost învățător în nordul Bucovinei, a fost și în nordul Basarabiei. A venit cel de-al Doilea Război Mondial care a schimbat soarta tuturor oamenilor. Pe mama dumneavoastră o cunosc și mai bine, suntem vecini la bloc. Dumneavoastră cui îi semănați? Gena s-a transmis ereditar?

Liviu Vasilică: – E o întrebare pe care mi-o pun și eu foarte mult. Mama se trage dintr-o viță de englezi, bunica mea a fost englezoaică... Vreau să vă spun că în neam, a fost o soră a tatălui meu care a murit de tânără, Lenuța. Se zice că atunci când ea cânta, se strângea toată ulița la poartă. Eu nu am prins-o, dar în rest asemănări în neam nu am. Toți au fost oarecum talentați, cu ureche muzicală, cu dragoste de cântec, de joc. Vreau să vă fac o paralelă și să vă spun că bunica mea care a venit din Anglia, la un moment dat se purta în costumul de bătrână, de țărancă din Teleorman. La Crângeni a murit. La un moment dat nici nu-i mai plăcea să-i zici „englezoaica” pentru că devenise altfel. Eu cred că în general am fost sentimental ca mulți de la mine din neam, dar frumusețea folclorului de aici de la noi m-a impresionat în mod deosebit și, am zis eu odată într-un interviu, la un moment dat a devenit o „dambă”, a devenit ceva de care nu mă mai puteam detașa. Nu spun cuvinte mari, e o realitate, că și în această meserie de Director de Ansamblu de Cântece și Dansuri și mai ales de director, și apoi și de culegător și de interpret, să știți că mă lovesc și de

ziduri ostile, și de multe ori am vrut să renunț, dar nu pot. Ajung acasă, stau singur, și mă trezesc cântând. Nu vă mai spun, primesc acum – și le mulțumesc tuturor celor care mi-au trimis – primesc așa în dar câte un costum popular, e adevărat că nu de la Plosca, din alte sate, și dintr-o dată încep să mă visez în el, sau pe băieții mei de la Ansamblul să-i îmbrac în el. Nu mă mai pot dezlipi de această pasiune, de acest folclor și, zic eu, cel puțin în ultimul timp, teleormănenii ar trebui să recunoască lucrul acesta, că și prin Ansamblul de Căntece și Dansuri „Burnasul” am făcut de fală județul pentru că în toată țara, vă spun cu toată sinceritatea, folclorul din Teleorman este foarte bine apreciat, plăcut și chiar de multe ori rechemat la manifestări consecutive. Și lucrul acesta că folclorul e parte integrantă din istorie, trebuie să ne pună pe gânduri și să ne gândim că așa cum nu mă despart eu de tot ce e tradițional, așa nu se desparte nici un ploscean și niciodată să nu căutăm să-l dezlipim din ceea ce îl definește, din ceea ce este el, pentru că un om înstrăinat va fi un dezrădăcinat și nu vom mai reuși să comunicăm cum comunicăm acum. Și nu uitați că știu Plosca din anii '52-'53, căci până atunci nu știam mare lucru, deși mama spunea că pe la 2-3 ani, când auzeam pe Maria Tănase la aparat, lipeam urechea de aparat și ascultam foarte atent. Dar de atunci și până acum eu am trăit în Plosca și la mine nu au fost tulburări etnice, că la Plosca sunt și țigani, și bulgari, și nu s-a întâmplat nimic. La noi nu au fost tulburări religioase, bine, domină cultul ortodox, dar la noi au fost adventiști de când eram eu copil. Nu s-a întâmplat niciodată nici un conflict. Ba chiar am văzut mulți adventiști, când a murit tata, care au vrut să-l însoțească pe tata și au intrat în biserica ortodoxă tot ca în orice Casa a Domnului fără să existe ce aud eu că este între greco-catolici

și ortodocșii din Ardeal. Păi la noi nu s-a întâmplat, ceea ce înseamnă că e o comunitate foarte echilibrată.

– Și folclorul i-a înfrățit!

– Și folclorul i-a unit. Să știți, când eram mic, la fel se duceau și adventistele îmbrăcate la fel cum se duceau și femeile ortodoxe îmbrăcate la biserică. Se duceau la Casa Domnului care era diferită, dar era tot a Domnului.

– Cred că ar mai fi foarte multe de spus despre comuna Plosca, dar în această seară ne-am propus să vorbim și despre comuna Peretu. Domnule profesor, localității Peretu de unde îi vine numele? Ce spune arheologia, ce menționează documentele medievale?

– Și arheologia, și documentele medievale spun foarte multe. Eu am selectat un răspuns care mi se pare a fi cel mai plauzibil și anume, istoricul austriac Sulzer, cu care istoria românilor are și puncte de tangență, spune foarte clar într-una din lucrările lui, descrie județul Teleorman și spune că își exprimă admirația pentru „*adevăratele păduri de pomi roditori, de peri în special*” de aici. Și cred că legenda Peretu, pădure de peri și așa mai departe, își are tocmai aici rădăcina. M-am dus prin Peretu de nenumărate ori. Mă uitam prin curțile oamenilor. Un păr găsesc eu în curtea omului? Da! Aproape în fiecare curte găseam câte un păr. Pădurile de peri din Evul Mediu de care vorbește istoricul austriac Sulzer au dispărut prin defrișări, terenul a trebuit redat agriculturii și, cum spunea doctorul Vasilică, legumiculturii. Sunt foarte buni grădinari până în ziua de astăzi! Iată, deci, de unde ar veni numele.

Satul acesta, Peretu, în decursul vremurilor s-a depopulat. Avem mărturii documentare. Dar foarte curios că s-a repopulat. De câte ori s-a

depopulat, a avut capacitatea de a se repopula. E un mister și nu e un mister! Vorbind așa: – *Unde stă nea Marin Pătrașcu?* – *Domnule, stă pe partea cealaltă, la Băltărești.* Am tăcut din gură, am reținut unde e Băltărești. – *Stă dincolo celălalt, Stanciu. Stă la Olteni.* – *Domnule, de ce le spuneți Băltărești, de ce le spuneți Olteni?* Și atunci am legat toți acești termeni de fenomenul de depopulare-repopulare. Au venit oameni, băltăreștii, din zona Dunării, Zimnicea și au venit și olteni și s-au așezat aici. De unde? De la Amaradia. Întâmplător am văzut. Unii spun: – *Întâmplător mi-a scris o vară de a mea tocmai de la Amaradia.* – *E căsătorită acolo?* – *Nu! E născută acolo.* – *Păi de acolo suntem noi.* Păi de la Peretu până la Amaradia, în nordul Olteniei, este nițel drum. Deci, au venit în cadrul repopulării comunei Peretu. Nume ca acestea: Adâr, Iaurum, ne-au atras atenția. Și atunci am văzut că lingviștii explică că „Iaurum” nu s-a numit așa de la început el vine de la cuvântul „gheaur - iaurum”, străin turc. A căzut „g”, a intrat „i” și a rămas „Iaurum” până în ziua de astăzi.

De ce veneau străinii și se așezau la Peretu? Din cauza condițiilor bune, a facilităților cum se spune în ziua de astăzi. Primeau lemne, aveau privilegiu, locuri de pășune fără plată – spune documentul – dijma, din zece, una. Și aceste privilegii au durat până la jumătatea secolului al XIX-lea și erau respectate de vechiul proprietar, vechiul moșier, vechiul boier al satului Costache Belu. Mai târziu, în secolul XX, în perioada interbelică, au avut moșie aici, la Peretu, Iancu Papia, Elena Racoviceanu. Și vreau să spun că sunt oameni cu înclinații pentru carte, lucru verificat de mine ca profesor. Prima școală la Peretu datează din anul 1847. Clădiri școlare s-au făcut și în 1872, și în 1906, și după cel de-al Doilea Război Mondial.

M-ați întrebat ce spun cercetările arheologice. Foarte interesant, foarte, foarte interesant pentru că Peretu a intrat în istoria națională și rămâne pe locul lui acolo, nu știm câte secole, prin marile descoperiri arheologice de aici. Gândiți-vă la acel tezaur princiar de la Peretu, datând din La Tène, descoperit într-o măgură, într-un tumul, și datând probabil din secolul IV înainte de Hristos. A fost, cum să spun eu, o adevărată revoluție în arheologia românească când a fost descoperit tezaurul princiar de la Peretu. 50 de piese de argint aurit, osemintele unui șef de trib, un coif de argint de tip traco-getic, scheletele a doi cai și a doi câini care au fost îngropați odată cu stăpânul lor. Dacă apelăm și la Evul Mediu, din documentele scrise găsim că Peretu figurează în istorie odată cu, cum spunea Sulzer, secolul XVIII. Dar Peretu e prezent în istorie și în timpul Războiului de Independență. 11 flăcăi din sat au participat la Războiul din 1877. Unii au căzut la datorie. Avem numele lor: Țone Ion, Drăgușin Sandu, Neagu Nicolae, Pătrașcu Dobre. În timpul Războiului pentru Reîntregire, 1916-1918, au căzut 173 dintr-o comună. Dacă ne uităm la al Doilea Război Mondial, ne înfiorăm! 260 au căzut și cu 173, trec de 400 de perețeni căzuți în războaiele pentru apărarea României.

– Peretu se poate mândri și cu o contribuție la cultura românească, domnule profesor?

– Domnișoară Corina, au plecat de aici câteva familii de intelectuali de mare distincție. Nu știu, este jocul sorții, hazardul!? Mă refer în primul rând la familia Dimăncescu. Dumitru Dimăncescu – Consul al României la San Francisco și apoi la Londra, atunci, la începutul secolului XX. Ion Dimăncescu – ofițer activ în Ministerul Armatei Române, în perioada interbelică unul din fondatorii Institutului Național de Educație Fizică, cu

studii făcute ani de zile în Statele Unite. Mihai Dimăncescu – medic cu studii tot în Statele Unite și cu doctorat în medicină, în chirurgie, luat la Toulouse, în Franța, unde s-a și stabilit. Marin Rădulescu – profesor universitar la silvicultură, autor de lucrări și prin mâna lui au trecut atâtea și atâtea promoții de ingineri silvici. Petre Stroescu – învățător și publicist. Nu se poate scrie o monografie despre Teleorman fără să pomeniți la bibliografie numele acestui învățător de la Peretu, Petre Stroescu. Doctorița Liliana Grădinaru, specialistă la nivel național în expertize medicale și în recuperarea capacității de muncă. Profesor universitar – doctorul Vasilică e aici și poate confirma – Emil Coriolan Ulmeanu, profesor universitar la medicină, la București și directorul Spitalului „Grigore Alexandrescu”. Cine nu știe despre acest spital? El este autor de lucrări. Am văzut lucrări în germană, în franceză, în engleză. Economistul Marin Almăjan, actualul vicepreședinte al Consiliului Județean. Poetul Constantin Almăjan – a murit pe front în 1943, făcându-și datoria față de patrie. Și în ziua de azi se continuă tradiția. Iată o lucrare apărută acum doi ani, „Monografia comunei Peretu din neolitic și până în anul 1997”, întocmită de doi profesori de la școala din Peretu: profesoara Mariana Vânătoru și profesorul Marian Vânătoru. Unul profesor de istorie, celălalt de geografie. Cu concursul Primăriei, cu concursul cadrelor didactice, acești doi autori au reușit să scoată această monografie exemplară.

Și pentru că noi am discutat aici despre Peretu și Plosca, despre afinități dar în același timp și despre diferențe, câte lucruri nu s-au făcut împreună... Renumitul cor, corul mixt Plosca – Peretu unde, o perioadă lungă de timp, cadrele didactice și-au pus amprenta pe întreaga viață spirituală, chiar și pe promovarea folclorului. Profesori renumiți din Peretu, vă mai aduceți aminte de Pătrașcu, Stanciu, Teofil Grigorescu, familia Belu

Grigore, Năstase Dumitru care era și dirijor, Popescu Ioniță, părinții dumneavoastră, domnule Vasilică...

Liviu Vasilică: – Eu am văzut de curând la Electrecord o fotografie de la serbările de la Pustnicul, de la festivalul de acolo care era de o frumusețe deosebită, o fotografie cu acest cor renumit, cu costumele lor frumoase... dacă am să pot, am să iau acea fotografie pentru că aici în Teleorman nu am găsit decât câteva mai nereușite. Pentru mine e o mândrie, dar vroiam să accentuez, cât de mult a însemnat învățământul, profesorul, învățătorul, animatorul vieții culturale. Să știți că eu când eram mic, poate mai târziu a căpătat o altă formă, nu se făcea din obligație, se făcea din plăcere. Și eu știu cadrele didactice care se duceau la serbările școlare sau alte serbări și se îmbrăcau în costum național de acasă și așa participau la spectacolul respectiv. Era foarte frumos și eu cred că a avut în formarea generațiilor de atunci un cuvânt greu de spus. Să nu uităm de familia Cepleanu de la Peretu, Tanța Cepleanu – una din cele mai bune dansatoare – care a făcut o echipă de dansuri alături de cea din Plosca și deveniseră „pericol național” în confruntările de acest gen la festivalurile de acest gen. Sunt multe, multe de spus despre lucruri în comun, bine cât în comun au fost numai la lucruri bune.

Ion Moraru: – Să dea Dumnezeu ca tradiția noastră să reziste și mileniului trei. În mileniul patru vom vedea noi ce-o mai fi!

– Eu cred că am stârnit curiozitatea teleormănenilor și cred că am stârnit și alte întâlniri. Domnilor, vă mulțumesc pentru că ați fost alături de mine și pentru toate informațiile furnizate, iar pentru data viitoare vom pregăti legendele localităților Orbeasca, Poroschia și Calomfîrești.

septembrie 2001

ORBEASCA, POROSCHIA, CALOMFIREȘTI

Astăzi ne-am propus să vă povestim legendele a trei localități teleormănene: Orbeasca, Poroschia și Calomfirești. Vom începe cu Orbeasca. Domnule profesor, care este legenda despre numele acestei comune?

– În primul rând fac o precizare de ordin agronomic. Foarte mulți oameni pe care i-am consultat, inclusiv și în special ingineri agronomi, mi-au spus că zona Orbeasca este cea mai fertilă sub raport agricol din întreg județul Teleorman. Alții mi-au spus: – *Nu, Răzmireștiul este zona cea mai fertilă!* M-am dus și la Răzmirești, m-am uitat destul de atent și la Orbeasca în câmp, am luat pământ în mână, l-am măcinat eu așa la concasoarele mele, și am constatat că ar fi cam același teren. Dar, vorba aceea, analiza de laborator este cea care trebuie să confirme cât de bogat în cernoziom este terenul de la Orbeasca și cât de bogat e cel de la Răzmirești. Asta, mai târziu, probabil într-o discuție pe care o s-o avem tot public în legătură cu agronomia, cu fertilitatea și cu bogăția pământului teleormănean...

Dar să trecem la legendă. De unde îi vine numele comunei? Sunt două răspunsuri! De la un cioban, Orbea, așezat cu turmele sale de oi în această zonă. Iar a doua interpretare, sau a doua legendă dacă vreți, se spune că de la un ispravnic din partea locului care se numea Orbu și care avea moșie aici. Dacă mă veți întreba: – *Dumneata în care din cele două legende crezi?*, răspunsul meu este următorul: eu cred în amândouă. Au ceva în comun: Orbu, Orbea... poate să ajungă la Orbeasca.

Domnișoară Corina, în jurul anilor 1736, deci secolul XVIII, s-au stabilit aici, la Orbeasca, tăietori de lemne. Și îmi veți spune: – *De ce ? Erau păduri mari atunci?* Erau. Știu și numele a 2-3 tăietori de lemne și anume: numele lui Pieleanu, numele lui Olăreasa – pentru că satul, la început, s-a numit și Olăreasa, nu dintr-un început Orbeasca. Mai târziu, proprietarul moșiei de aici a fost Eufrosina Ghica și apoi Mihai C. Filipescu care stăpâneau 5.000 de hectare, ceea ce înseamnă, respectând unitatea de măsură a locului, cam 10 mii de pogoane. După Filipescu aflăm numele lui Bădulescu, iar mai târziu, la începutul secolului XIX, sub domnia lui Alexandru Moruzi, obștea satului a avut multe pricini, a avut necazuri, a avut procese de judecată pentru stăpânirea pământului. Locuitorii s-au jeluț lui Vodă, li s-a luat pământul, dat nu li s-a făcut dreptate. Au fost lăsați în aceeași stare.

Din bătrâni, fiindcă e vorba de legendă, se spune că până la începutul secolului al XIX-lea, în valea numită Ursăreasa era un cătun numit Olăreasa sau Olaru unde se ținea un târg însemnat și că satul Orbeasca era destul de mare.

Iată, deci, câteva legende în legătură cu această comună.

– Cercetări arheologice s-au făcut la Orbeasca, domnule profesor?

– Cercetări s-au făcut atât la Orbeasca de Sus, cât și la Orbeasca de Jos.

S-a constatat că sunt foarte multe măguri, măguri pe care le vedem și noi acum, la începutul secolului XXI. Sunt: Măgura Ciulei, Măgura Stejarilor, Măgura Ancului, Măgura Lupilor, Măgura a lui Muscă... și toate aceste măguri ascund în adâncul lor, în măruntaiele lor, nenumărate piese arheologice. Aici au făcut cercetări arheologice Cezar Bolliac, Grigore Tocilescu – profesor universitar și unul din fondatorii științei arheologice românești – până la Emil Moscalu pe care am avut ocazia să-l cunosc chiar pe șantierul arheologic la Orbeasca pentru că mi-a fost coleg de facultate. Alături de cercetările lui Emil Moscalu se adaugă cele întreprinse de muzeografi de azi de la Muzeul Județean de Istorie din Alexandria care au scos la iveală ceramică

din neolitic, ceramică din epoca bronzului. Și din epoca fierului, din Hallstatt și din La Tène, s-a găsit o așezare întărită, pe care o știe toată lumea, cetatea geto-dacică, un mormânt de incinerare și multe alte lucruri foarte interesante nu numai pentru specialiștii în problemă, dar și pentru restul populației. Monede geto-dacice au fost găsite, tetradrahme Macedonia Prima, monede republicane romane.

Iată deci, dacă ar fi să trag o concluzie, aş spune că zona Orbeasca nu este bogată numai în pământ, pământul acesta fertil, ci este bogată și în istorie și în primul rând în arheologie.

– Domnule profesor, eu v-aș întreba: în documentele medievale Orbeasca figurează? Din ce an?

– Da! M-a interesat problema și vreau să vă informez că prima mențiune documentară din Evul Mediu privind numele acestei comune este din 9 iulie 1612, deci la începutul secolului XVII, într-un hrisov prin care domnitorul Țării Românești de atunci, Radu Mihnea, întărește lui Vâlcu logofăt din Orbeasca moșie în Gabrov. Deci, rețineți! Vâlcu logofăt din Orbeasca! Apare numele de Orbeasca. Repet, moșie în Gabrov, a patra parte, cu vad de moară, din câmp, cu pădure, cu apă, cu șederea satului de peste tot hotarul. Pentru că Vâlcu logofăt a cumpărat această parte de moșie de la Oana, de la Stana și de la Fiman, nepoții lui Bogdan Logofăt din Gabrov. Și precizează și suma: „cu 6000 de aspri”.

A doua mențiune documentară privind Orbeasca este din 7 martie 1613, deci la un an distanță. Actul e dat la Târgoviște, capitala Țării Românești, și este vorba tot de un hrisov prin care același domnitor Radu Mihnea întărește lui Vâlcu de la Orbeasca moșia Gabrov toată, nu numai pe părți, pentru că a cumpărat Vâlcu partea Oanei, toată și cu românii. Deci avem de data aceasta mult mai multe explicații în legătură cu Orbeasca.

După aceea, Orbeasca apare în documente și în 1676. De 37 de ori apare între prima mențiune din 1612 și mențiunea din 1676. Când apare de 37 de ori menționat, înseamnă că a fost o zonă și o localitate prosperă.

– Domnule profesor, eu v-aș propune să vorbim și despre prezența comunei Orbeasca în marile evenimente ale istoriei moderne a poporului român și în special în Războiul de Independență și în cel al Reîntregirii.

– În primul rând, la 1877, când noi am trecut Dunărea dincolo luptând împotriva oștilor otomane ca să ne câștigăm independența de stat, au plecat și flăcăii și bărbații tineri din Orbeasca. Doi dintre ei nu s-au mai întors și anume: Dumitru Cone, din Regimentul 3, căzut la datorie în 7 octombrie 1877 la atacul de la Grivița 2 și Ivan Gheorghe, din Regimentul 5 Dorobanți, regiment alcătuit din soldați teleormăneni și vlăsceni, giurgiuveni cum am spune noi, căzut și el tot la 7 octombrie 1877.

Ei, peste timp, mă refer acum la Războiul pentru Reîntregirea Neamului din anii 1916-1918, Orbeasca a dat o cotă de jertfă deosebit de mare, eu aș spune chiar impresionantă. 197 de bărbați din Orbeasca au căzut la datorie. Aproape 200 de oameni! Și doar Orbeasca nu avea pe atunci mii de locuitori. Ei, iată prezența acestei localități în istorie. Și cum eu obișnuiesc de fiecare dată, din motive sentimentale, umanitare, omenești, să spun și numărul orfanilor care au rămas, aflați că de pe urma celor 197 de eroi au rămas în sat 244 de orfani de război pe care să-i crească mamele și bunicile lor. Ori să ai 197 de eroi de război și 244 de orfani de război înseamnă că localitatea rurală Orbeasca a jucat un rol în reîntregirea patriei.

– Dar culturii și științei românești a dat Orbeasca oameni de seamă?

– Ar fi multe de spus. Dar pentru că timpul ne presează acum, ca și altădată, și în viitor, eu aș vrea să dau numele unei familii de intelectuali din

Orbeasca și anume: Lucrețiu Bănărescu, licențiat în drept. A profesat avocatura la București, la Pitești, la Turnu Măgurele. A fost profesor și la Liceul „Sfântul Haralambie” din Turnu Măgurele. A lăsat în urma sa o interesantă operă scrisă, și cu caracter juridic, și cu caracter istoric, și cu caracter literar și chiar geografic.

Marin Bănărescu, inginer mecanic, rudă cu Lucrețiu Bănărescu. A fost profesor universitar la Politehnica din Timișoara, a fost decanul Facultății de Electrotehnică din cadrul Institutului Politehnic timișorean. Are, la fel, o sumă întreagă de lucrări științifice a căror actualitate e prezentă și azi. Sunt și astăzi de extremă actualitate.

Petre Bănărescu, zoolog și biogeograf, membru corespondent al Academiei Române, operă științifică de proporții în română și în limbi străine. Și atunci când de la Orbeasca pleacă un membru al Academiei Române dați-mi voie să mă înclin și să spun că el îi acoperă pe toți în sensul bun al cuvântului și fixează rolul acestei comune în cultura românească, în știința românească, în civilizația românească.

– Aceasta a fost legenda comunei Orbeasca, dar ne-am propus să vorbim și despre Poroschia.

– Domnișoară, am devenit sentimental în acest moment când mi-ați pus întrebarea cu Poroschia pentru că, într-o anumită măsură, eu sunt fiul acestei comune. Nu sunt născut la Poroschia, părinții nu erau poroschieni. Sunt născut în Moldova, din părinți moldoveni. Dar nu uitați un lucru! Eu am lucrat la Școala din Poroschia ca profesor de istorie 34 de ani. Cariera mea de profesor, de cadru didactic, practic s-a petrecut la școala din această comună. În felul acesta, *volens nolens*, devin sentimental. Poroschienii mă cunosc, mă salută, îi salut, stăm de vorbă și îmi face mare plăcere atunci

când stau de vorbă cu poroschieni sau când îmi aduc aminte de Poroschia și am ocazia să scriu sau să vorbesc public despre această comună.

– Domnule profesor, ce spun cercetările arheologice întreprinse în zonă și mențiunile documentare medievale despre Poroschia?

– Dacă fac apel la arheologie – și am participat și eu cu elevii mei de-a lungul anilor la o serie de cercetări în zona comunei Poroschia, inclusiv pe malul Vedei – îmi permit să spun că civilizația geto-dacică este reprezentată în zona comunei Poroschia de un cimitir de incinerare descoperit în anul 1964 – eram deja profesor la Poroschia – și datat ca aparținând sfârșitului primei și începutului celei de-a doua epoci a fierului. Iată, deci, un prim rezultat.

Descoperirea la Poroschia a unui vas de aramă de proveniență grecească și a trei tezaure monetare antice demonstrează că populația daco-getică de aici întreținea relații comerciale cu îndepărtata lume elenistică și romană. Făcea cercetări aici, cu rezultate bune, regretatul preot Ioan Spiru care a manifestat nu numai interes, ci a manifestat și pricepere. În arheologie trebuie să ai și fler, trebuie să ai și un miros așa, să simți ce-i sub pământ, ce se ascunde acolo, ce bogății istorice.

Tot la Poroschia s-au descoperit și un tezaur alcătuit din 35 de tetradrahme, altul din 85 de denari romani republicani și cel de-al treilea, descoperit în 1964, din 552 de monede, denari romani republicani.

Și eu îmi permit să fac o glumă, o glumă decentă: probabil și de aici interesul pentru aur, pentru bani, pentru galbeni, pe care l-au manifestat locuitorii din Poroschia că, uitați, în măruntaiele pământului câte tezaure au putut fi găsite în această comună.

În ceea ce privește mențiunile documentare medievale cu referire la Poroschia, pot să vă spun că prima atestare documentară a satului datează din 6 ianuarie 1632, din vremea domnitorului Matei Basarab când, citez din document: „*Băjan cumpără de la Preda Vornic o moșie la Guzeni*” și printre martori este amintit și Popa din Poroschia. Exista, deci, Poroschia și avea numele de Poroschia. Satul Guzeni, care a intrat în componența Poroschiei, este pomenit în documente încă din 23 iunie 1594, deci din vremea domnitorului Mihai Viteazul, cu prilejul vânzării unei ocini.

Poroschia s-a dezvoltat începând, spun eu ca om care a stat 34 de ani în comună, în secolul al XIX-lea, o dezvoltare rapidă, când proprietara moșiei de la Poroschia, Haritina Geagârtu a dat gratuit din moșia sa suprafața de 2000 de pogoane pentru a se forma o comună liberă.

Și acum vă întreb eu: cine mai dă azi 2000 de pogoane de pământ când se ceartă și se judecă ani de zile pe sălile tribunalului pentru un sfert sau o jumătate de pogon? Ei, femeia aceasta, Haritina Geagârtu, macedoneancă stabilită la Poroschia, a dat 2000 de pogoane ca să se formeze o comună liberă. Această doamnă, la propriu și la figurat, a contribuit cu banii săi la construcția primului local de școală, a sediului primăriei, a bisericii, iar din conacul său, plus o sumă de bani, a făcut Spitalul din Poroschia. Așa că, vedeți, am găsit aici spirite altruiste, oameni generoși care și-au sacrificat averea în scopul colectivității. E un lucru bun! Un spirit creștinesc la Poroschia!

– Domnule profesor, în istoria modernă, Poroschia își are locul ei bine definit?

– În epoca modernă a istoriei, Poroschia a fost o prezență activă, o prezență dinamică și în 1877, la Războiul de Independență, și în 1907, la

marea Răscoală Țărănească pe care astăzi foarte mulți istorici o ignoră, și îmi pare rău de treaba asta, și la Războiul din 1916-1918.

În 1907, pentru că discutăm de Răscoală, instigatorul, hai să spunem așa, la răscoală a fost chiar directorul școlii din comună care se numea Ion Iliescu. Nu are nici o legătură cu actualul președinte Ion Iliescu. Era învățător de meserie, gorjean stabilit aici și numit director de școală. Știu din documente, la care am și lucrat, le-am și publicat. El a condus răscoala din 1907, a fost arestat, condamnat la ani grei de temniță. Știm și numele a doi țărani din Poroschia care au fost împușcați cu ocazia reprimării răscoalei. Mă refer la Tănase M. Grosu și la Constantin Negrilă.

Ajungând pe firul acesta cronologic al istoriei la Războiul pentru Reîntregirea Patriei din 1916-1918, Poroschia a dat pe altarul jertfei pentru realizarea Reîntregirii, sau cum se spunea atunci a României Mari, 71 de eroi căzuți la datorie. Când treceți prin Poroschia, monumentul din fața Căminului Cultural amintește de jertfa dată. Și monumentul, și Căminul. Și cu ocazia asta îi felicit pe cei care conduc comuna pentru grija pe care au manifestat-o în ceea ce privește întreținerea, renovarea acestor instituții de cultură.

Și nu numai în Războiul din 1916-1918 și-a adus contribuția Poroschia, ci și în al Doilea Război Mondial, 1941-1945. Poroschia a dat un ofițer român, Popescu se numește, Cavaler al Ordinului Mihai Viteazul. Vă dați seama! Înseamnă că a săvârșit mari fapte de arme pe frontul antihitlerist în toamna anului 1944.

– Școală de când avem în Poroschia, domnule profesor?

– Am avut discuții la vremea respectivă, discuții furtunoase. Eu rămân la vechiul meu punct de vedere, bazat pe documente, că școală în Poroschia avem din 1837, iar primul dascăl la această școală a fost Dobre Dinu.

– Cred că ar fi bine să precizați câteva nume de oameni de seamă pe care i-a dat comuna Poroschia.

– Eu aş începe cu numele lui Spiru Mihail, fost învățător la Școala Poroschia și nu numai atât. El a fost și revizor școlar al județului. Vedeți, revizor școlar al județului însemna cum este astăzi inspector general școlar. Și nu a fost numai atât! A fost și prozator. A colaborat cu articole la „Revista generală a învățământului”, a publicat schițe, reportaje, articole la „Convorbiri literare”. Cine publica la „Convorbiri literare”? Trebuia să ai condei, trebuia să ai talent, să știi ce vrei să spui, să ai mesaj de idei. Uite, că Spiru Mihail a avut. A tipărit în 1928 un „Abecedar”. Foarte interesant. L-am văzut. A publicat în 1924 un volum de povestiri pentru copii și adolescenți intitulat „Pentru mucenicii neamului”. Se referea la cei care căzuseră în Primul Război Mondial.

Aș repeta numele lui Ion Iliescu, învățătorul de la 1907, care a fost directorul Școlii Primare din comună, școală care s-a numit și se numește și astăzi „Haritina Geagârtu”, pentru că ea a finanțat deschiderea școlii. Ion Iliescu a editat un ziar, „Gazeta conștiința țăranilor”, publicat la Poroschia, dar tipărit în Alexandria în 1907. Ne-au rămas și 2-3 lucrări pe care am avut ocazia să le citesc de 2-3 ori, interesante și raportate la vremea de atunci. E vorba de „Jubileul Școlii Haritina Geagârtu din comuna Poroschia – județul Teleorman” – asta e titlul exact și corect – pentru perioada 1866-1906. Îmi veți spune: – *De ce perioada asta? Ce Jubileu?* Era Jubileul împlinirii a 40 de ani de domnie a Regelui Carol I, 1866-1906. A publicat „Monografia Școlii Haritina Geagârtu din Poroschia” din care m-am inspirat deseori.

Nu pot să închei despre Poroschia, la capitolul oameni de seamă, pentru că sunt foarte mulți, fără să pomenesc numele lui Ștefan Popescu, frate cu Cavalerul Ordinului Mihai Viteazul, sublocotenentul Popescu.

Ștefan Popescu este artist liric, este solist al Operei din Cluj Napoca și a interpretat roluri în „Vânzătorul de pășări”, în „Liliacul”, în „Pescuitorul de perle”, în „Visul unei nopți de vară” și așa mai departe. A întreprins o serie de turnee artistice în Olanda, în Italia, în Cehia.

Iată, deci, că și din acest punct de vedere cultural, artistic, științific, comuna Poroschia stă pe un loc fruntaș.

– Domnule profesor, satul Calomfirești face parte integrală sub raport administrativ din comuna Poroschia. Totuși, acest sat își are istoria lui. Eu v-aș ruga să punctați trăsăturile sub raport istoric ale acestei localități.

– În primul rând are un nume frumos. Chiar dacă altora nu le place, mie îmi place să-l pronunț. Parcă mie îmi sună altfel și îmi spune altceva. Noi am mai avut ocazia să discutăm despre satul Calomfirești, dar făcând parte din Poroschia și azi vorbind de Poroschia, nu pot să trec cu vederea Calomfireștiul.

Calomfireștiul este o așezare veche, atestată documentar din secolul al XVI-lea, deci din vremea lui Mihai Viteazul, mai precis din 26 iunie 1588, când este amintit și boierul Radu, al doilea logofăt din Calomfirești. Deci, a precedat domnia lui Mihai Viteazul existența satului Calomfirești.

Teritoriul Calomfireștiului a fost locuit din cele mai vechi timpuri. Profesorul universitar și arheologul Grigore Tocilescu afirma că resturile de ceramică și uneltele de silex găsite aici nu pot fi atribuite decât epocii de piatră. Deci, vă dați seama de vechimea acestei așezări. În 1862, Cezar Bolliac descoperea aici noi dovezi în sprijinul acestei vechimi: răzuitoare de piatră, râșnițe de piatră, vârfuri de săgeți și multe alte piese arheologice.

Într-o așezare eneolitică, descoperită și săpată la sfârșitul secolului XIX, Dimitrie Butculescu – teleormănean de-al nostru care a avut moșia în zonă, om erudit care se pricepea la prea multe lucruri și pe toate le făcea

frumos, în interesul și în serviciul țării – a găsit un vas având forma unei străchini, vas care reprezenta un animal cornut, ori un taur, ori un berbec stilizat care stă pe 4 picioare și aparține, după părerea specialiștilor, culturii neolitice târzii. Această cultură neolitică târzie este cunoscută în istoria arheologiei sub numele de „cultura Gumelnița”. Am mai vorbit noi despre această cultură prezentă în adâncul pământului în acest județ.

Pe raza satului Calomfirești, în viile de pe dealul pâraului Nanov, s-a descoperit în 1973 o așezare datând din secolele VIII-X, cu ceramică lucrată la roată, din pastă neagră și cărămizie și cu un decor liniar vălurit. Interesant, frumos, captivant!

Pentru că am spus de când avem școală în Poroschia, atunci dați-mi voie să vă spun că în Calomfirești avem școală tot din 1835 și primul învățător s-a numit Drăgan Mușat.

Și ca să închei despre Calomfirești, vreau să remarc rolul lor în Războiul pentru Reîntregirea Patriei, 1916-1918. Nu o să vă mai dau nume, cifre și așa mai departe, o să invit teleormănenii să se uite cu respect și cu pioșenie la monumentul de la Biserică ridicat în cinstea eroilor din Calomfirești care au căzut la datorie pentru reîntregirea națională a României și care amintește jertfa acestora.

– Domnule profesor, vă propun să ne oprim aici, dar nu înainte de a aminti despre ce localități vom vorbi data viitoare.

– Eu aș spune ca data viitoare să povestim despre două localități din Teleorman așezate sub raport geografic la distanțe diferite: despre Smârdioasa, din sud, și despre Slobozia Mândra, dinspre vestul județului.

octombrie 2011

SMÂRDIOASA, SLOBOZIA MÂNDRA, ȘOIMU

Continuăm incursiunea noastră în lumea vechilor sate teleormănene și, împreună cu domnul profesor Ion Moraru ne vom opri astăzi asupra localităților Slobozia Mândra, Smârdioasa și Șoimu. Pentru început consider că ar fi bine venită o prezentare a localității Slobozia Mândra pe baze arheologice și documentare medievale.

– Domnișoară Corina, asta este o comună cu pretenții. E o comună de oameni mândri, așa sunt din fire ei, nu se poate interveni sub nici o formă și nu le dăunează cu nimic. Au o istorie interesantă, e a lor, le aparține în exclusivitate.

Ca unul care am fost la Slobozia Mândra de mai multe ori am observat că localitatea aceasta este înconjurată de o serie de măguri și fiecare măgură își are numele ei: Măgura lui Dobromir, Măgura Bujorului, Măgura Nemților și așa mai departe. Ei, cercetările arheologice făcute în aceste măguri au scos la iveală piese din a doua epocă a fierului. Are deci, ca să spun așa, vechime în câmpul istoriei. Documentele medievale atestă existența acestei localități începând cu luna iulie 1512, deci când era domnitorul Țării Românești Neagoe Basarab. Dar problema care se ridică acum este următoarea: ea nu figurează cu numele de Slobozia Mândra. Au fost discuții interesante, unele chiar amuzante, dar această localitate figurează cu numele de „Ostra” până în jurul anilor 1830. Asta-i toată legenda, să știți! M-am dus la Academie și am verificat. Slobozia Mândra a figurat sub acest nume de „Ostra” până la 1830. După această dată, după

Regulamentul Organic, apare sub numele de „Slobozia”, iar puțin mai târziu sub numele de „Slobozia Mândra” pentru că s-a unit un sâțuc din preajma Sloboziei, ce se numea „Mândra” și a ieșit Slobozia Mândra. Ei, atunci în 1512, luna iulie, când apare pentru prima dată menționată cu numele de Ostra este cu ocazia unei hotărnicii a unor sate din jur când este citat ca martor și „*Drăghia din Ostra*”. Ce vreau eu să vă spun – și mi se pare că am mai atras atenția – toată istoria județului nostru, și nu numai a județului nostru, în afară de marile bătălii din istoria neamului, nu este altceva decât vânzări și cumpărări de moșii plus cele 3-4 mari reforme agrare din istorie: a lui Cuza Vodă, cea din 1921 și cea din 1945. Restul, trebuie să aveți răbdare, dar vă plictisiți că și din istorici, din 100 care intră în cabinetul de cercetare, 98 pleacă, nu au răbdare să citească numai acte de moșii. Dar asta e toată istoria! Ei, și este menționat ca martor la hotărnicia asta a unor sate din jurul Sloboziei, Ostra cum se numea, și Drăghia – numele unui om. Mai târziu, în 1588, moșia satului Ostra aparținea, știm precis, lui Dan, „*cel de-al doilea vistier al Țării Românești*”. După moartea lui Dan, jupânița sa care se numea Vlada vinde moșia lui Gheorghe, clucer, pentru suma de 9000 de aspri. În secolul următor, în 1629, acesta o dona Mănăstirii „Sfântul Ioan”. În secolele XVII și XVIII, ne apropiem de epoca modernă, această moșie trece de la un proprietar la altul și situația materială sau starea materială a sătenilor din Slobozia Mândra, din Ostra, se înrăutățește. În secolul XVIII, locuitorii au căpătat însă libertate, au devenit „slobozi”, atenție la numele comunei, la care se adaugă și „Mândra”. Cu pământ, fără pământ, li s-a dat voie să plece de pe moșie și să se ducă unde vor. Asta era un câștig de cauză extraordinar, raportat la epocă! La sfârșitul secolului XIX, iau ca punct de reper anul 1893, această moșie a cumpărat-o Teodor

Văcărescu. În 1945, când s-a făcut Reforma Agrară sub Guvernul Groza, m-am uitat în documente și am văzut că acolo, la Slobozia Mândra, aveau moșii două doamne din vechea boierime românească și anume, Ana Calimachi și Caliope Constantinescu. Sătenii din Slobozia Mândra mi-au confirmat că acestea erau proprietăresele moșiei.

– Domnule profesor, în epoca modernă a istoriei naționale Slobozia Mândra a jucat un rol?

– În epoca modernă a istoriei naționale Slobozia Mândra a jucat un rol. De exemplu, la Războiul de Independență, din 1877-1878, au fost prezenți, și nu o prezență așa fictivă, ci o prezență activă și dinamică în cadrul Regimentului 5 Dorobanți. Și să nu uităm un lucru că ei au dat pe cei doi eroi care au intrat în analele Războiului de Independență. Mă refer la Ion Nicolae și la Tudorică Nicolae. Vă duceți la Turnu Măgurele? Acolo sunt două monumente pentru Războiul de Independență: marele monument din parc și monumentul de pe o stradă oarecum lăaturalnică. Ei, aici în parc era până acum câțiva ani monumentul lui Tudorică Dorobanțu. Era punct de reper. El a fost sergent gornist din Uda Clocociov, comuna Slobozia Mândra, care a strigat prin semnalul lui de goarnă asaltul dorobanților noștri asupra redutei de la Grivița. În cinstea, în memoria lui, mai târziu, locuitorii municipiului Turnu Măgurele au angajat un arhitect italian care a construit în 1907 monumentul lui Tudorică. Populația din Turnu Măgurele îl are la suflet pentru că ați observat că armata și autoritățile depun coroane de flori la monumentul din parc care este impresionant, dar se reține un număr de coroane care se duc la monumentul lui Tudorică Dorobanțu.

Mă refer la Războiul din 1916-1918, Războiul pentru Reîntregirea Neamului. Slobozia Mândra, luată așa ca unitate administrativă, a dat 190 de

eroi. Nu-i de aici și nu-i de acolo 190 de oameni morți! Din aceștia 106 sunt din Slobozia, 52 sunt din Uda Clocociov și 32 din Uda Paciurea. În total fac 190 de oameni care nu s-au mai întors, care au căzut acolo în trecătorile Carpaților, în sudul Moldovei, la Oituz, făcându-și datoria față de patrie. Și orfanii pe care eu întotdeauna îi pomenesc. În urma morții celor 190 de eroi au rămas acasă 221 de copii orfani de tată. Și pentru că a venit vorba de eroi, eu aș pomeni numele unui general de dată recentă, de după Revoluția din 1989, care a murit într-un tragic accident de elicopter și care era de acolo din Slobozia Mândra. Sătenii și Inspectoratul General al Jandarmeriei i-au făcut un monument în centrul comunei. E vorba de Generalul de Divizie Ion Bunoaica, Comandant al Jandarmeriei Naționale, doctor în științe militare și mort la 1 septembrie 1995, eu aș spune într-un tragic dar și stupid accident de elicopter.

Și pentru că suntem la capitolul acesta, aș vrea să vă spun că în 1907, la Răscoală, Slobozia Mândra a fost un puternic centru al răscoalei țărănești aici, în Teleorman. Culmea, în 1949, aici s-a înființat primul C.A.P. din Teleorman și purta numele tot de „1907”. Acestea sunt paradoxurile istoriei. Dar țăranii din Slobozia Mândra aveau înrădăcinate în conștiința lor, cu toată presiunea autorităților, pentru că presiunea era de ordin politic. – *Bă, înființăm un C.A.P. în comuna care a fost cea mai rebelă în 1907, la Slobozia Mândra. – S-a făcut!* Dar peste doi ani s-a desfăcut C.A.P.-ul, țăranii și-au luat boii, carul, plugul și s-au întors acasă. Tot prin intervenția autorităților s-a refăcut C.A.P.-ul de la Slobozia Mândra. Are o istorie interesantă, amuzantă, niște oameni foarte mândri și ai cu cine sta de vorbă, iuți și la gesturi și la vorbă. Trebuie să fii foarte atent când îi întrebi ceva, ce-ți răspund, pentru că a doua oară nu mai sunt dispuși, au treabă. Au dreptate în felul lor.

– Domnule profesor, eu vă propun să trecem din partea de vest a județului în cea de sud și anume la Smârdioasa.

– Smârdioasa este una din acele comune de care eu mă simt legat oarecum sufletește, dar nu-i nevoie să explic aici... Smârdioasa a jucat un rol! Pentru cine se interesează și de istoria de zi cu zi a Teleormanului, eu mă mai interesez dar sarcina asta am lăsat-o pentru cei care vin după mine, observați: toată lumea se duce duminica în tren, se suie cu șovărci, cu sacoșe, la târg la Smârdioasa. Sunt niște oameni foarte negustoroși și eu i-am cunoscut inițial sub acest aspect. Când spun inițial, asta înseamnă că i-am cunoscut acum 60 de ani. Ori acum 60 de ani această Smârdioasă avea magazin cu etaj. Îi aud pe oameni spunând în Alexandria: – *Păi tata avea magazin*. Nu-i adevărat! La Camera de Comerț nu sunt înregistrați cu magazine, ci cu prăvălii. Dar la Smârdioasa erau înregistrați cu magazine. Magazinul lui Tudoraș, al lui Costică, așa scria pe firmă, al lui Andreescu, al lui Mihăescu, oameni foarte negustoroși, hotărâți să scoată banul și din piatră seacă.

– Arheologia ce spune, domnule profesor, despre această localitate?

– Păi ce să spună? Spune așa, că în jurul localității, măgurile pe care le știți, n-am umblat la ele pentru că nu eram eu persoana avizată. Alea erau înregistrate, erau notificate și veneau specialiști la 2-3 ani și adânceau săpăturile. Eu ce să fac cu două brațe și cu câțiva copii de la școală ? Era Măgura Olarului în jurul comunei, și este, Măgura Târbacului, și este, Măgura Săpată, Măgura Țiganului. S-a descoperit acolo, în malul râului, spre est de sat, urme arheologice din neolitic, din epoca bronzului și din epoca fierului, din La Tène. S-au găsit și monede imperiale romane din secolul al III-lea al erei noastre.

– Localitatea Smârdioasa când s-a înființat, domnule profesor?

– Când s-a înființat Smârdioasa? Există anumite discuții, dar nu contează 2-3 ani mai înainte, 2-3 ani mai înapoi. Eu cred în versiunea că Smârdioasa s-a înființat în 1750 și numele, apropo de legendă, îi vine de la cuvântul slavon „smârdoae”, nu prea îmi place, care înseamnă „smârcuri”, „lacuri mirositoare”. Dovadă că și acum au smârdioșenii cârduri de găște, de rațe. De aici, de la „smârdoae”, cred că vine și numele comunei de Smârdioasa.

Sunt oameni cu înclinație la carte, copii buni! Au școală de sub Cuza Vodă, din 1865, cu învățători buni și cu profesori buni. Am intrat de multe ori în incinta școlii din Smârdioasa, am avut ocazia să stau de vorbă și cu învățătorii și cu profesorii, în căutare de date, și mai ales cu copiii, zburdalnici, dar inteligenți.

– În epoca modernă de care lumea este mai legată, Smârdioasa ce reprezintă, ce contribuție aduce?

– Lăsăm la o parte aspectul economic, de oameni negustoroși, care duc la piață și vând orice și vând și iau bani... Aș vrea să vă spun că în Războiul din 1977-1978, de la ei din sat, de la Smârdioasa, au căzut la datorie Ion Dobrin și Nică Stoica. În 1916-1918 a plecat toată suflarea bărbătească din Smârdioasa și din celelalte sate, de la 19 ani până la 45 de ani. Toți au plecat pe front! Și au și ei cota lor de contribuție de 36 de eroi în urma cărora au rămas 50 de orfani de război.

Dar pentru că a venit vorba despre Smârdioasa la 1916, au fost îndărătnici, au fost rezistenți, nu s-au lăsat copleșiți de Ordonanțele autorităților de ocupație militară ale Puterilor Centrale. Nu! Îmi veți spune:

– *De unde știi, domnule?* Păi am găsit tabelele! 102 locuitori din Smârdioasa amendați cu suma de 9501 lei de către autoritățile de ocupație pentru că nu

au achitat la timp cotele de lapte, de brânză, de cereale... Iar 6 locuitori din Smârdioasa au fost asasinați de autoritățile Puterilor Centrale în acești ani. Desigur, sunt și alte exemple de dat.

– De la Smârdioasa s-au ridicat oameni de seamă, domnule profesor?

– De aici a plecat unul din marii neurologi ai României. Alții mi-au spus unul din marii neurologi, să nu spun ai României. Ei, eu am adâncit treaba și mi-am dat seama că este unul din mari neurologi ai României. Se numește Dimitrie Noica, din ilustra familie Noica, născut la Smârdioasa în 1869 și mort într-o localitate de lângă Giurgiu, la Știubei, în 1937, unde avea moșie. De ce spun eu că Dimitrie Noica este unul din marii neurologi? Avea studii în neurologie la Paris și nu făcute oricum. El era un medic de talie mare. A făcut din pasiune asta. A ajuns profesor universitar la neurologie, a ajuns colonel medic. Să vedeți ce referate au făcut medicii francezi pe front, la Coțofănești, în Moldova, unde era un spital pentru tratarea răniților și la Socola și în alte părți. Pe răniții loviți la cap i-a tratat și i-a salvat de la moarte, iar pe unii i-a salvat de la nebunie. A fost colonel medic și profesor universitar în același timp.

Din Smârdioasa a plecat și un istoric care a lucrat, a activat și a dat o serie de lucrări între anii 1955-1975. Se numește Florea Dragne. El este autorul unor lucrări: „Mișcarea Sindicală în România”, „Frontul Studentesc Democrat”, „Mișcarea Muncitorească din România”. El a scris mai mult lucrări privind istoricul muncitorimii și al mișcării sindicale din România, lucrări, fără discuție, de stânga, raportate, desigur, la perioada în care omul a trăit.

– Domnule profesor, din punct de vedere administrativ din comuna Smârdioasa face parte și satul Șoimu. Ce ne puteți spune despre această localitate?

– Și satul Șoimu prezintă interes deși lumea trece indiferentă. Ei, nu-i chiar așa! Indiferența costă, să știți! Noi am pierdut multe lucruri prin indiferența noastră. Șoimu s-a înființat în secolul XVII, în timpul domniei lui Șerban Cantacuzino în Țara Românească, cel care a construit palatul prezidențial de astăzi, de la Cotroceni. În timpul domniei lui s-a publicat prima versiune a Bibliei în limba română. Ce savant trebuie să fii, ce înțelept, să lași în urmă un palat ca cel de la Cotroceni ce prezintă importanță sub raport cultural, istoric și artistic!

La început, trebuie să spun, au fost aduși aici, la Șoimu, țigani, pe moșia lui Șerban Cantacuzino. Sălaș țigănesc. La începutul secolului XVIII, nu se numea Șoimu, se numea Iapa. Și de la Iapa am ajuns la Șoimu. Numele de Șoimu îi vine de la o întâmplare tragică, și nu în aparență. După ce stai și o asculți îți dai seama în profunzime de tragismul ei. Oamenii de știință în secolul XVIII se ocupau cu viteza de zbor a păsărilor, îi interesa în cel mai înalt grad. Au prins această pasăre, un șoim, pe care au dus-o la Constantinopol, în capitala Imperiului Otoman, de unde i-au dat drumul. Ei, șoimul, în dragostea nemărginită pe care o purta puilor pe care i-a lăsat în cuib la Iapa, s-a înapoiat cu o iuțeală atât de mare care a atras moartea în cuibul puișorilor ei. Nu s-a mai oprit din zbor. Din dorința să-și vadă puii, a ajuns, și-a văzut puii și a murit în cuib lângă ei. De aceea satul s-a numit Șoimu.

Au școală. Eu am cunoscut și școala veche de la Șoimu înființată în 1911 pentru că până atunci copiii învățau la Smârdioasa.

– Domnule profesor, arheologic a lucrat cineva aici?

– A lucrat! A lucrat preotul Ion Spiru. L-am menționat de fiecare dată când a fost cazul. A lucrat și muzeograful de la Muzeul Județean de Istorie, Corneliu Beda.

Locuitorii din Șoimu au fost prezenți și în Războiul de Independență de la 1877 dar au fost prezenți și în Războiul pentru Reîntregirea Patriei din 1916-1918. Dovada cea mai bună este că au dat 39 de eroi.

Eu am vrut să demonstrez prin aceste emisiuni, sper să le continui dacă sănătatea îmi permite, cota de contribuție. Asta contează! – *Ce ai adus, domnule, la dezvoltarea istoriei naționale? Ce oameni ați dat din comună?* – *Uite, domnule, asta, asta,asta.* Și un sat mic ca Șoimu a dat 39 de eroi. Practic, eu nu am dat sat sau comună din Teleorman unde să nu menționez numele eroilor. Așa am fost crescut, în cultul eroilor.

– Aceasta a fost istoria localităților Slobozia Mândra și Smârdioasa. Data viitoare despre ce vom vorbi, domnule profesor?

– Țigănești și Piatra, dacă sunteți de acord.

noiembrie 2001

ȚIGĂNEȘTI, PIATRA

În această seară, împreună cu domnul profesor Ion Moraru ne-am propus să vorbim despre legende, poveștile, localităților Țigănești și Piatra. Eu zic să începem cu comuna Țigănești.

– Din capul locului aș vrea să spun că această comună are particularitatea ei istorică, socială și culturală până la cel de-al Doilea Război Mondial și chiar un număr de ani și după cel de-al Doilea Război. În ce constau aceste particularități? Prima! Eu aș spune că locuitorii comunei Țigănești sunt primii și singurii, oarecum un timp, din Teleormanul de altădată, care și-au dat seama de ceea ce înseamnă modernizarea agriculturii. Nu numai a agriculturii teleormănene, ci a agriculturii românești. Acest lucru rezultă din faptul că în martie 1949, când a avut loc celebra Plenară a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român și s-a declanșat campania pentru colectivizare a agriculturii, țigăneștenii aveau în proprietate individuală, personală, 103 tractoare. Să ai 103 tractoare, nemțești, asta însemna o forță, nu glumă! Nu mai exista un al doilea caz în România. Mai exista în Banat, în Transilvania unde erau 10-12 tractoare, dar 103 tractoare nu avea nici un moșier din toată România. Țăranii de la Țigănești aveau! Ei, cinste lor pentru inteligența de care au dat dovadă și anume, că nu se poate face o agricultură modernă dacă nu dispui de mijloace moderne de lucrat pământul.

În al doilea rând, ceva strict istoric. Până la cel de-al Doilea Război Mondial, majoritatea locuitorilor comunei Țigănești au făcut armata la „Călărași cu Schimbul”. Asta era o instituție militară pe care o găseai și în

Muntenia, și în Moldova și avea ca scop, într-o anumită măsură, să reînființeze razeșia. Flăcăul chemat la oaste de la Țigănești își făcea acasă uniforma militară din *raincoat* de culoare kaki, englezească, cumpăra de la București, de pe Lipsani, o făcea croitorul, își cumpăra calul de acasă – și ceea ce aici mă doare pe mine inima – și pleca la oaste, la Regiment, unde primea carabina și sabia. Atât îi dădea Statul lui. Calul, uniforma erau ale lui. Vă dați seama cât de legați erau oamenii ăștia de apărarea țării? Ei, instituția asta „Călărași cu Schimbul” s-a desființat în cursul celui de-al Doilea Război Mondial și imediat după aceea, de altfel și la presiune sovietică. S-au transformat în simple regimente de cavalerie. Dar când îl întrebai când vroia să se însoare și îl întreba alde socru’so: – *Unde ai făcut armata mă, Marine?* și spunea: – *La Călărași cu Schimbul*, asta demonstra ceva... Și baza lui materială, originea lui socială, dar și ambiția lui de român tânăr și viguros de a face armata într-un regiment unde nu se ducea oricine. Ori aceste două elemente la care se adaugă și altele m-au făcut în decursul carierei mele să mă uit foarte atent la comuna Țigănești și să-mi extrag de acolo, hai să-i spun, nectarul, ceea ce vroiam eu ca profesor.

– Domnule profesor, cercetări arheologice s-au făcut aici? Cine le-a făcut, ce-au scos la iveală?

– În jurul comunei Țigănești ați observat, ducându-vă de atâtea ori spre Zimnicea, se află o serie de măguri: Măgura Târnaviei, Măgura lui Moș Radu, Măgura lui Ivan Capră și multe alte asemenea măguri. Cercetările care s-au efectuat în adâncimea acestor măguri au scos la iveală: cuțite din silex, vase de lut, bulgări de cremene, râșnițe din piatră, piese arheologice aparținând paleoliticului, neoliticului, epocii bronzului, epocii fierului – La Tène. Deci, Țigăneștiul oferă un exemplu de unitate și continuitate în ceea ce avem noi

vechi și străvechi în istoria noastră românească. Prin cercetările arheologice s-au găsit aici – s-au dus la muzeu, s-au dus și la București – monede romane și bizantine. Cercetări arheologice n-a făcut oricine... În secolul XIX când au început ele, la Țigănești a făcut Cezar Bolliac, a făcut Grigore Tocilescu – erau profesori universitari – a făcut Dumitru Bildirescu, unul din cei mai mari arheologi români și care era din partea locului, avea moșie împreună cu surorile lui în zona Calomfirești, a făcut Constantin Preda, cred că trăiește și acum la București, a fost ani de zile directorul Institutului de Arheologie, a făcut arheologul pasionat Cornel Beda, a făcut regretatul preot Ioan Spiru, dar au făcut și doi țărani din Țigănești. Ei au făcut cu totul întâmplător. Dar, oricum, trebuie să le pomenim numele pentru că ei au descoperit diverse obiecte arheologice. Mă refer la Ologeanu, în 1988 și la Florea Mitran, în 1992. Ceea ce au descoperit ei sunt lucruri foarte valoroase care rezistă și pentru specialiști și pentru marele public.

Iată, deci, că din acest punct de vedere arheologic Țigăneștiul a rezistat și rezistă multă vreme.

– Domnule profesor, dar satul Țigănești ce vechime are, de când e atestat?

– Satul Țigănești datează din secolul XVI. El este menționat pe vremea domnitorului Țării Românești, Mihai Viteazul, care avea moșii domnești în această zonă. Una din moșii a fost dăruită de către Mihai Viteazul lui Radu Calomfirescu, satul Calomfirești legat organic de Țigănești, pentru credință și vitejie. Ce frumos sună! Domnul țării dăruiește unui căpitan din oastea sa o moșie care să-i poarte numele pentru credință și vitejie. Asta-i un lucru mare! Aici au avut moșii mai târziu Dimitrie și Constantin Butculescu care au vândut o parte din ea lui Nicolae C. Popescu.

Tot aici a avut moșie Necula Capră. De numele acesta, Necula Capră, satul Țigănești, zic eu și nu greșesc, este legat și organic și sufletește și trupește.

În 1864, la reforma din vremea lui Alexandru Ioan Cuza și a lui Mihail Kogălniceanu, 300 de țărani din Țigănești, capi de familie, bărbați însurați care aveau familii, au fost împroprietăriți. E ceva! 300 de capi de familie au primit pământ din poruncă domnească, din porunca lui Cuza Vodă și a primului său ministru, primul sfetnic, profesorul Mihail Kogălniceanu.

În 1939, în preajma izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial, aveau încă moșii la Țigănești, dar mult reduse, Generalul Văleanu – 120 de hectare, Generalul Ștefănescu – 50 de hectare, Dan Noica – 120 de hectare. Și pentru că suntem la capitolul ăsta, reamintesc că în 1949 existau la Țigănești 103 tractoare în proprietatea directă și personală a țăranilor din Țigănești. Era primul pe județ! Astăzi am auzit, nu am cercetat pentru că nu am avut cum încă, este din nou primul pe județ. Să dea Dumnezeu ca ceea ce am auzit eu să fie în ton cu realitatea, adică să existe cele mai multe tractoare și să continue tradiția asta din județul Teleorman.

– Domnule profesor, în probleme privind biserica, școala, istoria acestei comune, Țigăneștiul pe ce loc se află?

– Frunțaș și aici, să știți! Nu numai la tractoare! Și știți de ce? Pentru că sunt oameni ambițioși. Ambiția asta în scopuri pozitive, în scopuri constructive este foarte bine venită pe capul unui om, dacă se poate spune așa, și pe capul unei comune. Dacă ai o comună de oameni ambițioși, mergi departe, nu numai în istorie propriu-zis, mergi departe în viață. Ei, în Țigănești a fost ridicată din piatră și acoperită cu plăci de aramă Biserica „Sfântul Nicolae”, în anul 1890, de către Nicula Capră. Prima școală în Țigănești este din 1886. După Primul Război Mondial, mai precis în 1926,

Anghel Capră, fiul lui Necula, și Mielu Capră, frate cu Anghel, au construit o școală cu etaj cu numele „Școala Nicula și Ecaterina Capră”. În 1935 s-a ridicat școală de către comună, de către obștea satului.

Dar pentru că m-ați întrebat ce loc ocupă, vreau să vă spun că în 1877-1878, când România a intrat în Războiul de Independență, ȧgăneștenii au fost printre primii, nu numai în județ, ci și în țară, care au plecat la oaste și unii din ei nu au mai venit. Nu s-au mai întors, ci au căzut acolo în lupta împotriva Imperiului Otoman, Nicolae Dima, Dumitru Atărnațeanu, Ispășoia Marin, Tudor Ispas, toți din Regimentul 3 Linie. Iată, deci, o primă jertfă în epoca modernă a istoriei naționale. A venit Războiul pentru Reîntregirea Patriei, 1916-1918, 162 de eroi a dat comuna ȧgănești în opera aceasta națională de reîntregire a patriei. În al Doilea Război, 1941-1945, în afară de alte zeci de bărbați căzuți în Basarabia, în Bucovina, în Ucraina, în Rusia, în Transilvania, Ungaria, Cehoslovacia, a dat și doi Cavaleri ai Ordinului Mihai Viteazul. Ȑștia sunt puțini! Câteva sute la nivelul întregii țări. Uite că doi Cavaleri ai Ordinului Mihai Viteazul sunt ȧgăneșteni. Dați-mi voie să amintesc numele lor: sublocotenentul Nițulescu Silvia, născut în 1923 și mort la 30 august 1944, la 21 de ani. A căzut în luptele de la Buda din județul Prahova, în fruntea plutonului lui de cavaleriști și i s-a decernat titlul de Cavaler al Ordinului Mihai Viteazul. Al doilea Cavaler al Ordinului Mihai Viteazul este locotenentul Petre I. Antonescu. Nici un grad de rudenie cu Mareșalul! Acesta era ofițer de geniu, a căzut în luptele de la Cotul Donului, în septembrie 1942. Pentru faptele de arme a fost decorat cu Ordinul Mihai Viteazul. Petre I. Antonescu era și un veritabil epigramist, i-am citi volumul de epigrame. În 1937, fiind profesor la Școala de Ofițeri

de Geniu din Galați, a publicat volumul „Cirip, cirip”. Se menține, este de actualitate și se cunoaște că omul avea talent.

Tot din Țigănești era compozitorul și dirijorul Alexandru Delcea. Foarte puțini își mai aduc aminte de dânsul și îmi pare foarte rău pentru că a fost un om nu numai cu cultură muzicală, dar a fost un om cu spirit practic, a făcut ceva. Au rămas de pe urma lui coruri, formații corale care au rezistat ani și ani de zile după ce Alexandru Delcea a murit. El era născut la Țigănești în 1908, a absolvit Seminarul „Sfântul Grigore Decapolitul” din Craiova, era licențiat și doctor al Facultății de Teologie din București, a fondat și a condus Corala Preoților din București în perioada 1948-1955, cu care a susținut numeroase concerte de muzică corală. A compus muzică corală religioasă și laică.

Țigăneștiul e plin de talente vocale. Aș pomeni un talent din asta cu care eu mă întâlnesc la diverse concerte care se dau aici la Casa de Cultură sau în cuprinsul județului nostru. Mă refer la Florea Ologeanu, solist de muzică populară și salariat, metodist, la Centrul Creației Populare.

Iată că, și din acest punct de vedere cultural-artistic Țigăneștiul deține un loc fruntaș.

– Cam aceasta a fost istoria și cam aceștia au fost oamenii comunei Țigănești. Dar azi ne-am propus să vorbim și despre localitatea Piatra. Domnule profesor, de unde numele de Piatra? Este cumva legat de faptul că localitatea este așezată în câmpie?

– Aveți dreptate! Fie că vii dinspre Zimnicea, fie că vii dinspre Turnu sau dinspre Alexandria și te uiți în depărtare, Piatra e o comună așezată în plină câmpie teleormăneană. Este o localitate veche. Dar de ce îi spune Piatra? Numele de Piatra vine de la niște pietre mari ce s-au găsit la

izvoarele apei Strangea din această comună. Vatra comunei Piatra de astăzi s-a format mai târziu și anume, în primii ani, sau, dacă vreți, în primele două decenii ale secolului XIX, mai precis după 1817, adică după ciuma lui Caragea Vodă, când oamenii au părăsit vatra veche a satului din cauza bolii. Domnișoară, lumea era îngrozită. Sunt mărturii documentare pe care a doua oară sau a treia oară nu le mai citește nimeni, de groază. Cum mureau oamenii și nu avea cine să-i ducă de acasă, de unde mureau, și să-i îngroape cu bulgări de var în afara comunei. Ei, groaza oamenilor a fost atât de mare încât supraviețuitorii au zis: – *Noi aici nu mai trăim, nu mai locuim, dar nici alt sat nu mai facem aici. Ne mutăm mai la deal, mai la vale, dar pe vechea vatră a satului, nu.* Și au părăsit vatra și au înființat o altă comună.

Din documente aflăm că în 1594, Mihai Viteazul i-a bătut pe turci la Piatra și i-a respins până la Nicopole, până dincolo de Dunăre, pe actualul teritoriu al Bulgariei. Iată, deci, și vechimea acestei localități. 1594 înseamnă sfârșitul secolului XVI. Are ceva vechime. Ceea ce s-a descoperit de către arheologi și cu ceea ce apare în mențiunile documentare medievale demonstrează vechimea.

Sunt oameni, la fel ca și țigăneștenii, foarte ambițioși, puși pe treabă, muncitori, dar mai orgolioși decât țigăneștenii. Nu acceptă discuția în contradictoriu. Ori spui ca ei, ori, dacă nu, pleci.

– În istoria județului nostru ce loc ocupă comuna Piatra, domnule profesor?

– Ocupă! Rostul emisiunii noastre asta a fost: nu să absolutizăm noi doi locul în istorie al unei comune din Teleorman. Nu! Nu, că am jigni în felul ăsta pe oamenii din comuna respectivă. Dar, oricum, să aducem lucrurile de așa manieră în discuție încât ei singuri să-și dea seama prin deducții logice

bazate pe documente cam ce loc ar ocupa. Pentru că m-ați întrebat de Piatra, aş vrea să vă spun că Piatra a fost un puternic centru al Revoluției de la 1848. Unii mi-au spus: – *Nu, Moraru! Să vezi tu că la Roșiori de Vede, că la Islaz...* Da, cu documentele în față – documentele au fost publicate, stau la îndemâna tuturor – am constatat că Piatra a fost un puternic centru al Revoluției Pașoptiste. Eu aş spune că a fost centrul recrudescenței Revoluției, adică a reizbucnit revoluția după ce a fost înăbușită. Nu se mai cunosc alte cazuri în țară. În octombrie 1848, noul administrator al județului Teleorman, numit Cocorăscu, însoțit de căpitanul Arion din Batalionul 3 Zimnicea, împreună cu un detașament de 30 de soldați, au sosit la Piatra și la Viișoara ai căror locuitori nu vroiau să se supună noii conduceri postrevoluționare a județului. Cum au ajuns la Piatra, au pus să se adune toți locuitorii. După ce s-au strâns circa 500 de țărani, Cocorăscu le-a citit noile porunci ale stăpânirii prin care erau povățuiți să se conformeze. Când au auzit aceste cuvinte, toți țărani au început să strige că nu se supun și au început să arunce cu pietre în dorobanți. Pietrenii aruncau cu pietre... Între timp au sosit la Piatra și țărani din satele Căcănău și Lisa. În această situație țărani au stăpânit satul Piatra vreme de 13 ore. Armata și-a pierdut autoritatea. În aceeași zi au venit asupra localității Piatra, ca să reprime răscoala, un detașament de cazaci – s-a schimbat raportul de forță! – și un detașament de turci. Două puteri străine ca să înăbușe răscoala de la Piatra. Au fost arestați 36 de țărani, 18 au fost trimiși sub pază la București pentru cercetări penale. Șeful comisiei de acolo era paharnicul Dinu Romniceanu care avea moșie aici. Vă dați seama, a fost trimis lupul la oi, ca să spun așa. Țărani au fost pedepsiți cu 25 de toiege la spate. Și ce toiege... Am avut ocazia să văd în muzeu la București. Ferească Sfântul! Stanciu Șoldea, Gheorghe Șoldea și Bălan Datcu din Piatra, au primit câte 50

de toiege – mă mir cum au rezistat! – și 6 luni de închisoare la Mănăstirea Snagov. Iată, deci, că și din acest punct de vedere Piatra este și rămâne un puternic centru revoluționar până în ziua de astăzi. Mai sunt anumite discuții și astăzi, unii îmi spun: – *Uită, mă, că lucrurile la Piatra au sta așa și nu așa.* Formal sunt de acord cu ei, dar pe mine m-a interesat documentul istoric și din discuții cu oamenii am văzut că genetic se transmite până în ziua de astăzi la pietreni, e vorba de o ambiție a unor oameni care nu s-au lăsat cu capul plecat. Foarte bine au făcut!

Vreau să vă spun însă la '77-'78, 6 eroi teleormăneni au căzut la datorie, și știm numele lor: Nicolae Ion, Stoica Rotaru, Ion Alexe, Alexandru Baltag, Drăgușin Dumitru, Grigore Florea. Sunt eroi care au sfințit cu sângele lor independența patriei. La 1916-1918, 141 de pietreni au căzut la datorie. În urma lor au rămas 234 de copii fără tată. Zguduitor!

– Piatra este o comună mare. Pământul este foarte fertil. Domnule profesor, v-aș întreba cine a avut aici moșie ținând cont de toate aceste lucruri?

– M-am dus în câteva rânduri, așa... Unii mi-au spus să nu-i întreb de moșie. Dacă discutai cu tineri așa de 17-18 ani nici nu știau despre cine este vorba. E normal... Dar am discutat cu oameni în vârstă, cu oameni la 60, la 70, la 80 de ani, stăpâni pe minte, și care mi-au spus că ei au fost clăcași. Le dau dreptate. Arhiva confirmă că locuitorii comunei Piatra au fost țărani clăcași până în 1864, la Reforma lui Cuza. Dar pe a cui moșie au fost clăcași? Pe moșia caimacamului Cantacuzino. Au avut moșie aici până la al Doilea Război Mondial, până aproape de vremurile noastre, și Gheorghe Dumitrescu Japonu – încât foarte mulți țărani nu mai știau că îi spune Dumitrescu, îi spuneau Japonu – Cristea Capră, frate cu Anghel Capră, băiat de-al lui Necula Capră, frații Maria Dicu, Ilie Dicu și Margareta Dicu care

stăpâneau în total 300 de hectare de pământ la Piatra. Cu cine munceau ei moșiile? Cu țărani din Piatra. Ei, eu am înțeles și cred că am înțeles bine, că exista o anumită conlucrăre, colaborare și înțelegere între stăpânii de moșii, care au trăit până după război, până la Reforma din '45 și până aproape de '49, și locuitorii ăștia dârzi ai comunei Piatra.

– Dar oameni iubitori de carte a dat această comună, domnule profesor?

– Vreau să vă spun că de aici au plecat și mulți oameni cu tragere de carte, înclinație către carte, dar nu avem noi timp, domnișoară Corina, să-i trecem în revistă pe toți. Eu aș vrea să amintesc numele unuia dintre ei și anume, numele lui Gheorghe Ignat. Biolog, născut în 1939, om în putere încă, doctor în științe biologice în 1986, cercetător științific în Delta Dunării, nu oriunde, și care a predat și predă în continuare la Facultatea de Biologie din București un curs foarte interesant intitulat „Deteriorarea și reconstrucția sistemelor ecologice”. Gheorghe Ignat de la Piatra! A publicat 32 de lucrări științifice, comunicări ținute la congrese și simpozioane naționale și internaționale. Și atunci îmi veți spune: – *Domnule, cu o floare nu se face primăvară*. Așa e! Dar cu asemenea floare se face o primăvară lungă.

Iată deci, și din acest context, acela al efortului științific, locul comunei Piatra în dezvoltarea științifică națională, este un loc fruntaș.

– Acestea au fost legendele localităților Țigănești și Piatra. Domnule profesor vă mulțumesc pentru toate informațiile oferite. Săptămâna viitoare vom vorbi despre o altă temă legată de lumea satului teleormănean, o temă acută, este vorba de colectivizare.

decembrie 2001

COLECTIVIZAREA ÎN TELEORMAN.

RĂSCOALELE ȚĂRĂNEȘTI DIN TELEORMAN ÎMPOTRIVA COLECTIVIZĂRII AGRICULTURII

Discutăm despre o altă temă legată de lumea satului teleormănean. De data aceasta nu vom vorbi despre satul teleormănean aflat între legendă și adevăr, ci vom merge undeva mai în adânc. Este vorba despre colectivizare pentru că a jucat un rol important în lumea satului românesc și a satului teleormănean. În această seară vom vorbi despre răskoalele țărănești din Teleorman împotriva colectivizării agriculturii.

– Domnule profesor, ce a reprezentat colectivizarea agriculturii pentru țăranul român, pentru poporul român, pentru istoria noastră?

– Pentru că m-ați întrebat ce a reprezentat colectivizarea, o să vă dau un răspuns dur, pentru că nu se poate da un altfel de răspuns. Colectivizarea agriculturii, care a început în România în martie 1949 și s-a sfârșit în linii generale în aprilie 1962, a fost cea mai brutală agresiune exercitată în istorie asupra țăranului român. Știind ce înseamnă pământul pentru Ion al Glanetașului, personajul principal din romanul lui Liviu Rebreanu sau pentru Ilie Moromete, personajul lui Marin Preda, pentru țăranul român în general, colectivizarea a însemnat în fapt distrugerea unei clase sociale, condamnarea ei la pieire. Și cum țăranimea reprezenta între 70 și 80 la sută din populația țării, prin colectivizare, comuniștii au înstrăinat un neam întreg. Rezistența țăranimii române la colectivizare nu poate fi înțeleasă decât din această perspectivă. Era ultima piedică sau ultima rezistență pe

care poporul român o mai putea opune sovietizării, comunizării și distrugerii patriei, colectivizarea.

– Domnule profesor, este adevărat că una din primele Gospodării Agricole Colective, numite mai târziu C.A.P.-uri, s-a înființat în vara anului 1949 în Teleorman? În ce condiții s-a înființat?

– Domnișoară, asta este adevărul. Este adevărat. În vara anului 1949, în comuna Slobozia Mândra s-a înființat prima Gospodărie Agricolă Colectivă din județ și una din cele cinci pe țară. Când intrai în C.A.P., firma era foarte clară: „Răscoala din 1907”. Vă dați seama ce paradox și ce act de provocare! Ți-am luat pământul, tu, care nu-l aveai în 1907 și ai luptat pentru el. Ți-am luat vitele din bățătură, boii de la jug, caii, tu, care ai fost călăraș cu schimbul. Ți-am lăsat sau nu vaca și un purcel sau o capră care să le înlocuiască pe toate. Și cu toate astea te obligam să spui: e foarte bine. Sat care se numește Slobozia, nu mai e nevoie să spun nimic, și Mândra. Ori suntem slobozi și mândri, ori nu mai suntem nimic?!

Foarte curios este faptul că această gospodărie n-a cuprins toți locuitorii din sat. Am fost la fața locului, nu când s-a produs colectivizarea, eram la mine în Moldova, ci mult mai târziu, când am vrut să reconstitui, mascat, pe cât posibil, ce s-a întâmplat atunci. A cuprins numai o parte din țărani și sincer să vă spun pe cei mai săraci. Un pogon, un pogon jumate, două cel mult. Mai mult chiar, în anul următor, 1950, țăranii care s-au înscris în acest G.A.C. au refuzat să se mai ducă la muncă, au luat vitele acasă și în felul acesta au dat de furcă autorităților locale și județene și centrale. Îmi permit să spun că „munca de lămurire” a sătenilor din Slobozia Mândra pentru a se înscrie în G.A.C., condusă de Radu Mitrică, de Tudor Mitrică, de Dachin și de alții, nu prea a dat rezultate. S-a scris în ziare, mă veți întreba?

Nu. Erau proști să scrie? A doua zi făceau toți la fel. Nu, păstrau tăcere și dădeau impresia că a fost 1-2 acolo, niște instigatori, oamenii chiaburilor. Nu era adevărat! Și-au dat seama că s-au prăjit intrând în G.A.C. Actul ăsta de a se retrage, să știți, că îl găsim în documente, în arhive, vreme de 13 ani, până în 1962. Chiar și în 1962, când s-a încheiat colectivizarea agriculturii, avem acțiuni în Teleorman unde țăranii strigau la poarta C.A.P.-ului: – *Dă-ne, domne, cererile de înscriere înapoi! Nu mai vrem!*

– Deci am avut și în Teleorman răscoale țărănești. Unde și cum s-au manifestat domnule profesor?

– Cum să nu, am avut! Ei, acum, să știți dumneavoastră că cercetarea asta istorică asupra răscoalelor țărănești din vremea regimului comunist nu s-a putut face decât după Revoluție. Nimeni nu avea acces acolo. Dacă te duceai cu împuternicire, spunea: – *Vă dăm procesul verbal de înființare a C.A.P.-ului*. Mersi, domnule... Asta e partea oficială. S-a mâncat, s-a băut, s-au strigat lozinci și așa mai departe. Dar pe mine mă interesează ce s-a întâmplat din 1949 până în 1962. Mi s-a spus că nu sunt documentele, sunt luate la București. Să știți că aveau dreptate. Am cercetat. Toate actele privind înființarea C.A.P.-urilor s-au luat la București. Există un fond central ca să nu aibă nimeni acces și să arate ce metode s-au întrebuințat.

M-ați întrebat dacă au fost răscoale țărănești unde și când. Am aflat. Când? În acești 12 ani care au trecut de la Revoluție. Am avut acces, dar nu peste tot! De multe ori băteam drumurile degeaba, până când cineva, inițiat tot la fel în probleme, dar înaintea mea, mi-a spus: – *Domnule, toate astea s-au luat, sunt la București într-o clădire aproape de Televiziune, la așa numitul Institut care se ocupă cu Studiul Totalitarismului*. Auzisem despre așa ceva, citisem, dar nu știam că acolo sunt documentele legate de colectivizare.

Director al acestui Institut pentru Studiul Totalitarismului este un profesor de istorie, Radu Ciuceanu. Îl cunoșteam. Atunci am început să urmăresc revista pe care a scos-o până de curând. Acum nu mai apare nici pe aici și nici pe la București. Îmi pare rău că nu mai apare. Era o publicație în care găseai documentul crud, așa cum e el, cu greșeli, cu nu știu ce, dar pe mine asta mă interesa și integral. Găseai acolo mențiuni, cauze, desfășurare, oameni implicați, cine a dat ordin să tragă, câți au murit, câți au fost condamnați, unde au fost duși. Eu în acești ani m-am bazat pe cercetarea întreprinsă de Institutul pentru Studiul Totalitarismului și mi-a prins foarte bine. Și vă răspund imediat. Au fost răscoale țărănești împotriva cotelor de cereale exagerat de mari și a impozitelor funciare tot exagerat de mari la care erau supuși țărani noștri de către autoritățile comuniste. Au fost răscoale deschise împotriva colectivizării, care nu au mai avut și alte lozinci: – *Jos cotele, mă! Nu mai dăm că nu mai avem! Ne-ați adus la sapă de lemn! Nu! Jos colectivizarea! Nu intrăm în C.A.P.!* M-am uitat pe asemenea manifeste agitatorice pentru că le-am găsit acolo la Radu Ciuceanu, de fapt la unul din colaboratorii lui Radu Ciuceanu care se ocupă de atâția ani de zile numai de problemele legate de răscoale împotriva colectivizării, domnul Octavian Roske. Lozinca autorităților comuniste pe care lumea nu o mai știe – eu trebuie s-o știu ca profesor de istorie și ca unul care mă inițiez în astfel de probleme, le cercetez – era: „*ne bazăm pe țărănimea săracă – fiți atenți cât de vicleni erau ! – întărim alianța cu țărănimea mijlocașă și pornim lupta necruțătoare împotriva chiaburilor*”. Mi-am dat seama că la mijloc nu-i ceva curat, ceva corect și adâncind cercetarea la județul Teleorman am observat foarte bine că printre țărani împușcați mortal, printre țărani răniți în timpul reprimării răscoalei, printre țărani arestați și condamnați pentru că nu au vrut să intre în C.A.P.,

erau oameni care aveau un pogon de pământ, două pogoane. Păi ăștia atunci făceau parte din lozinca P.C.R.-ului: „*ne bazăm pe țărănimea săracă...*”? Și i-a împușcat, nu s-au uitat. Asta era de ochii lumii. Nu că e o gravă eroare, asta e o crimă! Deocamdată, în istorie lucrurile astea nu s-au judecat. Noi așteptăm, în continuare, să apară materiale și să vedem cum se va rezolva problema.

Deoarece țăranii refuzau să se înscrie în C.A.P.-uri, nu puteau achita cotele de cereale, autoritățile de represiune au arestat și trimis în închisori și în lagăre de muncă 84000 de țărani. Îmi veți spune de unde știu cifra. Domnule, eu o știu din două locuri, amândouă sigure: din gura lui Gheorghiu Dej și a lui Nicolae Ceaușescu, care, având nevoie să-și salveze prestigiul lor, au acuzat autoritățile locale că au încălcat flagrant legalitatea socialistă și au arestat și condamnat și au trimis în lagăre și închisori 84000 de țărani. Asta înseamnă 8 divizii de țărani. Înseamnă armata română. Vedeți până unde s-a mers? După Revoluție, cercetările estimative care s-au făcut și la care m-am amestecat și eu, tot cifra asta o dădeau. Păi, indiferent cine ar da-o, cifra este exagerat de mare. Cum să arestez eu 84000 de țărani care de dimineață, de la răsăritul soarelui și până noaptea târziu ei nu făceau altceva decât să lucreze pe câmp, să asigure pâinea și cele necesare întregului popor român?

Răscoalele țăărănești au fost în mai multe locuri și la date diferite. Eu, ca profesor de istorie, trebuie să mă exprim la întrebarea mata, să dau un răspuns cronologic. Așa trebuie. Nu pot da decât un răspuns cronologic ca să înțeleagă lumea ceva. Prima răscoală a fost la 7 iulie 1950 la Ciuperceni de Videle, care s-a extins ulterior la Siliștea de Videle, la Baci, la Cosmești, la Blejești, la Scurtu, la Negreni, la Sârbeni și în alte părți. Și eu dau numai o parte... Alții mi-au spus mie că nu a fost nimic în Teleorman și

să nu mai caut. De ce să nu mai caut dacă eu știu de la oameni, de la bătrâni, că au fost închiși și cercetați ? Și am găsit documente! Bărbați și femei și copii înarmați cu furci, topoare și ciomege au devastat sediile Comitetului Provizoriu, au atacat sediile de partid și posturile de miliție, au întrerupt legăturile telefonice, au avut loc ciocniri violente cu trupele de represiune, s-a tras în răsculați. Nu m-am lăsat până nu am găsit, nu estimativ, ci corect, acolo la Institutul de Studiu al Totalitarismului, câți oameni au murit în satele astea din partea de nord a județului nostru.

– Ne puteți spune numărul răniților și numele lor?

– O să le dau chiar acum, în primă audiență. La Ciuperceni, 2 morți și 2 răniți. Dacă ar fi în concepția unui stat care își apără istoria și acum, după cel de-al Doilea Război Mondial, și cu dinții, nu numai cu armele, ăsta a fost un Holocaust, 2 morți și 2 răniți însemna în concepția lor un Holocaust. La Siliștea, 3 morți și 7 răniți. La Udeni, 1 mort și 8 răniți. La Sârbeni, 2 morți și 4 răniți. Mă opresc aici ca să dau și nume. Stan Popa de la Șiliștea de Videle. Și scrie acolo în Certificatul de Deces: „împușcat în cap”. Un soldat român trage la ordinul comandantului sau activistului de partid și îl împușcă pe Stan Popa – poate era neam cu el – îl împușcă în cap pentru că nu a vrut să se înscrie la colectiv. Onțică Ion din Purani, secerat de o rafală de mitralieră. O rafală de mitralieră înseamnă de la 25 de cartușe în sus! Păi lui Ion Onțică din Purani îi trebuiau 25 de cartușe ca să moară? Înseamnă că l-au tăiat pe din două... Buricea Ion tot din Purani, împușcat mortal. Colibașu Olimpia, 16 ani, împușcată mortal. Cum să tragă într-o fetișcană? Că era și ea printre țărani? Era! Era din sat, dar s-o omori? Eu nu văd în cine trag? Berbecaru Ion, grav rănit. Necula Nelu, grav rănit. Rizea Tudor, grav rănit. Maria Gărăgăianu și Iorgu Preda, grav răniți. Pe Maria Gărăgăianu am avut ocazia să o cunosc.

– Și ai discutat despre răscoală?

– Am discutat și mi-a povestit o serie de lucruri inedite. Ea este cea care a tras clopotul și au urmărit-o prin mulțime organele de represiune și i-au tras în abdomen. Nu au vrut s-o omoare, că au văzut că era tânără, dar nici să se mai mărite nici în viața ei. A auzit când au spus: – *Lasă, mă, că asta nu se mai mărită câte zile o avea! Las-o să moară aici în sat, babă!* Și mi-a povestit o serie întreagă de lucruri, cine a salvat-o, cum a salvat-o.

Ce-a urmat apoi? Un val masiv de arestări, 285 de bărbați și de femei luați din sat. Și ce-a mai rămas în sat? Arestați, judecați, condamnați, trimiși la temniță sau dacă nu deportați în Bărăgan sau în Dobrogea, Siberia noastră cum se spune. Eu aș vrea să vă dau acum un exemplu, pe ani. Nu o să umblu cu toți anii pentru că e mult. Anul 1961 – în anul următor s-a terminat colectivizarea și țăranii nu se lăsau – în luna martie, incidente la Dobrotești. Înarmați cu furci și topoare țăranii protestează împotriva presiunilor exercitate de autoritățile locale. Păi dacă îi jigneau, le luau tot din bățatură! Șiăștia de la Dobrotești sunt oameni mândri, crescători de oi, crescători de vite cornute, au și pământ, oameni care poartă căciuli brumării, care poartă căciuli negre, semeți... Și dacă te duci în sat la el, și în bățatură la el, și îi iei tot, și-l jignești, ce aștepți, să te cheme să te pupe? – *Bravo, mă! Mi-ai luat tot ce am avut și de la tate, și de la bătău, și ce-am strâns și eu și m-ai lăsat așa. E bine, mă!*

În aprilie, tot 1961, răscoale în comunele Negreni și Tătărăști. Țăranii dau foc la cererile de înscriere în G.A.C. Activiștii de partid și milițienii sunt bătuți de către răsculați.

Am uitat să vă spun de anul 1960, în special din comuna Nicolae Bălcescu, era comună pe atunci și făcea parte din raionul Turnu Măgurele,

regiunea București. Ei, în toamna anului 1959 și în primăvara anului 1960, în comunele învecinate, la Balta Sărată, la Dorobanți, la Comana – care pe atunci făceau parte din regiunea Argeș, s-a uitat și asta să știți, nu mai știe lumea. Eu a trebuit să mă duc pe la Argeș să găsesc date – țăranii s-au revoltat și au luat cu asalt primăriile și au ars cererile de înscriere în C.A.P., luându-și înapoi inventarul agricol: – *Dă-mi plugul înapoi! Dă-mi grapa! Dă-mi boii înapoi, dă-mi caii! Îi țin eu acasă.* Isprava acestor săteni s-a răspândit cu repeziciune de jur împrejur ajungând și în comuna Nicolae Bălcescu. E o poveste atât de lungă și de cutremurătoare. Stare de asediu! Uite, eu vă dau cât vreți din pensia mea mică cât este, o dau celor care vin și îmi spun: – *Da, domnule, uite am găsit documentul din care rezultă că în satele teleormănene a mai fost în istorie stare de asediu.* Ce este la sate stare de asediu? Toată lumea nu iese din casă, fiecare stă în curte și de preferință închis în casă. Pe străzi vor circula numai patrule de miliție și trupe M.A.I. – *Cum vine asta? Și satul meu așa? Păi nu sunteți, mă, soldați români? Ba da, dar nu mișcă nimeni. Cine a ieșit... e stare de asediu!* Ei, uite, la Nicolae Bălcescu s-a făcut așa ceva.

Țăranii, v-am mai spus, tot timpul strigau: – *Dați-ne cererile înapoi!* Nu vroia ca scrisul lui Ilie Iordache să figureze acolo și cândva, peste 10, 15, 20 de ani, când el n-o mai fi, dar băieții lui vor fi, să spună: – *Uite, bă, ce tu ești proprietar de pământ ? Uite, tac-tu a dat pământul!* Ei, el nu vroia să moară cu focul ăsta. Vă dați seama că mentalitatea aceasta a proprietății era atât de înrădăcinată în țăranul din Teleorman încât el se gândea nu numai la soarta lui, el se gândea și la urmașii urmașilor lui. – *Bă, să nu vină să ne ia pământul, să rămânem așa, de izbeliște, muritori de foame nepoții mei.*

Chestiune de mândrie, de orgoliu. Asta spune mult, legătura asta ancestrală între mine, o ființă, și pământul din care am plecat.

Cine erau, domnișoară Corina, conducătorii de la Nicolae Bălcescu? Marin Iordache, îi zicea Dilă, Marin Bran, Iancu Țoi, Ciotârnul... Știți cât a durat? Două săptămâni. Două săptămâni de zile a durat starea de asediu de la Bălcescu și în satele din jur. Au fost arestați 17 instigatori. S-a făcut selecție care să rămână, care să nu, și 17 au fost arestați și trimiși în fața Tribunalului Militar. 16 bărbați și o femeie. Această femeie se numea Ioana Croitoru, deținut politic. O femeie cât un bărbat. Nu avea bărbat, îi murise la război, avea copii acasă. Și a venit un căpitan în sat cu o companie de militari, a scos pistolul și l-a îndreptat asupra ei. Când i-a tras o palmă, a căzut jos căpitanul, i-a luat revolverul din mână, l-a pus în șorțul ei, în buzunar, i-a rupt galoanele de pe umăr și i-a spus: – *Hai, du-te acasă, în sat la tine, de unde ești tu și dă-ne pace nouă!* 25 de ani avea! Și i s-a dat drumul din închisoare ultima, în iulie 1964. S-a dat Decretul din 1964, de amnistie politică completă, și le-a dat drumul la toți deținuții politici și lui Ioana Croitoru. N-a mai trăit 3 luni și a murit pentru că a fost bătută la anchetă.

V-am spus, și cu asta termin, că am cunoscut pe una din participante, pe Maria Gărăgăianu, Maria Stoian Gărăgăianu. Și mi-a spus așa: – *Domnule, curgea sângele din mine. M-au spălat acasă și m-au dus cu căruța la spital la Videle. Acolo m-a luat în primire un doctor și cu o asistentă medicală. Doctorul s-a uitat și a spus, auzeam când îi spunea asistentei, că trebuie să scoată întâi cele 4 cartușe pe care le aveam în abdomen că altfel muream. Era iulie, făceam cangrenă, făceam puroi. Mi le-a scos. Vă dați seama să scoată dintr-o burtă de femeie tânără, nici nu era măritată, 4 cartușe, mă mir că a rezistat. Ei, seara au început să vină echipele de anchetă. – Putem s-o*

anchetăm? Și doctorul a spus: – Sunteți nebuni? Ce să anchetați? Păi eu stau în spital aici pentru că ea poate să moară dintr-un moment în altul. A pierdut atâta sânge! Are 4 urme de gloanțe. Deci, s-o mai anchetați? Deocamdată să trăiască ea, să reziste. Și doctorul i-a spus: – Fii atentă! Eu îți fac tratamentul. Te pot face bine într-o lună de zile, dar nu vreau ca să încapi pe mâna altora. Așa că eu te țin aici. Te mai dai jos, mai dai cu mătura să faci curat în salon, îți dăm noi de mâncare. Nu vorbești cu nimeni despre treaba asta. Și au ținut-o atâtea luni și când cei de la anchete au văzut că nu-i dă drumul din spital, au venit și ai spus: – Domnule, noi avem repartiție pentru ea la mina de cărbuni. Și doctorul a început să râdă: – Ce la mina de cărbuni, domnule? Ea nu se poate da jos din pat. La mina de cărbuni, la adâncime, Maria Gărgăianu e în stare să muncească? Nu! Și a ținut-o tot până în 1964, când s-a dat decretul de amnistie și i-a dat drumul acasă. Să știți că ăia care au tras în ea aveau dreptate când au spus că nu avea să se mai mărite. Ei, totuși, un om din sat cu mila lui Dumnezeu, dar și bărbat în adevăratul sens al cuvântului, a luat-o de nevastă. A avut copii cu el, are și ea pensie, pentru că așa împușcată în burtă s-a dus și a muncit pe șantier la București și bărbatu-său a muncit, închipuiți-vă, la C.A.P.!

Iată, am căutat mai mult să evoc ce a putut să însemne pentru județul nostru, județul lui Marin Preda, județ de țărani români din sud, din Câmpia Dunării, colectivizarea agriculturii. Ne-a distrus sufletește! Ce vrem noi să se întâmple este să ne refacem unitatea sufletească. Dacă nu reușim, și uite că au trecut 12 ani de la Revoluție, să ne refacem unitatea de neam și unitatea sufletească a întregului popor român, va fi greu sau vai și amar de noi.

– Credeți că ne vom putea reface unitatea sufletească?

– Eu cred, dar unitatea trebuie să înceapă tot de la țară.

– Cei bătrâni sunt marcați de evenimentele de atunci, dar cei tineri nu știu dacă mai percep evenimentul.

– Nu se poate renunța la pământ sub nici o formă. Progresul României – poate să vină cei mai mari investitori ai lumii, cei mai mari economiști – nu se poate realiza în România fără dezvoltarea agriculturii. Că sunt unii care vorbesc la televiziune și spun că nu e adevărat? Aștia în mod intenționat spun. Pe mine nu mă plătește nimeni și spun că da, se poate realiza dezvoltarea României din stadiul în care se găsește acum numai prin dezvoltarea agriculturii și pe urmă a celorlalte sectoare.

ianuarie 2002

Genericul emisiunii „Oameni, locuri, amintiri...”,
difuzată în perioada 1995-2003.

Genericul emisiunii „Vechi sate teleormănene între legendă și adevăr”,
difuzată între 2001-2002, în cadrul ciclului „Oameni, locuri, amintiri...”

Imagini din emisiunea despre satele
Adămești, Albești-Dulceanca, Antonești și Atârnați (ianuarie 2001).

Imagini din emisiunea despre satele
Brânceni, Buzescu, Bivolita și Bragadiru (februarie 2001).

Imagine din emisiunea despre satele
Cervenă, Conțești și Calomfirești (martie 2001).

Imagine din emisiunea despre satele
Călinești, Dracea, Furculești, Fântânele și Lăceni (aprilie 2001).

Imagine din emisiunea despre satele
Frumoasa, Lița și Licuriciu (mai 2001).

Imagine din emisiunea despre satele Plosca și Peretu (septembrie 2001).
Realizatoarea împreună cu profesorul Ion Moraru și medicul Liviu Vasilică.

Imagine din emisiunea despre satele Plosca și Peretu (septembrie 2001).
Profesorul Ion Moraru.

Imagine din emisiunea despre satele Plosca și Peretu (septembrie 2001).
Medicul Liviu Vasiliță.

În seria „**Publicațiile Muzeului Județean Teleorman**” au apărut:

- (I) Ecaterina Țânțăreanu, **Habitat medieval în sud-vestul Munteniei în sec. XIV-XVII. Temeiuri istorice și arheologice**, Ed. Renaissance, București, 2010.
- (II) Ecaterina Țânțăreanu, Ruxandra Nemțeanu (editori), **Lucrările Conferinței „Schimbări umane și interacțiuni în peisajul cultural rural”, Alexandria, 8-9 Aprilie 2010**, Ed. Renaissance, București, 2010.
- (III) Steve Mills, Pavel Mirea (editori), **The Lower Danube in Prehistory: Landscape Changes and Human Environment Interactions - Proceedings of the International Conference, Alexandria, 3-5 November 2010**, Ed. Renaissance, București, 2011.
- (IV) Constantin Țințariu (coordonator), Ștefan Nedelcuță-Apope, Florin Chiriac, Steluța Chefani-Pătrașcu, Luminița Gheorghe, Elena Tronaru, Cătălin Borțun, **Colectivizare în Teleorman (1949-1962). Rezistență și acceptare forțată** (ediția a II-a revizuită și adăugită), Ed. Magic Print, Onești, 2011.
- (V) Cătălin Borțun, **Mișcarea legionară din județul Teleorman în documente**, Ed. Renaissance, București, 2011.
- (VI) Steluța Chefani-Pătrașcu, **Moșieri teleormăneni (1864-1949). Mărire și decădere**, Ed. Renaissance, București, 2011.
- (VII) Corina Iordan, **Oameni, locuri, amintiri... Interviu cu profesorul Ion Moraru**, Ed. Renaissance, București, 2012.
- (VIII) Ioan Spiru, **Monografia satului Surdulești**, Ed. Ordessos, Pitești, 2013.
- (IX) Ioan Spiru, **Arheologie și numismatică în județul Teleorman. Articole, studii și note**, Ed. Ordessos, Pitești, 2014.
- (X) Ioan Spiru, **Din istoria bisericii teleormănene. Studii, articole, însemnări**, Ed. Ordessos, Pitești, 2015.
- (XI) Corina Iordan, **Vechi sate teleormănene între legendă și adevăr. Interviu cu profesorul Ion Moraru**, Ed. Ordessos, Pitești, 2015.

ISBN 978-606-8604-20-6

<https://biblioteca-digitala.ro> / <https://www.muzeulteleorman.ro>